

Intervju: Borko Stefanović

Intervju: Đorđe Pavićević

Svi žele da su Putini i Erdogan

Društvo koje je proteralo demokratiju

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; CG 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF **cena 200 RSD**

VREME

broj
1380

15. jun 2017.

MEDIJI U RALJAMA POLITIKE I OBRNUTO

**KAD POLETI PERJE
IZ TABLOIDA**

Distribucija + Logistika

DELTA DMD jedan je od vodećih distributera robe široke potrošnje na tržištu Srbije, a svoje poslovanje uspešno realizuje i na tržištu Crne Gore (DMD DELTA Podgorica).

DTS nudi kompletan set usluga, transport, skladištenje, špediciju i manipulaciju robom. DTS nije samo transport, već ceo spektar logističkih usluga integrisanih u redovno poslovanje klijenta.

Delta DMD poslovni partneri

FERRERO

DIAGEO

Johnson
A Family Company
Une Entreprise Familiale

Beiersdorf

TIKVEŠ
SINCE 1885

MEGGLE
Najbolje od mleka.

YUHOR
Još od 1902.

Fun&Fit
COMPANY

mioni

Segafredo
ZANETTI

Unilever

**ZLATNI
PELIN**

fruvita

SAN BENEDETTO

LEDEN KVAS

Buitoni

Distributivni centri

DC Nova Pazova

Centralna radna zona - Celina G, Ulica 1.
Tel. +381 (11) 20 70 100

DC Čačak

Nikole Tesle 44
Tel. +381 (32) 55 76 090

DC Novi Sad

Kanalska 8 (Luka Novi Sad)
Tel. +381 (21) 45 18 80

DC Niš

Čamurlijski put bb
Tel. +381 (18) 45 85 821

DC Podgorica

Vladike Ruvima II Boljevica 22
Tel: +382 (20) 89 13 93

DELTA DMD

www.deltamd.rs

dtr DELTA
TRANSPORTNI
SISTEM

www.dts.rs

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarn

pomoćnici glavnog urednika
Jovana Gligorićević, Momir Turudić

sekretarijat
Jovana Prešić

redakcija
Dejan Anastasijević,
Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević,
Radoslav Čebić, Sonja Ćirić (kultura),
Zora Drčelić, Slobodan Georgijev,
Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević,
Tatjana Jovanović, Zoran Majdin,
Radmilo Marković, Saša Marković,
Ivana Milanović Hrašovec,
Milovan Milenković (foto), Milan Milošević,
Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko Rudić,
Tamara Skrozza, Zoran Stanojević,
Tatjana Tagirov, Dragan Todorović,
Tanja Topić, Biljana Vasić,
Miloš Vasić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrda (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković,
Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić

lektori: Katarina Pantić,
Živana Rašković, Ivana Smolović;
korektori: Nikola Dragomirović,
Ana Ćuk Dragomirović, Stanica Milošević

internet izdanje
www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa: Rotografika, Subotica
ISSN 0353-8028,
COBISS.SR-ID 16907266

Prenošenje, preuzimanje ili korišćenje tekstova objavljenih u Nedeljniku "Vreme" je zabranjeno.
Za svako eventualno korišćenje potrebna je posebna dozvola autora i NP VREME, kao nosioca isključivih imovinskih prava na iskorišćavanje autorskih dela koje su stvorili zaposleni u NP VREME.

04 **Zoom:** Ovo je vaš stan? E više nije...

06 **Čudesni svet Aleksandra Rodića:**

Kad poleti tabloidno perje

10 **Kosovo:**

Daleko od stabilnosti

14 **Intervju:**

Borko Stefanović

19 **Nuspojave:** Ana Brnabić, politika simbola

20 **Intervju:** Đorđe Pavićević

24 **Život kraj muzičke fontane:**

Paranje ušiju i peglanje nerava

26 **Reagovanja**

28 **Salon:** "Izazovi – Vojvodina" (I)

35 **Lisica i ždral:** Mali priv. landscape

KULTURA

36 **Država i njena kultura:**

Kako živeti od mrvica

38 **Pozorje, još jednom:**

Žiri i žbiri, sinovi i „hejtovi“

40 **Na početku karijere:**

Osećaj prisustva u vremenu

42 **Sibe Miličić:**

Senka zaborava

44 **TV manijak:** ...drugo pakovanje

SVET

48 **EU između VB i Francuske:**

Cena izborne kocke

Tereze Mej

52 **Bliski istok:** Svi protiv Katara

MOZAIK

56 **Masajoši Son, najbogatiji Japanac:**

Investitor iz budućnosti

58 **Jubilej:** Disko non-stop

61 **Navigators:** Usta puna baruta

62 **Vreme uživanja:** Greška

Izbori su jasno pokazali da je većina birača izgubila poverenje u demokratski proces, pa se uzdržala od glasanja: paradoksalno, procenat Srba koji je izašao na kosovske izbore je veći od procenta Albanaca

PIŠE: **DEJAN ANASTASIJEVIĆ**

Organizacije koje nisu registrovane za delatnost iz oblasti kulture, udruženja koja su ugašena, i ostali detalji o projektima koje će ove godine sufinansirati Ministarstvo kulture i beogradski Sekretarijat za kulturu

PIŠE: **SONJA ĆIRIĆ**

Da li je Džeremi Korbin okončao dominaciju formule Tonija Blera o "tačeriizovanju" laburista, ili je novi favorit finansijskih krugova Emanuel Makron tu formulu u Francuskoj obnovio

PIŠE: **MILAN MILOŠEVIĆ**

Na naslovnoj strani: A. Rodić, Ž. Mitrović, M. Marić, D. Vučićević
Fotomontaža: VREME/IH

Ovo je vaš stan? E, više nije: Ovo što se sada događa tek je faza u razmahivanju naprednjačke logike da su njihova saopštenja sveto pismo i novi zakoni

SNS je uzeo monopol na tumačenje svega i svačega pa je tako i Dragana Đilasa ponovo propustio kroz tabloidnog toplog zeca zbog, rekao bih, dobronamernog promišljanja na ekonomsku temu "Šta da se radi" optužujući ga za političke ambicije i kako je skrcao pare u onaj most

I NOŽ I POGAČA: KAD STRANKA DELI PRAVDU I MRVICE

Jači dokaz da smo partokratska država, onaj oblik vladavine u kome jedna stranka u jedno ime uzme i nož i pogaču, deli pravdu i sirotinjske mrve hleba, ponudio je sam život: Na pritužbu kompanije NELT da im je vlast neovlašćeno otela prostor u Travničkoj ulici u Beogradu odgovorio je u prvi mah beogradski odbor Srpske napredne stranke, odnekud se proglašivši merodavnim za pravno-vlasničke odnose.

Ništa sud, ništa neki državni organ, ništa nadležna uprava: sud je izrekao odbor stanke koji koliko sutra može da vas pita: – Ovo je vaš stan? I odgovori: E, više nije!

Kompanija NELT iz Beograda saopštila je, naime, da je u toku rušenje objekata u njenom vlasništvu u Savamali, za koje kaže da su konfiskovani "s obzirom da je privatna imovina oduzeta bez naknade, u ime i za račun drugog pravnog lica pod formom javnog interesa".

"Obaveštavamo javnost da je u petak 9. juna 2017, u 12 časova, izvršena konfiskacija 1800 m² skladišnog prostora u ulici Travnička broj 3, u Beogradu, vlasništvo kompanije NELT Co iz Beograda. Rušenje objekta je u toku. Postupak oduzimanja naše imovine, iako formalno pravno sproveden kao postupak eksproprijacije, faktički je postupak konfiskacije, s obzirom da je privatna imovina oduzeta bez naknade, u ime i za račun drugog pravnog lica pod formom javnog interesa", navodi se u saopštenju.

Gradski odbor Srpske napredne stranke Beograd saopštio je, kao zapeta puška, da je eksproprijacija zemljišta za projekat "Beograd na vodi" sprovedena u potpunosti u skladu sa zakonom i da je pravosnažno okončana, a da kompaniji NELT novac ne može da bude isplaćen do završetka sudskih sporova u kojima dokazuje vlasništvo nad objektima koji su bili na tom prostoru.

Iz NELTA podsećaju da je Zakon o utvrđivanju javnog interesa i posebnim postupcima eksproprijacije i izdavanja građevinske dozvole radi realizacije projekta "Beograd na vodi" – Lex specialis, donet u vreme kada je Republika Srbija, kao korisnik eksproprijacije, bila jedini osnivač i vlasnik preduzeća "Beograd na vodi d.o.o." sa 100 odsto državnim kapitalom.

"Rešenje o eksproprijaciji naše imovine doneto je nakon 21.8.2015 godine, u vreme kada Republika Srbija kao osnivač nije bila vlasnik 100 odsto, niti većinski vlasnik preduzeća za realizaciju projekta Beograd na vodi, već je bila manjinski vlasnik sa 32 odsto udela. Od tog datuma reč je isključivo o privatnom interesu firme BWCI iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, kao većinskom vlasniku preduzeća Beograd na vodi d.o.o.", stoji u saopštenju.

Kompanija podseća da posluje dvadeset pet godina u Srbiji i da zapošljava 1700 ljudi. Ovim činom je, kako su saopštili iz NELTA, sprovedena faktička konfiskacija njihove imovine. "To ukazuje da živimo u vremenima za koja smo mislili da su daleko iza nas, i da privatna svojina nije temelj našeg pravnog poretka i državnog uređenja", dodaju u saopštenju za javnost.

U različitim fazama truljenja Rimske republike uvođene su proskripcije kao mera punjenja državne i imperatorske kase: imućnima je oduzimana imovina i skraćivani su za glavu, bio je srećan onaj ko se dočepao izgnanstva, a imovina je pljenjena u korist porodica na vlasti. Nije baš isto, ali ovo što se sada događa tek je faza u razmahivanju naprednjačke logike da su njihova saopštenja sveto pismo i novi zakoni.

Nakon stranačkog tumačenja novih fantomskih poslova u Savamali ohrabrila se i oglasila se i ministarka građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture Zorana Mihajlović i izjavila je da skladište kompanije NELT na prostoru gde se realizuje projekat "Beograd na vodi" nije konfiskovano, već da je reč o eksproprijaciji, u skladu sa zakonom.

Foto: Tanja Valić / Tanjug

MINISTARKA SA ZADRŠKOM: DA SE DS NIJE UMEŠAO...

“To nije nikakva konfiskacija, već čista eksproprijacija. Ceo proces vezan za rušenje je potpuno zakonit. Ne postoji nijedna mrvica koja je nezakonita”, rekla je Mihajlović novinarima.

Prema njenim rečima, u pitanju je eksproprijacija sa pravosnažnom sudskom presudom.

“Da li kompanija ima još neke sudske sporove i šta dokazuje, to je potpuno odvojeno od toga”, rekla je ona. Tako je ministarka pravdala preuzimanje privatne imovine u korist drugog privatnog lica, nekih misterioznih Arapa, koje smo videli kako se smeše kraj makete “Beograda na vodi” i nikad više.

Razumem ja ministarku. Njoj je Vučić uvalio da potpisuje te ugovore, pa joj jedino ostaje da sve to brani, kao što je Ivici Dačiću uvalio da potpisuje Briselski sporazum, a jednog dana jedino će on (Vučić, a ne Dačić ili Mihajlovićka) moći da kaže: ništa ja nisam potpisao!

Mihajlovićka je još naglasila da je nekoliko puta proverila o čemu je reč, “naročito nakon što je čula da o tome govori i Demokratska stranka” dok ju je, sudeći po toj izjavi, bilo baš briga šta govore ljudi iz NELTA jednog od ozbiljnih poreskih platiša. Drugim rečima, da se DS nije mešao, ne bi ni ona. Nadležna ministarka je odan vojnik Srpske napredne stranke koja ne bi ni reagovala da se “žuta ološ elita” nije umešala.

“Za mene je neverovatno da imamo dežurne uzbunjivače, a da se prethodno ne raspitaju o čemu je reč”, rekla je Mihajlović.

Naglasila je da je DS svaki put protiv svega što se radi i gradi i navela da su “protiv auto-puta Niš–Merdare, Beograda na vodi, fontane na Slaviji” i navela da bi trebalo da se izjasne šta bi oni uradili.

Poslanik Demokratske stranke Balša Božović kasnije je povodom saopštenja kompanije NELT naveo da poseban zakon o “Beogradu na vodi” mora biti stavljen van snage.

MAĆEHINSKI ODNOS: PUT SVILE I VUNENA VREMENA

Ceo ovaj slučaj može se tretirati i kao maćehinski odnos prema domaćim kompanijama. Široj javnosti gotovo da nije poznato da je NELT otvorio kineski “put svile”. Pre dvadesetak dana, naime, na novootvoreni železnički terminal u okviru ove kompanije u Dobanovcima, stigao je prvi voz sa kontejnerima natovarenim u kineskoj luci u Pireju, Grčka, i tome je prisustvovao kineski ambasador u Beogradu, dok su ovi naši dušebrižnici odsustvovali zbog punih ruku poslova oko razmene protokola i pravljenja maketa.

Sns je uzeo monopol na tumačenje svega i svačega pa je tako i Dragana Đilasa ponovo propustio kroz tabloidnog toplog zeca zbog rekao bih dobronamernog promišljanja na ekonomsku temu “Šta da se radi” optužujući ga za političke ambicije i kako je skrao pare u onaj most.

Ovo već postaje ozbiljan sindrom poremećene političke optike. Niko po sns-u ne bi smeo da se bavi politikom, osim njih. Odmah je Đilas, ponovo, upleten u kololet tobožnjih mutnih radnji sa Miroslavom Miškovićem i državnim neprijateljem br. 1 Acom Rodićem o kome njegovi dojučerašnji saradnici govore sve najgore (vidi tekst na narednim stranicama ovog broja “Vremena”).

Poruka je: čuti i trpi!

“Blic”, koji svaki dan sve više prodaje dušu đavolu, u utorak je pompezno najavio svoje otkriće o “tajnom sastanku” Miškovića i Kravčenka, bivšeg direktora nls-a. Čovek bi pomislio da su se sreli u lušatijsko doba na okretnici tramvaja na Smedervskom putu, pod okriljem noći, kad ispade da su sedeli u po bela dana u hotelu “Kraun plaza”.

Loša je ona vlast koja paranoično veruje da im svi rade o glavi. Sve to govori o jednoj glavi i nezdravim ambicijama. ¶

KAD POLETI PERJE IZ TABLOIDA

Da je Srbija država kao što nije, čitava ta stvar s "Kurikom" već bi danas – ako ne ranije – bila u tužilaštvu. Da je država kao što nije, nadležni ministar i državni sekretar za informisanje ne bi izbijali s TV ekrana upozoravajući koliko je sve to što se dešava dugoročno štetno, i najavljujući konkretne mere koje će preduzeti. Umesto toga, čute svi osim bivših saradnika Aleksandra Rodića

Verovatno vođen onom narodnom mudrolijom da seksualno opšti ne lep, nego uporan, vlasnik tabloida "Kurir" Aleksandar Rodić rešio je da dokaže kako u Srbiji upornijih od njega – nema. Uporan u kršenju svih pisanih i nepisanih profesionalnih standarda, uporan u nameri da svoje novine što dublje uvuče u baruštinu medijskog beščašća, istovremeno uporan u želji da svima dokaže svoje poštenje i pravoverje, ovih je dana opet okrenuo ćurak naopak, zaratio s Aleksandrom Vučićem i – uporan kakvim ga je već bog dao – saopštio da je još jednom (više ne brojimo koji put) spreman da "spase zemlju" koju su okupirali naprednjaci.

Pošto su se u ovaj sukob (po običaju) umešali i Rodićevi dojučerašnji saborci, koji su sada urednici drugih provučićevskih tabloida, perje leti na sve strane, a zainteresovana javnost ima jedinstvenu priliku da od neposrednih učesnika sazna sve o medijskom reketiranju, nameštanju afera i patološki prljavoj vezi između srpske novinske i političke

industrije. Uprkos svemu tome, stvar postaje već prilično besmislena i red bi bio da se u nju konačno umeša i tužilaštvo. U suprotnom, i ova najnovija drama ostaće zapamćena samo kao jedna od epizoda u višegodišnjoj sapunici u kojoj se vlasnici tabloida i njihov patron s Andrićevog venca vole do izbezumljenja, zatim mrže do koske, a sve po glavama i nervnom sistemu publike koja to mora da trpi, a sa svim tim zapravo nema nikakve veze.

ŠTA OSTAJE POSLE LJUBAVI

Iako se na prvi pogled čini kako je Rodićeva pobuna počela 8. juna, kada je objavljena naslovna strana "Kurira" na kojoj on

najavljuje početak svoje političke delatnosti, a sebe označava kao "spasioca", ona zapravo nije počela ni tada, a ni u nekoliko prethodnih dana – kada je "Kurir" otkrio da "Vučić preko EPS-a finansira privatnu vojsku" (5. jun), pa ni kada je preneo izjavu novinara Dejana Anđusa da je "Vučić vlasnik Zvezde" (6. jun).

Najava razvoda dogodila se još 9. aprila, kada je "Kurir" – do tog trenutka aktivno uključen u kampanju Aleksandra Vučića, sklon (primera radi) da objavi bizarnu priču o dekici koji jedini u svom selu nije glasaio za Vučića zato što je zaboravio naočare (!), rad da u redakciji Vučića ugosti kao kralja, više nego spreman da oblati svakog njegovog protivnika – izašao s naslovnom stranom bukvalno prekrivenom slikom s građanskih protesta uz poruku da je reč o "najmasovnijim protestima u novijoj istoriji".

Naravno, tradicionalno nesklon profesionalnom izveštavanju, "Kurir" je i tom prilikom malkice preterao, zaboravljajući protest petog oktobra, kao i proteste 1996/97. s kojima se ovi skorašnji ne mogu ni uporediti. No, to ovom prilikom nije ni tako važno: dnevno, relativno objektivno izveštavanje o

■ **Najnoviji zaokret "Kurira" ostaće zapamćen samo kao jedna od epizoda u višegodišnjoj sapunici u kojoj se vlasnici tabloida i njihov patron s Andrićevog venca vole do izbezumljenja, zatim mrže do koske**

IZVINI SRBIJO DVA: Aleksandar Rodić
Foto: Marina Lopičić, "Kurir"

postizbornim događanjima u svakom je slučaju predstavljalo veliki otklon od onoga što je "Kurir" radio samo nekoliko sedmica pre toga. Nakon toga, sve do juna, Vučić se praktično nije pojavljivao na naslovnoj strani ovog lista, što je opet bilo više nego sumnjivo.

Konačno, tikva je pukla s Anđusom i tvrdnjama o privatnoj vojsci. Šta se u međuvremenu događalo, ko se s kim dogovarao i o čemu, običan svet može samo da pretpostavlja. Jer, na osnovu profila Aleksandra Rodića, sasvim je jasno da on u rat protiv Vučića nije krenuo vođen humanim, pravnim, političkim ili bilo kojim drugim razlozima iz spektra nefinansijskih.

Tabloidi na čijem se čelu nalaze Rodićevi nekadašnji saradnici Dragan J. Vučić

ne bi li ga naterao da sedne s njim. I onda je jednom došao i rekao nam da je bio s Đilasom i da mu ovaj nudi milion evra da prestanemo da pišemo o njemu..."

Ovakve i slične priče kruže čaršijom već godinama, ali dosad niko nije smeo da ih u ovoj formi iznese, zbog nedostatka kakvih konkretnih dokaza. Konačno, i sam Đilas je u oktobru 2014. rekao za "Blic": "Žalim što sam prihvatio da posle devet meseci pljuvanja po meni sednem sa vlasnikom jednog od njih (tabloida – prim. T.S.) i vidim da li ima načina da to stane. To što mi je on tom prilikom sasvim ozbiljan tražio milion evra u kešu da prestanu da pišu i što sam to, naravno, odbio jeste nebitno."

Da je Srbija država kao što nije, čita-

pred kim klečao ili mirno stajao, ko je s kim i ko kome, kada i kako. Uprkos svemu tome, prosečni, pa čak ni dobro upućeni posmatrači, o Aleksandru Rodiću i srpskim tabloidima nisu uspeali da saznaju ništa više nego što su znali ranije – a to je da je u pitanju jedan jako prljav svet, u kojem se lični interesi prepliću s finansijskim, finansijski s političkim, a politički s kriminalnim.

Utisak je, zapravo, da je čitava ta kako-fonija i napravljena kako bi se što manje znalo, kako bi se zagušili glasići koji negde s periferije upozoravaju da sve ovo nema veze s javnim interesom i da dodatno urušava i onako bedni i štrokav javni prostor.

Tužilaštvo čuti – ne mari za tvrdnje o milionski vrednoj iznudi, o zloupotreba-

■ U tabloidno-hepijevsko-pinkovskoj kakofoniji, teško je razaznati glasove, činjenice, pa čak i glavne teze. Pominju se podmićivanja stara dve decenije, reketiranja, pretnje; pominju se familije, milioni, Hrvati, "Šiptari", Zoran Zaev, makedonski scenario; pominju se stari i novi gresi, svi političari od Slobe naovamo, ko je kada i pred kim klečao ili mirno stajao, ko je s kim i ko kome, kada i kako. Uprkos svemu tome, prosečni, pa čak ni dobro upućeni posmatrači, o Aleksandru Rodiću i srpskim tabloidima nisu uspeali da saznaju ništa više nego što su znali ranije – a to je da je u pitanju jedan jako prljav svet, u kojem se lični interesi prepliću s finansijskim, finansijski s političkim, a politički s kriminalnim

čević ("Informer"), Saša Milovanović i Milan Lađević ("Srpski telegraf") tvrde da je u pitanju pokušaj "reketiranja" Aleksandra Vučića: navodno, Rodić na ime poreza duguje 4,3 miliona evra, pa je "nedavno postavio Vučiću ultimatum da mu oprostii poresku utaju... jer će u suprotnom protiv njega pokrenuti prljavu kampanju u svojim novinama".

Usput, Milan Lađević je izneo ozbiljnu optužbu: "Rodić je nama urednicima davao nalog da udarimo po Vučiću, Dačiću, Đilasu, Kostiću, vršio je pritisak čak i da izmišljamo priče samo da bi on posle nekog vremena mogao da ode i da im kaže: "Evo, staćemo s pisanjem, to košta toliko i toliko... Namerno je punih devet meseci gurao najstrašnije priče o Draganu Đilasu

va ta stvar već bi danas – ako ne ranije – bila u tužilaštvu. Da je država kao što nije, nadležni ministar i državni sekretar ne bi izbijali s TV ekrana upozoravajući koliko je sve to što se dešava dugoročno štetno, i najavljujući konkretne mere koje će preduzeti.

TAJ ORKESTAR STARI

Umesto svega toga, nastala je tabloidno-hepijevsko-pinkovska kakofonija, u kojoj je teško razaznati glasove, činjenice, pa čak i glavne teze. Pominju se podmićivanja stara dve decenije, reketiranja, pretnje; pominju se familije, milioni, Hrvati, "Šiptari", Zoran Zaev, makedonski scenario; pominju se stari i novi gresi, svi političari od Slobe naovamo, ko je kada i

ma, podmićivanju. Ministarstvo takođe čuti – u jeku ove drame, ministar Vladan Vukosavljević daje intervju "Politici" u kojem nema ni reči o skandalu s "Kurirrom" (niti ga novinarka pita, niti on o tome govori – ne zna se šta je strašnije i poraznije). Državni sekretar Nino Brajović, inače vrlo žustar da odgovara na prozivke NUNS-a, kao i da piše otvorena pisma u kojima tvrdi, objašnjava i optužuje – ni glasa da pusti.

Ako već ne žele da se mešaju u mafijsko-političko bratstvo, nadležni bi ipak morali da odreaguju na mogućnost da u ovom trenutku bar dva tabloida vode ljudi za koje može da se sumnja da su učestvovali u krivičnim delima i koji tako, putem medija koje vode, svojim idejama

Foto: Tanjug

Foto: Miroslav Dragojević

Foto: FoNet

SVI PREDSEDNIKOV I LJUDI:

D. J. Vučićević,
Ž. Mitrović,
M. Marić

mogu uticati na građane i građanke. Jer, u ovoj priči nije navodno kriv samo Aleksandar Rodić. Pred zakonom bi trebalo da budu krivi i oni koji ga sada javno optužuju: ako me neko (kao urednika ili novinara) tera na iznudu, i ja na to pristajem, umesto da odem u prvu policijsku stanicu – jasno je da sam saučesnik.

U svemu ovome, utešno je jedino što ostaci uništene opozicije ipak nisu ozareni otišli u Rodićev zagrljaj i što nisu – bar ne na prvu loptu – poveravali da je gazda "Kurira" preobraćenik. Iako na sumornom medijskom nebu "Kurir" sada zaista nosi dozu oku prijatnog šarenila (otvoreno anti-vučičevske sadržaje upakovane u tabloidno ruho), teško da bi Rodić mogao da očekuje momentalni oproštaj i momentalno prihvatanje: njegovi medijski i politički gresi su takvi i toliki, da bi pravo pokajanje podrazumevalo mnogo više od nekoliko "revolucionarnih" naslovnih strana.

Jedini koji se za sada "upecao" izgleda je Dragan Đilas: najveća Rodićeva žrtva, političar kojem je verovatno baš "Kurir" došao glave i karijere – sada je nezaobilazni faktor na prvim stranama. Hvata ga kamera "Kurira" i gde ga već godina ma hvatala nije, kuje se u zvezde, proglašava čovekom od kojeg Vučić strepi... Sve je to otišlo dotle da teoretičari zavere čak tvrde kako je čitav cirkus s Rodićem režiran samo da bi se Đilas diskreditovao i pre potencijalne kandidature za gradonačelnika Beograda.

Štagod da stoji u korenu ovog sukoba, kakve god grehe Rodić želeo da iskupi, kakva god bila njegova prošlost ili budućnost, od ove priče jedina vajda mogla bi da bude – istina. Ukoliko se tužilaštvo i Ministarstvo konačno probude, ta bi istina jednom za svagda mogla da dekonstruiše partnerstvo između političara i tabloida, a na medijsku scenu uvede makar neka osnovna pravila – ne zarad očuvanja ove ili one političke nomenklature, već (konačno, i jednom za svagda) zarad zaštite javnog interesa, etike i kulture javne reči, i objektivnog i istinitog informisanja u skladu s profesionalnim standardima.

Sve ostalo – tabloidne priče, međusobne optužbe, večno iste odavno ispričane priče, uvrede, niski udarci – bilo je i ostalo čisto gubljenje vremena i skretanje pažnje sa suštinskih medijskih problema. ¶

TAMARA SKROZZA

Daleko od stabilnosti

Izbori su jasno pokazali da je većina birača izgubila poverenje u demokratski proces, pa se uzdržala od glasanja: paradoksalno, procenat Srba koji je izašao na kosovske izbore veći je od procenta Albanaca. Sem toga, velika većina onih koji su glasali poručuje da su protiv dijaloga sa Beogradom. Zatim, pokazalo se i da većina više ne vidi predstavnike međunarodne zajednice, uključujući ambasadore, Euleks i Kfor, kao nekog ko pomaže stabilnost i razvoj Kosova, već kao mešetare koji podupiru jedan nepravedan i duboko korumpiran sistem

Kosovo je na pragu nove političke krize. Parlamentarni izbori na Kosovu, održani prošlog vikenda, protekli su manje-više u skladu sa očekivanjima. Dok ovaj tekst nastaje (utorak po podne) glasovi se još broje, ali na osnovu 90 odsto prebrojanih izlazi da je najviše glasova, oko jedne trećine, dobila koalicija na čelu sa tri bivša komandanta Oslobođilačke vojske Kosova – Hašima Tačija, Ramuša Haradinaja i Fatmira Ljimaja. Pokret “Samoopredeljenje” (VV) Aljbina Kurtija je drugi, sa 26,7 odsto, a odmah za njima koalicija okupljena oko

■ **Izgledi da Ramuș Haradinaj (na slici) postane premijer, kao što je pre izbora dogovoreno, brzo se tope. U stvari, tek kada se prebroje svi glasovi i razmotre žalbe (prijavljeno je dosta nepravilnosti) biće jasno da li će koalicija opstati u svom sadašnjem vidu. Haradinaj i njegova “Alijansa za budućnost Kosova” (AAK) je izgleda značajno podbacio ne samo u totalu nego i u Metohiji (Dukađin), gde je donedavno bio neprikosnoven**

Foto: AP

svih deset srpskih poslanika, plus deset koji su rezervisani za druge manjine. Čak i ako uspeju da na svoju stranu privuku nekoliko poslanika iz drugih stranaka, ta će većina biti krhka i podložna ucenama koalicionih partnera.

Izgledi da Ramuș Haradinaj postane premijer, kao što je pre izbora dogovoreno, brzo se tope. U stvari, tek kada se prebroje svi glasovi i razmotre žalbe (prijavljeno je dosta nepravilnosti) biće jasno da li će koalicija opstati u svom sadašnjem vidu. To je zato što u kosovskom izbornom sistemu, za razliku od srpskog, birači glasaju za individualne poslanike, a ne za partijske liste, pa se može tačno ustanoviti koliko je koji koalicioni partner “težak”. Haradinaj i njegova “Alijansa za budućnost Kosova” (AAK) je izgleda značajno podbacio ne samo u totalu nego i u Metohiji (Dukađin), gde je donedavno bio neprikosnoven. U takvoj situaciji, sasvim je moguće da se Tači, koji kao predsednik Kosova treba da imenuje mandatar, odluči da izabere nekog drugog, ili čak odmah raspiše nove izbore. Tači, inače, otkad je preuzeo predsedničku dužnost, formalno ne predvodi Demokratsku partiju Kosova (PDK), već je taj posao poverio svom dugogodišnjem saradniku Kadriju Veseljiju. Opstanak koalicije

ugrožen je i zbog značajnih razlika među partnerima u vezi sa ključnim pitanjima kao što su demarkacija granice sa Crnom Gorom, format Briselskog dijaloga i formiranje Zajednice srpskih opština (vidi tekst “Tri ratna druga” iz prošlog broja).

Podbacila je i “koalicija mira”, koju osim LDK, stranke čiji je osnivač Ibrahim Rugova, čine mala liberalna “Alternativa” Iljira Dede i AKR, stranka koju predvodi multimilioner Bedžet Pacoli. Ni ta koalicija, nastala više iz nužde nego zbog programske bliskosti, možda neće preživeti postizborna prestrojavanja.

KURTI U USPONU

Najveće iznenađenje proteklih izbora je “Samoopredeljenje” (VV), koje je ostvarilo neočekivano dobar rezultat i plasiralo se kao najjača pojedinačna politička stranka i druga po veličini snaga u parlamentu. “Samoopredeljenje”, na čijem je čelu Aljbin Kurti, nastupilo je sa programom koji se sastoji od dve komponente. Prva komponenta je sasvim nesporna: Kurti se zalaže za socijalnu pravdu i beskompromisnu borbu protiv korupcije i klijentističkog sistema u kome se nijedan posao ne može dobiti bez partijske veze. U državi u kojoj korupcija bode oči, a oko trećine radne snage se

Demokratskog saveza Kosova (LDK) sa 26 odsto. “Srpska lista” je uz pomoć zvaničnog Beograda uzela bar devet, a možda i svih deset sedišta rezervisanih za kosovske Srbe, što, bar na toj strani političkog spektra, pojednostavljuje situaciju.

Ali sa južne strane Ibra, unutar albanske scene, stvari izgledaju komplikovnije nego pre izbora. Izlaznost je bila najmanja u istoriji parlamentarnih izbora na Kosovu. Pobjeda “ratne koalicije” je bila očekivana, ali su tri ratna druga uzela manje nego što su očekivala, i imaće teškoća da formiraju vladu, čak i uz pomoć

Foto: Ivan Radulović

Foto: AP

POBEDNICI: Srpska lista i Albin Kurti

vodi kao nezaposleno, ova platforma je pala na plodno tlo: čak oko 40 odsto građana Prištine glasalo je za VV. Da nema druge, ekstremno suverenističke komponente, Kurti bi imao velike šanse da bude sledeći premijer.

Prema programu VV, Kosovo bi trebalo da poništi Briselski sporazum i sve što je u okviru njega dogovoreno, uključujući i formiranje ZSO-a. Srpsko-albanski dijalog bi smeo da se vodi samo sa predstavnicima kosovskih Srba, ali ne i sa Beogradom, bar dok Srbija ne prizna Kosovo i ne plati ratnu odštetu. Euleksu i Kforu treba otkazati gostoprimstvo i osnovati kosovsku vojsku, a pravosuđe osloboditi stranog nadzora. Pregovore o pridruživanju Evropskoj uniji bi trebalo voditi "na ravnopravnim osnovama". I konačno, ali ne i najmanje bitno, trebalo bi što pre raspisati referendum o brisanju klauzule kosovskog Ustava kojom se zabranjuje spajanje sa drugim teritorijama (čitaj Velika Albanija).

Samo po sebi je razumljivo da su ovi stavovi potpuno neprihvatljivi za međunarodnu zajednicu, od koje je Kosovo

zavisno ne samo ekonomski nego i u bezbednosnom smislu. Kurti je tokom izborne kampanje slao pomirljive signale prema Zapadu, čak je snimio i spot u kome se direktno obraća "inostranim prijateljima", ali i pored lepih reči nije odstupio od svojih načela. Zbog toga je stranka na izbore izašla sama, i, po svemu sudeći, ostaće sama i nakon njih. Neka manja partija, kao Ljimačeva, možda bi mogla da pređe na stranu VV-a, ali to u svakom slučaju neće biti dovoljno za većinu.

PORUKE ZAPADU

Zapadne diplomate u Prištini, koje imaju jak uticaj na lokalne političare (to pogotovo važi za američkog ambasadora) u neprilici su. Oni bi najviše voleli da vide veliku koaliciju LDK i PDK, koja je vladala Kosovom pre izbora i čiji lideri podržavaju i demarkaciju sa Crnom Gorom i nastavak Briselskog dijaloga. To bi, međutim, samo strpalo problem pod tepih, a on bi prvom prilikom iskrasao u još gorem obliku.

A taj problem je sledeći: izbori su jasno pokazali da je većina birača izgubila

poverenje u demokratski proces, pa se uzdržala od glasanja: paradoksalno, procenat Srba koji je izašao na kosovske izbore je veći od procenta Albanaca. Sem toga, velika većina onih koji su glasali poručuje da su protiv dijaloga sa Beogradom i ZSO (stavovi Haradinaja i Ljimača o ovim pitanjima su vrlo bliski Kurtijevim). Zatim, pokazalo se i da većina više ne vidi predstavnike međunarodne zajednice, uključujući ambasadore, Euleks i Kfor, kao nekog ko pomaže stabilnost i razvoj Kosova, već kao mešetare koji podupiru jedan nepravedan i duboko korumpiran sistem. A jedina snaga na kosovskoj političkoj sceni koja se doživljava kao istinski borac protiv tog sistema je VV.

Kakva god vlada bude formirana nakon postizbornih pregovora, biće nesložna i imaće tanku većinu. Ona bi mogla da se raspadne već za nekoliko meseci, kada izađu optužnice Specijalnog suda za zločine UČK, a te će optužnice najviše pogoditi "ratnu koaliciju". Na sledećim izborima, kad god budu, "Samoopredeljenje" će dobiti još više glasova, možda čak toliko da samo formira vladu.

A onda će se zapadni sponzori Kosova naći u neprilici: da li da intervenišu i prekrše proklamovana demokratska načela, ili da priznaju volju naroda u vidu pokreta koji namerava da poništi sve njihove planove za budućnost Kosova i otvori vrata za novo prekrajanje granica na Balkanu.

Na kraju, reč-dve o "Srpskoj listi". Iako su Srbi za izbore podeljeni u pet kolona, žestoka kampanja srpske vlade, uključujući i predsednika Srbije Aleksandra Vučića koji se biračima obratio putem otvorenog pisma obezbedila je potpuni monopol "Srpske liste", a samim tim i Beograda, na političko predstavljanje kosovskih Srba u prištinskim institucijama. To je, naravno, od strane vlasti prikazano kao velika pobeda i proslavljeno pokušajem šefa kancelarije za KiM Marka Đurića da veselo cupka uz trubače na trgu u Mitrovici. Ko to nije video, uživo ili na televiziji, ne zna šta je transfer blama.

Apsolutni monopol, međutim, podrazumeva i apsolutnu odgovornost Vučića i Vlade za sve što kosovske Srbe bude snašlo u budućnosti. To je već ozbiljan teret, i tema za novu priču.

DEJAN ANASTASIJEVIĆ

BAZENI ZA DVORIŠTE

DOČEKAJTE LETO SPREMNI

Detaljnije na www.takolako.com ili pozovite na broj (011) 635 8440

 takolako®

Svi ovde žele da su Putini, Erdogan i Orbani

“Zapadni Balkan postaje pustinja, iz koje mladi beže, sa lošom perspektivom. Imate erdogančice koji se razigravaju po Balkanu, a narod je sve siromašniji i radi za mizerne plate i srećni su jer imaju bilo kakvu platu. Ispod nacionalnog plašta kriju se lopovluk, korupcija, namešteni tenderi, partijsko zapošljavanje i uništavanje zdravstva i školstva. Problem je što ljudi “odbranaški” glasaju za nacionalističke opcije misleći da štite vlastite živote i interese, a ne misle o prosperitetu i budućnosti dece. To nas drži u pat poziciji”

Sa profesionalnim diplomatom koji je to bio pre politike, kako sam napominje, bivšim šefom kabineta ministra spoljnih poslova i bivšim šefom tima za dijalog za Prištinom do 2012. godine razgovaramo o odnosima u regionu, EU, ko nas predstavlja u svetu, o Kosovu... “Spoljna politika je moja ljubav, to je ono što sam ja”, kaže Borko Stefanović, predsednik Levice Srbije.

“VREME”: Odnosi u regionu opet su nestabilni, i čini se da su političari zemalja regiona u krajnje zategnutim odnosima. Kako vi ocenjujete Vučićevu politiku prema susedima?

BORKO STEFANOVIĆ: Srbija ima deklarativno dobru politiku u regionu, naša vlada se deklarativno zalaže za saradnju na ravnopravnim osnovama sa svima, ali mnoga verbalna izletanja pokazuju da situacija nije dobra. Ovako loša situacija u regionu sigurno nije bila u poslednjih 20 godina. To nije posledica samo naše vlasti, sve vlade u regionu koriste oprobanu matricu populističkog nacionalizma – svako želi da bude Ergođan, Orban ili Putin na Balkanu, i to na

ovako malom prostoru daje loše rezultate, pre svega po građane, u ekonomskom i socijalnom smislu. Zapadni Balkan postaje pustinja, iz koje mladi beže, sa lošom perspektivom.

Imate erdogančice koji se razigravaju po Balkanu, a narod je sve siromašniji i radi za mizerne plate i srećni su jer imaju bilo kakvu platu. Ispod nacionalnog plašta kriju se lopovluk, korupcija, namešteni tenderi, partijsko zapošljavanje i uništavanje zdravstva i školstva. Problem je što ljudi “odbranaški” glasaju za nacionalističke opcije misleći da štite vlastite živote i interese, a ne misle o prosperitetu i budućnosti dece. To nas drži u pat poziciji, svi smo mi žrtve briselskih birokrata i od njih dobijamo poruke ohrabrenja bez ikakvih naznaka pomaka i sve to ubija evroatentizam. Među narodima u regionu evroatentizam je trenutno nepostojeća tema. Svi su tome doprineli, ne samo briselski već i činovnici MMF-a i Svetske banke koji preko naših leđa grade karijere.

Dok mi pričamo o regionalnim odnosima, svet se promenio. A na Balkanu ništa novo?

I region se polako menja. Dolazi vreme jačih ideoloških nastupa i jasnih poruka, vreme polarizacije na desnicu i levicu, dolazi vreme koje će potvrditi veliku krizu centra. Imaćemo lidere sa jasnim stavovima prema privatizacijama, poreskoj politici i izdvajanju za zdravstvo i školstvo, stavovima od stvarnog značaja za građane. Neće više moći da se bave “hodanjem po centru”, kako se to danas radi. Moramo da shvatimo da zajedništvo u regionu nije tema seminara i kongresa, ono znači stvaranje konfederalnog sporazuma bez ukidanja prerogativa državnosti članica država, na osnovu kojeg bi se radilo na razvoju regionalne infrastrukture i pregovaralo sa Briselom. Bilo bi dobro da ujedinito mala rascepkana tržišta i 25 miliona ljudi sa zajedničkim stavom prema Briselu, Moskvi i Ankari. Ako to ne budemo imali, osuđeni smo na iscepkana dvorišta sa trošnim tarabama preko kojih će se tući starijih ljudi sa štapovima, pošto će mladi otići u

Fotografije: Milovan Milenković

■ **“Naša diplomatija je prezasićena kadrovima SNS-a i SPS-a, i to su ljudi koji brzometno dolaze u MIP i odlaze u inostranstvo. Pojavi se tako neki skandal sa nekim starletama u tabloidima kao rezultat njihovih unutrašnjih prepucavanja, to traje par dana i ništa se ne promeni”**

Sve duže smo u karantinu i ukoliko se regionalno ne organizujemo, bićemo prepušteni na milost i nemilost jakih populističkih lidera koji imaju jaku vojsku a manjak demokratije, poput Erdogana, koji će uz albanski nacionalni faktor praviti rusvaj po Balkanu. Ova vlast nema odgovor na ta pitanja, građani ih vide kako se rukuju sa Mogerinijevom ili tapšu ih po ramenu.

Gde smo u evrointegracijama i da li ćemo ikad postati država članica EU?

Nekad sam verovao da je Evropa nešto drugo. Danas nisam antievropejac, ali sam postao evrorealista, ali bez toga i nema buduće uspešne politike u Srbiji. Evropski zvaničnici govore u superlativima o kursu koji je zauzela naša vlada, a ne o rezultatu. Treba da prihvatimo kao realnost da njih nije mnogo briga jer neće oni živeti ovde, a neki od njih imaju super plate. Treba ih podsetiti da nama ne treba lord Mauntbaten koji će nam davati plastične perlice i ogledalca i da smo srećni jer ne znamo za bolje. Mi znamo za bolje i živeli smo bolje. I kada jednom osetite slobodu i prosperitet, ne može vam to niko oduzeti. Pa ne može

Diseldorf ili Oslo da rade, koje neće imati ko da leči, osim partijskih lekara koji su često sa sumnjivih kvalifikacijama. Siguran sam da je to budućnost i da bi bez toga u regionu će se samo lažno rukovati i osmehivati do prve prilike u julu (Srebrenica) i avgustu (Oluja) kada sve pada u vodu. Postali smo teatar u kome se predstave daju kvartalno, ali je libreto uvek isti, samo što je izvedba drugačija.

Nije tajna da građani vide da je, kad je o Kosovu reč, Vučić nastavio gde se vi stali i da to predstavlja kao svoje velike rezultate. Kako komentarišete njegovu dosadašnju politiku i šta očekujete u budućnosti?

Vučićeva politiku prema Kosovu je razrađenija i dalekosežnija politika Demokratske stranke. Mi smo pregovarali na tehničkom, a on je to podigao na najviši nivo. Rezultati su mršavi, skoro nikakvi, njegov način pregovaranja i pristupa temi je trapav i nestručan uz lavinu laži i obmana preko kontrolisanih medi-

ja. Tačno je da sebe pokušava da prikaže kao velikog patriotu i turbo Srbina iako je jasno da je otišao mnogo dalje u približavanju sa Prištinom. Inače, na Kosovu ako napravite jedan pogrešan korak, vratite se 20 koraka unazad i to se sad desilo. Haradinaj je verovatno budući premijer Kosova i Vučić će biti prinuđen da pregovara sa njim ili će budućeg premijera ili premijerku gurnuti u taj nepopularni projekat pregovora sa Haradinajem. Sve to i služi ovoj vlasti da kaže Evropi – evo mi se i dalje igramo u obdaništu i vidite da smo dobri đaci pa nas nagradite.

Isto radi i oko Kosova i Metohije, s tim što mi nismo pravili granične prelaze i nismo ukidali srpske tablice na Kosovu i nismo pravili loše delove Briselskog sporazuma. Međutim, Vučićeva vlada je obećala EU da će rešiti na zadovoljavajući način pitanje Kosova i dokle god je to tako, imaće podršku Zapada. Mislim da to danas znaju svi u Srbiji, čak i oni koji glasaju za njih.

ni nama, a mi ćemo se za to izboriti jer će nevolja naterati ovako iscepkanu opoziciju da na beogradskim izborima načini prvi korak u borbi za kraj režima. Jer kada je velika zima i vuk i jagnje spavaju u istom senu.

I EU i Rusija, kako komentarišete politiku prema Rusiji?

Vučićeva politika prema Ruskoj Federaciji pokazala se kao dobra stvar, moram da kažem. Ima dve stvari koje je ova vlada dobro uradila, da ne ispadne da ih samo kritikujem. Mislim da su ubedljivo najgora vlast, da su napravili strašne greške u načinu privlačenja stranih investicija, da podsetimo afera helikopter, Savamala, Beograd na vodi, muzička fontana – ali ono što su dobro uradili u spoljnoj politici je nastavak evropskih integracija bez obzira na to što to rade nedovoljno stručno i neiskreno, i dobar odnos prema Ruskoj Federaciji i Kini. Ti isti koji su se sprdali sa Tadićeva četiri stuba, sećate se, u stvari rade isto.

Odnos prema Rusiji je odnos ekonomske i energetske zavisnosti, i treba biti oprezan. Mi ne želimo da prekidamo put ka EU, a nisam siguran da se to svima u Kremlju dopada. S druge strane, mislim da Vučić ima problem jer u Briselu govori ono što žele da čuju u Briselu, a u Moskvi ono što žele da čuju u Moskvi. Sigurno mu nije lako da balansira između onoga što je rekao i obećao, a sve što je rekao i obećao u suprotnosti je sa onim što govori javno.

Druga stvar koja mi se dopala kod ove vlasti je krećenje beogradskih fasada, ali je to suštinski nevažno za građane koji imaju veće probleme poput vodosnabdevanja i neuređene kanalizacije, a da ne govorimo o nedostatku perspektive i budućnosti. Od jedne plate danas ne možete da platite ni račune, dok su nekad mogli da kupe ar zemlje. Ali to se ne da videti na kontrolisanim medijima gde postoji samo vođa.

Kakvo je stanje u diplomatiji, nedavno smo čuli vest da je nepoznata ženska osoba preko noći postala konzulka?

U Ministarstvu spoljnih poslova već se decenijama sprovodi negativna selekcija, partijski ljudi često odlaze na diplomatske dužnosti i to je veoma loše. To je, istina, radila i vlada DS-a, ali je to bilo

Ekonomske koncept Dragana Đilasa

“Mislim da je dobro što je Đilas predstavio ekonomski koncept za Srbiju koji je baziran na aktivnom učešću države u ekonomiji i znam da se diže kosa na glavi od toga, kako on kaže, a meni se čini da se diže kosa na glavi tradicionalnim neoliberalnim teoretičarima čija su deca doživela poraz širom Evrope. Drago mi je da se idejno i konceptualno podudaramo. Dragan Đilas je iz sveta biznisa i sveta kapitala i na pravi način vidi izlaz kroz prave modele i poluge, zna šta treba tačno uraditi u našoj privredi. To me je obradovalo jer se pokazalo da u Srbiji postoji prostor za debatu o drugačijem modelu ekonomije. To je fundament bez kojeg nema promena, možemo samo menjati činovnike dokazano lošeg modela po građane. Da li će se vratiti u politiku ili ne, to je pitanje za njega. Mislim da je bio jedan o najboljih gradonačelnika Beograda i jedan od najupornijih da okupi dobar tim i prihvati drugačije mišljenje.”

ipak zanemarljivo malo. Sada je to postalo pravilo i na to niko ne obraća pažnju previše, naša diplomatija je prezasićena kadrovima SNS-a i SPS-a, i to su ljudi koji brzometno dolaze u MIP i odlaze u inostranstvo. Pojavi se tako neki skandal sa nekim starletama u tabloidima kao rezultat njihovih unutrašnjih prepucavanja, to traje par dana i ništa se ne promeni. U MIP-u se danas neće zapošljavati najbolji diplomci, nego stranački kadrovi bez iskustva i to izaziva opravdani gnev profesionalnih diplomata.

Inače, u MIP-u sam dobio otkaz posle 16 godina rada. Dok sam bio poslanik nisam dobio platu u Ministarstvu, a otkaz mi su mi sa velikim zadovoljstvom uručili Iвица Dačić i Veljko Odalović, sa obrazloženjem da ne mogu više da izlaze u susret mojim molbama za neplaćeno odsustvo. U MIP-u sam se zaposlio pre političkog angažmana, na konkursu, i bio sam među najboljima, a u politiku sam ušao tek kasnije. S obzirom na moj petogodišnji rad u Vašingtonu i količini poslanih kriptozštićenih telegrama, postoji osećaj nepravde koji delim sa ostalim građanima, nisam nikakav izuzetak.

Kako objašnjavate nedostatak interesovanja građana Srbije za nji-

hove predstavnike u svetu? Zar je svejedno?

U slojevima afera, nestručnosti, promašaja i grešaka u zdravstvu, padu životnog standarda i siromaštvu, nezaposlenju, privlačenju stranih investitora koji otvaraju fabrike za naš novac i daju mizerne plate zaposlenima, do perifernih stvari kao što su fontana na Slaviji koja košta skoro dva miliona evra, a Tiršova se raspada..., dakle u moru tih loših vesti građanin treba da se zapita za neku partijsku drugaricu starletu koja direktno odlazi na mesto konzula. Nije realno.

Prema rezultatima jednog istraživanja afera Savamala, kao jedna od opsesija kruga dvojke, na opštini Savski venac ne izaziva neku veću zabrinutost, tek je na 6-7. mestu, a da ne govorimo o drugim opštinama. Tzv. građanska opozicija neprestano živi u krugu samozavaravanja i iluzijama, ne shvatajući da se borimo na petoparcu na kojem je ostalo nekoliko aktera. Mnogi od tih aktera suštinski predstavljaju samo sebe i danas je postalo luksuz ako imate politiku i ideologiju koja je razlikuje u odnosu na vlasti, ali i na drugu opoziciju. Mislim da je to ključ i da bez toga nema promena, jer građani kažu “mi bismo da dođu drugi, ali da

■ **“Vučić je svevideće Sauronovo oko koje vidi svaki korak na Tviteru, on se time bavi. Kontrola u Srbiji se uvodi na veoma studiozan način: evo već pet godina i dalje negativno govore o prethodnoj vlasti, a gradonačelnik Beograda ne može da objasni svoju imovinu. To bi svuda u Evropi bio dovoljan razlog da on više ne bude na toj funkciji”**

se ne vrate oni, znamo da ćete u suštini raditi isto što i Vučić”. Dakle, potrebni su novi ekonomski socijalni model i pravda – utvrđivanje odgovornosti i ispitivanje porekla bogatstva funkcionera. Traži se nešto novo i drugačije, jer zašto bi građani glasali za bilo koga iz opozicije ako su njihovi programi glancanje zlatnih cipela kralja Sunca Vučića – mi ćemo lepše nositi odela i bolje razumeti probleme. Kao da je od nekog značaja da li je Vučić uspešan u evrointegracijama (a smatram da jeste, koliko je to moguće), kao da to utiče na živote građana. To je jedan od opozicionih mitova.

A koji je drugi mit?

Drugi mit je da ako se svi ujedinito, najzad će se glasati za opoziciju... Većina od onih koji ne glasaju za Vučića, na dan glasanja prelomi i glasa za živopisne karaktere za koje su se kleli da neće nikad. Kad se pojavi alternativa kao što je pokret Dosta je bilo, vrlo brzo se razočaraju u njih, građanski orijentisan birač meri i strogo procenjuje političare i kako se brzo zaljubi tako se brzo i odljubi. Tako je sa pokretom Saše Jankovića, do juče je bio doživljavan kao Mesija, a sada je zbog nekih poteza na meti kritike, posebno na društvenim mrežama. Nije problem u Vučiću, problem je u nedostatku validne alternativne i prave opozicije koja bi se, a to će se desiti, siguran sam, segmentarno okupila oko programa koje će građani podržati. Birači ne čitaju programe, glasaju za onu opciju koja im deluje snažno, te se zato lideri opozicije ne izjašnjavaju previše oko NATO-a, Kosova jer su shvatili da to odbija birače. A to su shvatili upravo zahvaljujući Vučiću.

Opozicioni lideri mogu jedino u neposrednom kontaktu da ostvare kontakt sa biračima, mediji nisu

od velike pomoći, a kontrolišu se i društvene mreže.

Vučić je svevideće Sauronovo oko koje vidi svaki korak na Tviteru, on se time bavi. Kontrola u Srbiji se uvodi na veoma studiozan način: evo već pet godina, i dalje negativno govore o prethodnoj vlasti, a gradonačelnik Beograda ne može da objasni svoju imovinu. To bi svuda u Evropi bio dovoljan razlog da on više ne bude na toj funkciji, a mi imamo samo Vučićovo obećanje da on neće biti, a ko će biti – videćemo. Verovatno će na lokalnim izborima u Beogradu Aleksandar Vučić biti nosilac liste, a onda će on da izmisli gradonačelnika, Vesića ili tako nekoga.

Mnoge stranke se nisu snašle u opoziciji poput Demokratske stranke, gde ima sjajnih ljudi. Pet godina se svaki dan borim protiv vlasti, i posmatram ljude koji su moderni konvertiti, probudili su se pre godinu dana i shvatili da ova vlast ne valja. Oni ne mogu da budu perjanice buduće opozicije.

Opozicija u Srbiji je prokletstvo, podrazumeva se da ste pristali da budete izopšteni iz zajednice, da ne možete da dobijete posao, da ste izloženi napadima po medijima, praćenju... Treba nastaviti borbu i poslati jasnu programsku i političku poruku bez mnogo detalja jer detalji raspršuju biračku pažnju. Levica Srbije je tu pogrešila na prethodnim izborima, ali zadovoljni smo jer smo se pripremali kratko i imali nedovoljno sredstava za kampanju.

Šta Levica Srbije može da ponudi biračima?

Mi smo izvukli pouku, Levica Srbije će se na sledećim izborima vratiti u Skupštinu grada Beograda i to će biti povratak ideje i programa ideologije u srpsku politiku, povratak jasnog i drugačijeg pri-

stupa promeni sistema. Od svega mi smeta što niko od opozicije neće da kaže šta će raditi sa Zakonom o poreklu imovine, Zakonom o radu, šta misle o intervenciji države u privredi koja je neophodna, šta će raditi sa Pinkom i “Informerom” posle promena, niko ne govori o lustraciji kao zaboravljenom, a neophodnom projektu. Oko tih stvari niko ne želi da se izjasni čak ni privatno. U mojoj bivšoj stranci kažu i mi bismo prodali Telekom, ali ne na ovakav način, i ta rečenica je ilustrativna, ili kad Aida Ćorović u intervjuu kaže da mi i Vučić imamo samo civilizacijske razlike, a ne političke i ekonomske... Nemojmo da dozvolimo da ponovo imamo elitu koja svira savremene instrumente na starim partiturama. Nama trebaju nove partiture, ne treba nam korektor, već smečar. Neko ko će da zabije poen protiv siromaštva, korupcije, bede, rasturenih institucija, partijskog sudstva i tužilaštva.

Uloga opozicije i kritičke javnosti nije u tome da samo ukazuje na greške – niko nije modeliran da bude taster za korekturu i *delete* dugme. Naš zadatak je da izgradimo bolju Srbiju od onoga što bude ostalo posle naprednjackog režima, a biće teško jer kamen na kamenu neće ostati. Čini mi se da smo svi prezasićeni slušanjem šta su oni loše uradili, moramo da znamo kakva će to biti Srbija koju nudi opozicija, da li će to biti zemlja kontrolisanih medija, kontrolisanog sudskog sistema ili će to biti zemlja u kojoj ćemo sprovesti lustraciju i u kojoj će neko od političara koji su prekršili zakon odgovarati u zatvoru. Svaka podrška uglednih ljudi iz javnog života i intelektualaca je dobrodošla i treba im odati priznanje na građanskoj hrabrosti. Ipak, to ne znači da ćete dobiti veću podršku. Skorašnji primeri pokazuju da se najčešće mora objasniti zašto ti je neko brzo okrenuo leđa nakon gromoglasne podrške, pa se često ta podrška više plati na “čupriji”. Takođe, politički je pogrešno govoriti o otvaranju poglavlja jer je to kao kad bih ja sada za “Vreme” govorio na jeziku Hotentota. Takođe, pogrešno je govoriti o pristojnosti i obrazovanim elitama, zato što treba dopreti do što više ljudi, to je srž demokratije. Politika je težak rad, a ne fantazije i smatranja uz kapućino.

BILJANA VASIĆ

НЕ ПРОПУСТИТЕ POSLEDNJE “ЗУМИРАЊЕ” У ОВОЈ СЕЗОНИ

Zumiranje, четвртак у 18h, на сајту www.vreme.com

Vladan Vukosavljević

Teofil Pančić

ZUMIRANJE

voditelj Filip Švarm

EMITUJE SE NA:

- VREME.COM
- TV ŠABAC
- TV SANDŽAK
- TV KULA
- T1 ZAJEČAR
- TELEMARČAČAK
- TELEVIZIJA VALJEVO PLUS
- KRALJEVAČKA TELEVIZIJA KATV
- FORUM TELEVIZIJA PRIJEPOLJE
- NA PORTALU JUŽNE VESTI

Ana Brnabić, politika simbola

Iz perspektive Srbije kao zemlje lične vladavine, emancipatorski naboj postavljanja "manjinske" premijerke gubi se u samom startu, kao raketa koja sagori pri lansiranju

Kada je dobri bog delio sreću, prema hrvatskim kolumnistima je bio velikodušniji nego prema njihovim srpskim kolegama. Ne, ne mislim samo na činjenicu da su hrvatski najčešće osetno bolje plaćeni... Nego im je, brate mili, život neka-ko jednostavniji: zna se šta je šta, crno je crno, belo je belo, a i sivo je sivo. Dočim ovde, sve smučkano, sve šućmurasto. Ali im to, avaj, nije uvek lako objasniti.

Pre neko veče, tako, zove mene prijatelj i kolega iz Kroatije: Teo, je li istina što pišu novine ovdje, da će onaj vaš Vučić postaviti Hrvaticu i lezbijku za premijerku? Ludilo! Pa jebemti, znaš kad bi kod nas Srpkinja i lezbijka mogla postat predsednica vlade?! I sad smo mi, kao, Evropa, a vi, kao, niste?!

Dobri moj – smirujem ja njegovu mešavinu radoznalosti i egzaltacije – jeste to možda tako, ako gledaš van konteksta (a kontekst je samovoljna vladavina Aleksandra Vučića) ali u današnjoj Srbiji ne može se ništa "političko" gledati van tog konteksta, jer ako gledaš mimo konteksta onda zapravo ne vidiš ništa. A ni ono što ti se pričinu da vidiš uopšte nije to, nego je nešto sasvim drugo, ili možda nije baš ništa, nego samo teatralni prdež iz mašine, farbani dim kojim Gospodar ilustruje svoje iluzionističke manevre.

Priča vam je jasna: ministarka Ana Brnabić u javnosti je percipirana kao jedan od najverovatnijih Vučićevih izbora za premijersku funkciju. Koliko je poznato, na dan izlaska ovog teksta znaće se za koga se odlučio, pošto niko čak ni ne pokušava da zabašuri činjenicu – i to je današnja Srbija – da to zavisi samo od Vučićeve volje i procene, i ni od čega drugog.

Čitao sam članke o Ani Brnabić u zagrebačkim novinama. To da je ministarka *openly gay* svima je dobro poznato; to, međutim, da je Ana B. u najmanju ruku "podrijetlom Hrvatica", sa otoka Krka, u Srbiji se mnogo manje zna, i možda se ne bi mnogo znalo ni ubuduće da nije dražesno tribalne naravi najvećeg dela hrvatskog tiska, koji naprosto ne može da odoli da pod reflektor ne stavi ama baš svaku javnu osobu sa svih meridijana ove planete, a za koju postoji makar i najslabija indicija da je hrvatske nacionalnosti, porekla, zavičajne pripadnosti ili već bilo čega, samo da je – hrvatsko.

A ovaj slučaj je, mora se priznati, čak i po netabloidnim standardima kapitalac: da u jednoj Srbiji, pa još Vučićevoj ("Šešeljev mali") na čelo vlade možda dođe osoba kojoj nije dosta što je žena, nego još i otvoreno voli žene, pa je uz to još i, ajme, Hrvatica – pa, kako barem ne *feljtonizovati* tu stvar? Uzgred, ovako nekako ispada da je Brnabićevoj bilo lakše da "autuje" svoju manjinsku seksualnu orijentaciju nego eventualnu nacionalnost, ali na to ne morate gledati kao izostanak građanske kuraži, nego kao emancipovani prezir prema jav-

nom govorenju o stvarima sasvim irelevantnim.

Razume se, priča o premijerki Brnabić možda je samo spin, manevar koji će ostati jednosedmična atrakcija, tačnije "navlakuša". S druge strane, da sam ja, daleko bilo, Vučić, Ana bi Brnabić nesumnjivo bila moj izbor, jer bi to bilo jedino racionalno (ali zato ja, hvala nebesima, nisam Vučić). Šta su komparativne prednosti Ane Brnabić? Deluje kao idealno sposobni i marljivi birokrata, a pri tome nije pokazala ni zrnice političkog sadržaja, supstance, ideje, misli, namere, naposljetku ni talenta ili makar volje; sa stanovišta Gospodara kojem treba kompetentna, a sasvim besadržajna transmisija, nemoguće je imati bolji izbor; pa sigurno to nije neki od onih silnih bizgova koje ima u stranci, ili pak ona sprdnja od nesrećnog Dačića! A pri tome njena "manjinskost", pa još dvostruk, zvuči toliko *eurosexy* da je čist greh ne eksploatisati je. Dobro, naravno da bi njen izbor, baš iz tih razloga, razbesneo mnoge, jer su šovinisti, seksisti i homofobi lepo raspoređeni uzduž i popreko vlasti i dobrog dela opozicije i tzv. javnosti, ali Vučić je već dovoljno vešt da energiju njihovog besa i mržnje okrene u svoju korist, umilno trepćući okicama prema Evropi i Svetu: eto, vidite li vi s kim ja moram da radim i s čime sve moram da se borim... I, ko onda da tog Vučića, takvim trogloditima priklještenog, a tako emancipovanog i glupih, primitivnih predrasuda lišenog, da baš stvarno i ozbiljno pita za tamo neku slobodu štampe, položaj opozicije, ulogu parlamenta, nezavisnost sudstva, očijukanje s Putinom, lice-meran odnos prema susedima etc.?

Šta sam, dakle, odgovorio mom kolegi i prijatelju iz Hrvatske? Otrprilike ovo. Simbolika Ane Brnabić kao premijerke zvuči sjajno i deluje kao civilizacijski korak napred od sedam milja, ali samo posmatrano iz ugla iz kojeg ti gledaš na to, zato što si blagosloven gledanjem "spolja". Gledano iznutra, iz epicentra Srbije kao gotovo pa legalizovanog ličnog vlasništva jednog čoveka, taj se emancipatorski naboj gubi u samom startu, nešto kao raketa koja sagori još pri lansiranju. Jer u zemlji u kojoj su institucije u ruinama, gde je politički sistem karikatura onog što treba da bude, gde je najveći deo uticajnih medija bedni sovjetoidni megafon ne čak ni vladajuće partije nego, u osnovi, Vladara samog, emancipatorski potezi i njima primerena simbolika naprosto ne postoje. Čim su povučeni, odmah se pretvore u vlastitu suprotnost. Da oteramo stvar do paroksizma, ali ne napuštajući logično rasuđivanje: mogao je Josif Džugašvili Staljin (jer, ko bi ga i kako sprečio?!) da postavi gej Jevrejina ili tatarsku lezbijku na čelo Prezidijuma vrhovnog sovjeta, ali to ne bi ukinulo Gulag. Samo bi pomoglo demagozima da mute vodu, i to je sve.

Društvo koje je proteralo demokratiju

“Sada je normalno da se predsednik, koji ima veliki politički autoritet, meša u rad vlade. Sada je normalno da se ruše udžerice jer stoje na putu napretka, iako postoje neki imovinsko pravni problemi. Devedesetih su rovovi bili drugačiji. Dvehiljaditih su rovovi ponovo promenjeni. Sadašnja vlast se tada ponašala ne samo kao opozicija nego i kao neka vrsta vaninstitucionalnog otpora”

Profesor Fakulteta političkih nauka Dorđe Pavićević je jedan od malobrojnih predstavnika Univerziteta u Beogradu koji uzima aktivno učešće u političkim dešavanjima u Srbiji. Osim što redovno dolazi na proteste Inicijative “Ne da(vi)mo Beograd”, nedavno je, zajedno sa grupom drugih građana na Dorćolu pokušao da spreči prinudno iseljenje porodice Kavatmi. Predaje niz predmeta na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu. Društvo u današnjoj Srbiji u razgovoru za “Vreme” opisuje kao društvo surovog kapitalizma, bez političke demokratije, društvo koje je na završetku procesa privatizacije, društvo u kome vlast štiti samo određene pojedince i tako povećava nejednakosti, a učvršćuje sopstveni položaj odnosno položaj stranke koja vlada: “Taj trend povezanosti politike i pojedinaca iza kojih stoji kapital je nastao dosta ranije, ali danas je ogoljen. Danas je normalizovan robovski položaj radnika u stranim fabrikama, normalizovalo se izbacivanje ljudi iz stanova zbog dugova koji nisu nepremostivi... Srbija je propustila da tranziciju sprovede tokom devedesetih, tokom tog ekonomskog procvata koji su iskoristila mnoga društva. Tu je i problem nerešenih državno nacionalnih pitanja koja izazivaju velike političke turbulencije zbog čega nema političkog kontinuiteta u vođenju države i zbog čega se, recimo, na opoziciju gleda kao na neprijatelja sistema i nešto što treba ukloniti.

“VREME”: Koja je sudbina institucija u takvom društvu?

DORĐE PAVIĆEVIĆ: Institucije ne mogu da se stabilizuju u takvim okolnostima. Svaka nova vlada donosi nove strategije.

Svaki novi ministar je imao svoju novu ideju, s tim što te ideje nisu bile samo popravljane nego radikalne promene sistema. Zbog toga, ljudi ne doživljavaju institucije kao stabilizujuće elemente, kao posrednika između građana i države, već kao instrument onih koji su na vlasti.

Ako je danas zahtev da budete član ili barem siguran glasač neke stranke da biste dobili kvalitetnu ili bilo kakvu uslugu države, onda je jasno da se institucije ne ponašaju isto prema svima. Da ne pominjemo tužilaštvo, sudove, poresku upravu... Sasvim je u redu imati dug od šest miliona, ali ćete zbog duga od šest hiljada završiti na ulici.

Možemo li da uporedimo današnje političke prilike sa periodom devedesetih i dvehiljaditih?

Devedesetih su rovovi bili drugačiji. Tada se smatralo da je neophodno napraviti prvi korak ka izornoj demokratiji, da se omogućiti mirna smena vlasti na izborima. Tada se verovalo da će taj prvi korak dosta toga da reši. Cilj su bili i društveni standardi koji će Srbiju približiti Evropskoj uniji. Dvehiljaditih su rovovi ponovo promenjeni. Sadašnja vlast se tada ponašala ne samo kao opozicija nego i kao neka vrsta vaninstitucionalnog otpora. Setimo se raznih protesta ili akcija koje su oni organizovali: od preimenovanja ulica do delimično nasilnih protesta, recimo, kada je uhapšen Radovan Karadžić. Ono što je takođe odlika tog doba i što je ostavilo težak danak jeste više ili manje kontrolisana korupcija tadašnjih vlastodržaca koja je pratila proces privatizacije.

Sa ekonomskom krizom u svetu 2008. godine pokazalo se da takva politička eli-

ta nije sposobna da upravlja državom u onom trenutku kada ekonomski rast stane. To je bio svetski trend koji je pratila i sadašnja vlast. Ona je u izborni proces, a i u samo političko delovanje ušla kao da je antiestamblišment opozicija kakvu danas imamo u mnogim delovima sveta. Tako se i dalje ponaša: malo je vlast, a malo narodni pokret koji se bori protiv estamblišmenta.

Mogu li se uporediti protesti devedesetih i današnji?

Protesti iz 1996/97. su bili potpuno klasični. Imali su jasan povod, jasnu poruku, jasne aktere, vodile su ih najvećim delom stranke koje su imale poverenje građana. Danas nemate stranku koja nije istrošena i koja ima potencijal da povede proteste.

Današnji protesti su takođe deo svet-skog trenda da se masa organizuje bez vođa i da se pokreti koji ih vode strukturišu odozdo. Međutim, politički dometi današnjih protesta nisu veliki. Pokreti, koji ih organizuju, značajni su, pokreću različite teme, imaju veći kredibilitet, veća je moć mobilizacije po različitim pitanjima, ali nisu pokreti ti koji će pobediti na izborima. Pobjeda na izborima zahteva viši stepen političke organizacije. Ko je ozbiljan mogao da veruje da će studentski protesti moći da ostvare neke velike ciljeve? Njihov značaj je u nečem drugom: oni politizuju jednu generaciju i pozivaju političke stranke da ih ozbiljnije shvate ako žele da pridobiju to biračko telo. Možda nateraju stranke da razmisle da li njihova struktura mora da bude toliko hijerarhijski centralizovana kao što jeste ova danas. Imate, na primer, u Velikoj Britaniji stranku u kojoj su poslanici potpuno nezavi-

Fotografije: Milovan Milenković

sni od partijskog rukovodstva. U mnogim državama imate takvu organizaciju stranaka da su oni koji deluju na lokalnu ili nekom području stranačkog života manje ili više nezavisni od centrale.

O tome će morati da misle i vladajuće stranke jer će biti u problemu kada ne budu mogle da crpe državni novac kao što je to sada slučaj.

Sa druge strane, ako pogledamo akcije "Ne da(vi)mo Beograd", vidimo da su oni mnogo toga uradili na lokalnom nivou. Razotkrili su kako funkcioniše projekat Beograd na vodi, zajedno sa drugima učestvuju u akcijama protiv deložacije ljudi zbog dugova prema izvršiteljima i zbog preraspodele imovine koja se dešava po partijsko-političkoj liniji na način koji je zakonit, ali bahat i duboko nepravedan.

Taj značaj je, čini mi se i jedini način demokratizacije Srbije: ako postoje jaki lokalni pokreti koji se neće organizovati kroz neku hijerarhiju iz jednog centra onda će centralna vlast ili stranka teže

da upravlja državom onako kako sada upravlja.

Da li popularnost ovih pokreta raste ili stagnira?

Nisu oni nešto brojni u smislu angažovanih ljudi u pokretu već po broju ljudi koje mogu da mobilizuju za određene akcije ili ideje. Ozbiljan test u tom smislu će biti beogradski izbori. Tu ćemo videti koliko i Beli i Ne da(vi)mo Beograd imaju kapaciteta da politički angažuju ljude. Ne samo, dakle, da ih angažuju tako što će ih izvesti na ulice zbog jednokratne akcije.

Šta je sa pokretom Saše Jankovića?

Kad se pravio taj pokret pokreta, došlo se do poteškoća sa kojima i dalje nisu izašli na kraj. Ranije konstituisani pokreti poput Lokalnog fronta ili pokreta stanara ili Dosta je bilo ne žele da uđu u novu strukturiranu organizaciju negde gde se ništa ne bi pitali. Ne žele da neka druga grupa ljudi napiše program, stavi ga na sto i kažu im: "Uzmite ili ostavite." U takvoj situaciji taj pokret i nije baš

pokret, već opet ima tu krutu stranačku strukturu.

Da li se zbog toga desilo da smo baš sa Sašom Jankovićem i Sašom Radulovićem imali situaciju da su u trenutku bljesnuli, ali da se konstantno gase?

Kod Dosta je bilo je, izvesno, razlog centralističko uređenje. Veliki broj ljudi koji napušta taj pokret ili ne želi da uđe u njihovu strukturu, žali se na nedostatak demokratije unutar pokreta. To jednostavno nije u prirodi pokreta. Kod Saše Jankovića ćemo svakako videti kako se to dalje odvija. Ja bih rekao da je to grupa ljudi koja je nespreno počela, ali treba im dati vremena.

Kako vam se čini političko delovanje Ne davimo Beograd?

Koliko znam, njihove ambicije su samo lokalne. Nisu se okušali u političkoj borbi za glasove. Svakako su uneli novine: funkcionišu bez čvrste hijerarhijske strukture, uspevaju da neke stvari

pokrenu ili nametnu kao teme, siguran sam da su zadali mnogo problema lokalnim vlastima. Iskorak je to što izveštaje o sopstvenom finansiranju transparentno objavljuju. Pokazali su i da neki elementi akcija mogu biti uspešni i bez velikog novca koji se može prikupiti iz donacija građana. Postojalo je to i ranije, naravno, ali ne kod nas. Na našem primeru je bitno što je pokazano da politika ne zahteva ogroman novac.

Da li je greška što se drže samo lokalnih tema?

Nije, nisam siguran da ta organizacija u ovom trenutku ima kapacitet da ide šire. Ovo je na neki način i pravljenje političke baze u okolnostima kada iz sebe nemate budžete republike ili lokalne samouprave. Stranke, sa druge strane, ne obraćaju pažnju na to, ali stranke definitivno imaju taj problem. Dok ste na vlasti, imaćete ogromno članstvo, ogromnu podršku, ali to se sve jako brzo istopi. Sećate li se Demokratske stranke Srbije? G17 plus? Demokratske stranke? Socijalistička partija Srbije je druga priča, oni imaju sopstvenu imovinu. Sve te stranke su u jednom periodu bile moćne jer su, između ostalog, mobilizaciju ljudi zasnivali na klijentalizmu, tj. na mogućnosti da im nešto pruže ako postanu članovi.

Mislite li da proteste treba radikalizovati?

Nije stvar samo u tome. Kad pogledate istoriju protesta u Srbiji, postoje veliki i značajni protesti koji se nigde ne pominju. Vrlo retko se pominje taj iz 1992, koji je faktički bio najduži i jedan od uspešnijih. Ne spominju se protesti iz 1993. kad je bila velika tuča, onda kad je smenjen Dobrica Ćosić, ne pominju se protesti kad je Đinđić smenjen sa mesta gradonačelnika... Što su protesti bliži da ostvare nešto, mobilizacija se povećava. Ili se moraju dešavati neke kreativne stvari poput protesta 1996/97.

Najgora stvar za neki protest može da bude rutinizacija koja se desila protestima "Protiv diktature" na kojima se ništa nije dešavalo. Značaj tih protesta je bila poruka: "Nosite se svi zajedno!" To koincidira sa protestima "Not my president", koji su krenuli u SAD nakon pobe- de Trampa. Dakle, rezultati izbora se neće priznati po svaku cenu iako su oni bili potpuno legitimni i legalni. Njihova je

poruka da ne žele da legitimišu svaku glupost. Ta situacija je dosta zanimljiva jer dugo SAD nije imala ovako nestabilnog predsednika. Kada se desi mobilizacija demonstirana onda različiti akteri počinju da se mešaju: i političari i organizacije i ljudi sa novcem. Svako tu vidi neki potencijal.

Kako biti opozicija ovoj vlasti?

Do sada se razmišljalo da treba naći način da smenimo lošu vlast pa ćemo instalirati neku drugu koja će biti bolja. Kod sadašnjih pokreta, stvar je postavljena drugačije. Ne treba instalirati drugu, našu, vlast nego treba napraviti sistem u kome niko neće moći da radi stvari koje je radila ili radi. Recimo: ako vas neko pljačka preko cene grejanja, kao u Nišu, ne treba težiti promeni vlasti, nego je poenta da se napravi sistem u kome niko više ne može da nas pljačka.

Zar to ne liči na devedesete kada se takođe gradio sistem?

Gradio se, ali na drugom nivou. Devedesete su bile drugačije zbog siromaštva, rata na leđima ljudi, mobilizacije, potpune neuređenosti, ekonomskih sankcija, postojale su neke institucije, ali nisu imale moć... Ovdje imate izgrađenije institucije koje se ignorišu ili se zloupotrebljavaju što ne znači da neko nekad neće moći da vrati dostojanstvo tim ustanovama. Neće nam dakle trebati nova policija, na primer. Pogotovo sa normativne strane jer i ova vlast sledi evropske regulative s tim što uvek ostavi prostora da ih zaobiđe.

A šta ćemo, na primer, sa Komunalnom policijom, koja je danas neka vrsta privatne gradske policije?

Ta institucija je toliko izgubila kredibilitet da mislim da treba naći drugi način da se održava komunalni red u gradovima... Ima i onaj popularan primer kada su banke u Francuskoj bankrotirale i izneverile ljudima ogromne količine novca. Banke koje su bile osnivane nakon te krize nisu uopšte imale reč "banka" u nazivu. Tako imamo ovo Crédit Agricole i slično.

Koje novo ime bismo mogli dati sudstvu u Srbiji u tom slučaju?

Ne može to, naravno. U sudstvu ima gomila loših stvari. Recimo ovo sa izvršiteljima je katastrofalno, tj. količina bahatosti koja je njima dopuštena. U nekim situacijama oni imaju sudska ovlašćenja. Naravno da izvršenja treba da postoje, ali da li zaista treba da se sprovedu na ovaj način? Ako se setimo priče o izvršiteljima u periodu kada je ova institucija uvedena, bila je ideja da oni treba da pomognu slabima koji ne mogu da naplate potraživanja od moćnih. Ispostavilo se da je potpuno obrnuto.

Ali nisu samo izvršitelji problem današnjeg sudstva.

Naravno. Ali mislim da situacija nije toliko daleko od rešenja u smislu da se posle tih nekoliko propalih reformi vidi šta je potrebno uraditi da bi se čitav sistem uredio. Ono što je potrebno, a što će aktuelna vlast koristiti za odugovlačenje, jeste neophodnost promene Ustava.

■ Današnji protesti su deo svetskog trenda da se masa organizuje bez vođa i da se pokreti koji ih vode strukturiraju odozdo. Međutim, politički dometi današnjih protesta nisu veliki

probleme u društvu? Retki su profesori relevantnih fakulteta koji se mogu videti na protestima ili kako preko medija kritikuju vlast.

Malo se to promenilo posle predsedničkih izbora, više ljudi istupa.

Kao i u drugim profesijama, dogodilo se da mnogi, iako su želeli da kritikuju, nisu videli prostor za takav angažman. A mnogi su doneli odluku da ne prave sebi probleme. Setimo se, reakcije prema nekima su bile vrlo oštre. Recimo, profesor Ilija Vujačić je bio pretučen, tu je i misterija da li je profesor Dejan Popović isto tako bio napadnut... Imate, onda, a to se iz ove perspektive vremena ne vidi, čitav niz kampanja u tabloidima koje su služile za blaćenje onih koji se usude da nešto kažu ili rade. Ko čita list Aferu? Osim kad se objavi nešto o profesoru Čedomiru Čupiću pa to svi nose na fakultet. Ili Tabloid... Dakle, mnoge je to blaćenje ugleda zaplašilo i demotivisalo u ovom smislu.

Disproporcionalna reakcija vlasti na svako iskakanje je korišćena i u uređenju medija. Tu je veliki test bio "Utisak nedelje" i Olja Bečković. Ako su njoj i toj emisiji mogla da se zatvore vrata verovatno mogu da se zatvore svima. Da ne pričamo o sitnijim stvarima najdirektnijih prozivanja novinara na konferencijama za medije... Nakon takve situacije, ljudi sami odlaze ili bivaju otpušteni.

Šta je rešenje?

Ne znam. Neka klasifikacija medija mora da se napravi. Kao i sa sudijama i profesorima. Jednostavno morate da pobegnute iz situacije da ste zamenljiva roba sa kojom svako može da radi šta hoće. Nekad su se time bavili sindikati. Sad mora da se nađe neka druga forma koja bi štitila i profesiju i ugled. Unutar profesija se mora naći način selekcije onog što je na neki način otpad od onog što je dobro. Ako to ne uspete, cela profesija je oblačena. Zato su važni, da se vra-

timo na Univerzitet, slučajevi plagijata. Ako tu ne pokažete da možete od toga da se branite, onda ispada da su svi doktorati isti ili da su svi isti. Ako dođemo do tog stanja, onda je zaista sve moguće.

Zanimljivo je da nijednom nismo pomenuli ime Aleksandra Vučića...

Ipak: koje su najveće mane njegove vladavine Srbijom?

I ja se trudim da ga ne spominjem jer ne propušta priliku da personalizuje sve što se događa u državi. Baš to jeste jedna od mana. Ispada da se sve tiče njega, a ako se tiče njega, tiče se i države... Druga stvar jeste što se veoma malo pazi na sve ono na čemu bi uređena ili makar malo uređenija država trebalo da počiva. Zanemarene su osnovne tekovine moderne države poput vladavine prava, podele vlasti, nepristrasnog i nezavisnog poštovanja državnih pravila... Mana je i otvorenost tog zanemarivanja. Sve se to radi bahato i bez velikog truda da se prikrije Važna posledica koja ide sa tim jeste da se ovakvim odnosom ide u dublju i dublju podelu društva, podelu na naše i njihove.

Kako vam se sviđa fontana na Slaviji?

Fontana sad ima veze i sa prethodnim pitanjem, najopasnija posledica ovakvog odnosa vlasti bi mogao biti pokušaj da se sve te političke anomalije, kojih je, naravno, bilo u istoriji Srbije, normalizuju. Sada je normalno da se predsednik, koji ima veliki politički autoritet, meša u rad vlade. Sada je normalno da se ruše udžerice jer stoje na putu napretka iako postoje neki imovinsko-pravni problemi. Slično je i sa fontanom. Pravi se projekat za uređenje čitavog trga, pa propadne tender iako su dobijena sredstva od Evropske banka, ali ne propadne tender za fontanu koja se pravi nezavisno od čitavog trga. Posledica je da pešaci i dalje ne mogu funkcionalno da koriste taj deo grada. ¶

MIRKO RUDIĆ

Problematičan je položaj tužilaca pre svega, a onda i Visokog saveta sudstva. Ne kažem da će, na primer, korupcija nestati kada se srede te neke institucionalne stvari, biće je uvek, ali teško će neki akteri moći potpuno da kontrolišu čitav sistem.

Način na koji sada funkcioniše sudstvo, ili onoliko koliko je ljudima poznato da funkcioniše, jeste da je potpuno diskreditovano, ali ja bih rekao – ne potpuno opravdano. Naravno, imate neke sudije i neke sudove gde se donose takve i takve presude, kao u doba Miloševića, ali mnogi su ostavljeni na miru, osim kada je kritična situacija u pitanju.

Šta ćemo sa ljudima iz Komunalne policije kada dođe do promene vlasti? Šta sa tom stranačkom klijentelom i armijom botovima?

Dosta toga će jednostavno nestati kad se promeni vlast, ali svakako bi bilo opasno da se desi ono što se nekoliko puta ponavljalo sa nekim grupama ljudi: da samo promene stranu. To neće rešiti problem. Mislim da je dvehiljaditih propušteno, delom namerno, a delom ne, da se to uredi tako što bi se profesije iznutra ojačale: da postoje jaka profesionalna udruženja, da postoji neka vrsta spoljne nezavisne kontrole koja nije partijska kontrola. Verujem da to nije teško urediti kada se te oligarhije sklone, kada ne dopustite sve se menja, a samo oligarhije ostaju.

Kako razumete to što naučna i politička elita ne reaguje na političke

Paranje ušiju i peglanje nerava

Upozorenja profesora Saobraćajnog fakulteta Milana Vujanića da voda iz fontana kvasi kolovoz i da voda hoće zimi da se zaledi primljena su uz odmahivanje rukom, jer fontane, razumljivo, zimi ne rade. Međutim, kanda će ova da radi i zimi: naime, za razliku od svih drugih gradskih fontana, ova ima ugrađene grejače tako da može i zimi da radi, sve do -20 stepeni Celzijusa. Eto još jedne turističke atrakcije kakve drugi evropski gradovi nemaju – klizanje automobila uz muziku

Za poslednji u nizu graditeljskih poduhvata najnaprednije beogradske uprave – fontane na Slaviji – tvrdi se baš ono što nam je nedostajalo, magnet za turiste koji će pohrliti da se slikaju sa veličanstvenim kopleptom boja vodenih mlazeva u pozadini, ujedno uživajući u muzici koja se radnim danom emituje dva puta po dva sata, a vikendom sat duže. Predsednika Srbije Aleksandar Vučić kaže da je ova fontana jedna od deset najlepših u Evropi; kako je do tog zaključka došao i koliko je fontana uopšte video, zna samo on.

Međutim, dobar deo javnog mnjenja smatra da je reč o budalaštini, školskom primeru neukusa i bezobrazluka – da se dva miliona evra utuku na fontanu kojoj ne može ni da se priđe, a da se u obližnjoj dečjoj klinici obrušavaju plafoni po sobama i da deca koja su na lečenju dobijaju za doručak parče hleba i jogurt.

“U blizini je u Tirsovoj ulici dečja klinika. Bolnica se raspada, padaju fasada i tavanice, a oni ulupaju tolike pare u fontanu koja deluje kao kineska čegrtaljka”, rekao je za N1 filmski i književni kritičar, novinar i esejista Milan Vlačić. “Četiri puta dnevno prolazim pored fontane: to je uvreda za čestiti Beograd, na trgu gde su rupe i razvaline, sem natpisa ‘Kazino Havana’, napravi se fontana koja treba da bude muzička, a od muzike se ništa ne čuje.”

No, ministarka građevina i infrastrukture Zorana Mihajlović na ove kritike se nimalo ne osvrće “Divno je kada nešto napravimo i uradimo. Lepo je što se preko puta Slavije takođe sređuje onaj prostor. A oni koji neće lepo, neće fontanu, neće auto-put... Mi smo i to imali kao priču opozicije koji pokušavaju, zato što su izgubili na izborima, da urušavaju integritet institucija. Mislim da građani to jako dobro vide i da zato nisu dobili na izborima”, iskazala se ministarka.

Nije zaostao ni direktor Beogradskog vodovoda i kanalizacije Dragan Đorđević: “Veliko nam je zadovoljstvo što su Beograđani fontanu prihvatili kao atrakciju. Stotine građanki i građana koji su svako veče na Slaviji dokaz su da je ovakav sadržaj bio potreban našem gradu.” Inače, javno-komunalno preduzeće na čijem je čelu Đorđević upravlja beogradskim fontanama; sa ovom najnovijom ima ih ukupno četrdeset i dve.

NE CURI NEGO PRELIVA

Za vozače, fontana takva kakva je i kolika je, pa još i svira, samo je dodatni “zbun” u tradicionalno haotičnom saobraćaju na ovom kružnom toku. Jedan od ozbiljnijih problema je to što se voda povremeno izliva na kolovoz. Oni kojima je fontana prst u oko povikaše – eno, procurela, dok gradonačelnik Beograda tvrdi da o procurivanju ni govora

Koga briga

Na portalu Alibaba, najvećem kineskom trgovačkom portalu, radni deo ovakve fontane – cevi, pumpe i osvetljenje sa sve pripadajućim kontrolerima i softverom nude se u zavisnosti od prečnika po ceni od 10.000 dolara za najmanju od šest metara, do 200.000 za najveću – 50 metara u prečniku. Reč je o industrijskom modularnom proizvodu, tako da svaka želja kupca može da bude zadovoljena. U uputstvu za montažu i puštanje u rad kaže da je dovoljno da se položi u odgovarajući bazen sa vodom i da se pritisne dugme. Ova “naša” je za dva broja manja od najveće, a košta nas 1.800.000 evra i to bez PDV-a, otprilike onoliko koliko se svakog bogovetnog dana, bez obzira na to da li je praznik ili nedelja, odlije naših para svakoraznim koruptivnim kanalima.

nema, nego da fontana “samo” preliva. “Fontana preliva sa strane, ali ne na ulicu. Nigde nije pukla. Nema rupa. To su činjenice. Ne znam ko je video da fontana curi, jer ne curi nego preliva.” Navodno su poslate ekipe da provere napise u medijama, ali da niko nije video kapljice koje padaju van fontane. “Ne mogu da komentarišem napise u pojedinim novinama,

UREĐENJE GRADA U KRIVOM OGLEDALU: Fontana na Slaviji

Foto: Marija Janković

braćaju, koji se lako proširi na ceo grad.

Zimi ta voda hoće i da se zaledi, upozorava profesor Vujanić. To upozorenje je primljeno uz odmahivanje rukom, jer fontane, razumljivo, zimi ne rade. Međutim, kanda će ova da radi i zimi: naime, za razliku od svih drugih gradskih fontana, ova ima ugrađene grejače tako da može i zimi da radi, sve do -20 stepeni Celzijusa i eto još jedne turističke atrakcije kakve drugi evropski gradovi nemaju – klizanje automobila uz muziku.

Direktor Vodovoda i kanalizacije Dragan Đorđević kaže da upravljački softver ima procedure koje prilagođavaju visinu mlazeva, odnosno kompletnu vodenu figuru spram brzine vetra: jednog popodneva, kaže, zaduvao je jak vetar i fontana je automatski prebačena u režim mirovanja da bi istog dana uveče, kad se vetar smirio, nastavila sa redovnim radom. "Fontana na Slaviji, s obzirom na to da je najveća na Balkanu i da je muzička, za nas predstavlja poseban izazov i ekipa naših radnika prolazi ovih dana posebnu obuku kako bi mogla da upravlja ovom fontanom", objašnjava on.

A VIKENDOM BONUS

Nedelju dana po svečanom puštanju u rad najveće i najlepše fontane u ovom delu sveta nije primećena veća turistička

poseta, a ni građani Beograda, sem na dan puštanja u rad, nisu iskazali neko posebno interesovanje za ovu atrakciju, bar ne u očekivanom obimu: zastane poneko, napravi i fotografiju, tu i tamo čuje se po koji komentar, od "ju, vidi kako je lepo", preko "koja je ovo pesma", do "budi Bog s nama". Svi oni što su u prolazu, bilo da se dive ili čude, zadrže se koliko se zadrže pa odu sa svojim utiscima, dok stanari okolnih ulica nemaju kud odatle i muzičkim utiscima ne mogu da se otmu: slušaju ih svakog dana dva puta po dva sata, vikendom sat više kao bonus. Već prvog dana rada fontane mogle su da se čuju/pročitaju mahom negativni komentari stanara viših spratova, naročito na onaj muzički deo ugođaja: jačina zvuka, ali i neprestano ponavljanje četiri muzičke numere doživljavaju kao svojevrsno maltretiranje. "Dole na ulici je tiše", vakaju se.

Jedan poznanik koji stanuje na vrhu šestospratnice u Beogradskoj ulici kaže da "nije strašno", njegova supruga da je "prvih nekoliko dana bio užas", ali da je sad muzika utišana, još samo "ako bi se malo menjao repertoar, lakše bi bilo", dok njihov dvadesetpetogodišnji sin konstatuje da oni – njegovi roditelji, "nisu normalni ako im ne smeta". Poznanica koja živi na uglu Njegoševe i Prote Mateje, odakle se fontana i ne vidi, kaže da do nje dopire melasa zvuka u talasima, koja na muziku ne liči, ali zato "pegla nerve".

ZORAN MAJGIN

jer fotomontaža može svašta da uradi." Koje sve ekipe su proveravale da li fontana curi, preliiva ili prosto prska na kolovoz i zašto je moralo više tih ekipa da proverava navode iz štampe, Mali naravno da nije objasnio, ali i nema potrebe – ionako njegove izjave niko za ozbiljno i ne uzima. A koga zaista zanima šta je uzrok vlaženja kolovoza, može lako da uvidi uzročno-posledičnu vezu između intenziteta vetra i visine mlaza: pri jedva osetljivom vetru, vetrić bi bio bolji opis, zanosio onaj najviši mlaz na stranu tako da kapljice prebacuju preko oboda fontane, pa prvo nakvasi onaj travnjak, pa trotoar koji inače ničemu ne služi jer do fontane se ne može, na kraju i kolovoz.

Na eventualni negativni uticaj tog kvašenja na bezbednost saobraćaja ukazao je profesor Saobraćajnog fakulteta Milan Vujanić: prosto, nakvašen kolovoz je klizaviji od suvog, pa kad se sa suvog naglo pređe na vlažan, u nekim situacijama – recimo brz pokret volana u jedni stranu da se izbegne "neka budala" koja bez migavca i obaziranja na druge učesnike u saobraćaju prelazi iz jedne kolovozne trake u drugu, ili se zagledao u čudo neviđeno, možda mu je iznenada poprskano vozačko staklo pa ne vidi ništa, lako može da dovede do udesa. Srećom, brzine na Slaviji nisu velike, pa baš tragedija i ne treba da se očekuje, ali udes na Slaviji podrazumeva ozbiljan "zabag" u saobraćaju.

Srednjoškolci o cigaretama

Pušenje je za srednjoškolce u Srbiji uobičajena pojava; prvu cigaretu zapale između 13 i 15 godine, roditelji im daju novac za cigarete i vrlo brzo se povinuju njihovoj odluci da puše. Ovo su glavni rezultati istraživanja o stavovima srednjoškolaca o cigaretama koje su organizovali sajt www.bezduvana.rs i Fondacija Hemofarm. Tinejdžeri o ostavljanju cigareta razmišljaju retko. Ipak, kažu da bi im odvikavanje lakše palo ako bi se u to upustili i roditelji ili bliži krug prijatelja. Ako i vi razmišljate o odvikavanju, na sajtu bezduvana.rs naći ćete korisne savete i iskustva sve većeg broja ljudi koji su se uspešno odvikli od duvana koristeći tablete biljnog porekla.

Stavovi srednjoškolaca Srbije o cigaretama i pušenju

Kakav je stav vaših roditelja prema vašoj odluci da pušite?

"prave se da ne znaju"

"moji znaju i pušim pred njima"

"znaju da ne mogu da me kontrolišu"

Većina roditelja zna i prihvata odluku, manjina se aktivno suprotstavlja.

Izvor: Bezduvana.rs

Podsetnik za profesora Pavlovića

“Ako verujete da zaposlenost može snažno da raste bez rasta proizvodnje, onda ništa”, “Vreme”, br. 1379

Povodom teksta “Ako verujete da zaposlenost može snažno da raste bez rasta proizvodnje, onda ništa”, objavljenog u časopisu “Vreme” od 8. juna 2017, u kom profesor Pavle Petrović pokazuje nedostatak elementarnog razumevanja statističkih podataka o zaposlenosti i nezaposlenosti, podsetio bih ga neke od brojnih eksplicacija aktuelnih kretanja na tržištu rada u Srbiji objavljenih u prethodnom periodu:

“Nisu svi poslovi jednaki: kako ne čitati pogrešno statistiku radne snage u Srbiji”, Ekonomika industrije, mart 2016. Autori: Mihail Arandarenko i Dragan Aleksić.

“Zaposlenost u Srbiji između tražnje za radom i ponude rada”, savetovanje Naučnog društva ekonomista Srbije na Ekonomskom fakultetu u Beogradu, decembar 2016.

Autori: Mihail Arandarenko, Miladin Kovačević i Dragan Aleksić.

“Da li još uvek ima prostora za sumnju u pozitivna kretanja na tržištu rada?”, Makroekonomske analize i trendovi – MAT, br. 259. Autori: Miladin Kovačević i Vesna Pantelić.

“Aktivna politika zapošljavanja u Srbiji”, Makroekonomske analize i trendovi – MAT, br. 259. Autori: Miladin Kovačević i Vesna Pantelić.

“Objašnjenje rasta broja zaposlenih i nezaposlenih”, Makroekonomske analize i trendovi – MAT, br. 258. Autori: Miladin Kovačević i Vesna Pantelić.

Saopštenje za javnost Republičkog zavoda za statistiku povodom pogrešne interpretacije podataka iz Ankete o radnoj snazi od strane Fiskalnog saveta na Kopaonik biznis fo-

rumu 2016. <http://webzrs.stat.gov.rs/WebSite/userFiles/file/Aktuelnosti/Reagovanje%20na%20pogresnu%20interpretaciju%20ARS%20podataka%20od%20strane%20FS.doc>.

Čak i ako zanemarimo pokušaj profesora Pavla Petrovića da ospori moju kompetentnost za bavljenje ekonomskim pitanjima, pošto izgle-

da da mu moja zvanja i funkcije koautora mesečnog izdanja Makroekonomske analize i trendovi (MAT), čiji sam suosnivač od početka (1994) i koji sada prilazi 270. broju (bez prekida), redovnog člana Naučnog društva ekonomista i autora uvodnih referata na savetovanjima ovog društva, direktora Republičkog zavoda za statistiku, člana Saveta guvernera Narodne banke Srbije, bivšeg vanrednog profesora Ekonomskog fakulteta u Beogradu, naučnog savetnika u oblasti ekonomskih nauka i saradnika na najvažnijim projektima Ekonomskog fakulteta, člana Međunarodnog statističkog instituta itd. nisu dovoljna referenca, zanimljivo je da profesor P. Petrović ignoriše i zaključak Bečkog instituta za međunarodne ekonomske studije i Svetske banke, iznetog u publikaciji “Western Balkan Labour Market Trends 2017”, da veza između privrednog rasta i rasta zaposlenosti u postkriznom periodu izostaje ne samo u Srbiji već i u ostalim zemljama Zapadnog Balkana. Detaljniji rad o ovoj i o drugim aktuelnim temama iz oblasti tržišta rada pripremaju stručnjaci Ekonomskog fakulteta i Republičkog zavoda za statistiku. Rad će biti objavljen u časopisu “Ekonomika industrije” u narednom periodu.

Beograd, 8. 6. 2017.

MILADIN KOVAČEVIĆ

Demanti

U nedeljniku “Vreme” broj 1378, od 1. juna 2017, objavljen je tekst pod naslovom “Kratki kurs za Iliju Čvorovića”, autorke Tatjane Tagirov, u kome se pominje naš sajt u pogrešnom kontekstu kao i izjava koja nije zvanično data.

Koleginica Tagirov se krivo predstavljala kao klijent (ime i prezime drugačije od autorke teksta) zainteresovane za osiguranje od profesionalne odgovornosti profesionalnih upravnika zgrada. U nezvaničnom razgovoru, kao i mejlu kasnije, informisala sam je da za sada osiguravajuće kuće ne nude ovu vrstu osiguranja, ali da su u fazi obezbeđivanja uslova i tarifa za istu i da će biti spremne kada polise budu aktuelne. Nikada nisam dala saglasnost da objavi moje navode, niti sam bila svesna da razgovaram sa novinarkom, jer se nije tako ni predstavila. Da se obratila zvanično i predstavila kao novinar, ne bismo imali problem da damo informaciju/izja-

vu/intervju, te molim da se ubuduće za zvanične informacije, zvanično i obrati.

Poslednje, molim da demantujete navod da smo osiguravajuća kuća kako je navela u tekstu:

“Po izradi i odobrenju od odgovarajućih nadležnih organa, obavestićemo Vas o mogućnostima”; “Delta Generali” odgovara da “nažalost, tu vrstu osiguranja zasad ne rade”; “osiguravajuća kuća ‘Osiguranik’” kaže da će biti raspoloživi “kad bude aktualna polisa”.

Mi smo sajt www.osiguranik.com u vlasništvu Društva za zastupanje u osiguranju Inzuos, registrovan u skladu sa zakonom.

Za sve dalje informacije stojim na raspolaganju kao zakonski zastupnik društva i direktor sajta.

DESANKA DEJANOVIĆ, DIREKTOR

Promenimo svest građana

“Želim da se probudim jednog dana i da ne moram da idem u bolnicu na dijalizu. Da me dnevna maršruta vodi u park ili van grada. Život sa bolesnim bubrezima je život sa mnogo ograničenja, odricanja, mnogo straha, mnogo komplikacija. Stalno sanjaš vodu, stalno si zavisao od mašine, ne smeš da putuješ. I čekaš... Čekaš najvažniji poziv u životu”, kaže Sanja Bojić, pacijentkinja koja već sedam godina čeka na transplantaciju organa i koja je samo jedna od 1000 pacijenata sa liste čekanja.

Nacionalni dan donora ustanovljen prvi put prošle godine na inicijativu Hemofarm fondacije i ovog 6. juna pokrenuo je javnu raspravu i debatu o potrebi povećanja broja donora u Srbiji. Ovaj dan obeležen je u Beogradu na više lokacija: Trgu Republike, zvučnom porukom u vozilima javnog prevoza, Tržnom centru Ušće, na talasima Radija S i putem telefona u domovima hiljada ljudi. **Poznati glumac i reditelj Dragan Bjelogrić** je u javnom programu na Trgu Republike razgovarao sa poznatim ličnostima koje su potpisale karticu. Glas naroda o ovoj temi Dragan Bjelogrić je saznao u direktnom telefonskom razgovoru sa nasumično izabranim građanima Srbije.

“Ono što sam čuo nije obeshrabrujuće, samo nam treba mnogo vremena da podignemo svest ljudi. Ovo su ozbiljne kampanje koje se rade na duge staze, ali ostaju kao živo svedočanstvo i zapis vremena o velikom projektu koji je menjao svest ljudi”, rekao je Bjelogrić, koji je jedan od prvih potpisnika donorske kartice kod nas.

Apeli ljudi koji su na listama čekanja uticali su na deo društva, tačnije 23 porodice od početka godine koje su dale saglasnost za doniranje organa svojih najdražih.

“Jako sam ponosan na ovu kampanju koja je za nas u Hemofarmu postala lična misija. Veliki broj zaposlenih u Hemofarmu ima donorske kartice, a ja sam vlasnik dve – ovde i u Nemačkoj. Pasivnost nikada ne bi trebalo da vas spreči da potencijalno pomognete drugoj osobi. Može se desiti da vašem detetu, maj-

ci ili najboljem drugu zatreba organ. Ja polažem nadu u to da doniranje organa po zakonu postane važeće od rođenja. Do tada: Uzmite svoju donorsku karticu danas”, poručio je **Ronald Seeliger, generalni direktor Hemofarma.**

Kampanji su se pridružile i druge javne ličnosti potpisnici donorske kartice, koji su govorili o svojim motivima da to učine:

Axel Dittman, ambasador Nemačke u Srbiji: “Donirati organ znači da je neko spreman da da svoj doprinos poboljšanju života drugih, to podrazumeva veliki osećaj humanosti i solidarnosti. Zato sam ja potpisao donorsku karticu i ohrabrujem vas da učinite isto.”

Ana Brnabić, ministarka državne uprave i lokalne samouprave u Vladi Republike Srbije: “To je trenutak kada vi nemate šta da izgubite, ali zato možete da pomognete hiljadama drugih ljudi koji se nalaze u životno bezizlaznoj situaciji. Potpis na donorsku karticu ne košta ništa, ne iziskuje napor, ali je istovremeno velika nada za one koji su životno ugroženi, jer su doniranje organa i transplantacije za hiljade ljudi jedina šansa da produže život i dobiju šansu.”

Vladimir Arsenijević, pisac: “Zato što sam obeznađen – premda ne i iznenađen! – činjenicom da je Srbija, sa samo tri donora organa na milion stanovnika, na samom dnu lestvice među evropskim zemljama u kojima je u proseku dvadeset donora na milion stanovnika i zato što smatram da je svako nastojanje da se to tužno stanje promeni vredno aktivne podrške.”

Danica Vučenić, novinarka “Insajdera”: “Donorsku karticu sam potpisala bez ikakvog prethodnog promišljanja, za mene je taj potpis bio nešto najprirodnije što sam mogla učiniti. Sećam se da, u trenutku, kada sam, pre dosta godina, postala prvo donor koštane srži, tokom akcije dobrovoljnog davanja krvi, skoro ništa nisam znala o toj temi. Tek sam se naknadno, pošto sam u novčanik stavila donorsku karticu, pročitala o koštanoj srži, o donorstvu i transplantaciji.”

U Srbiji je trenutno 150.000 potpisnika donorskih kartica, a trebalo bi da ih bude bar tri puta više. I pored opremljenosti transplantacionih centara i iskustva lekarskih timova kod nas, nov organ će dočekati tek deseti deo ljudi sa liste čekanja. Ipak, sa ovogodišnjeg nacionalnog dana donora otišla je dobra vest. U prvih pet meseci ove godine urađeno je više transplantacija nego na godišnjem nivou u prethodne tri godine.

I da se vratimo na junakinju sa početka priče. Na pitanje koja bi bila prva stvar koju bi uradila sa novim bubregom, Sanja Bojić nam je odgovorila: “Otišla bih da se napijem vode. Mnogo vode. Samo to.” ¶

Između slobode i autonomije

Fotografije: Marija Janković

Vojvodina, kao izazov, bila je glavna tema ovogodišnjeg skupa intelektualaca raznih profesionalnih usmerenja neformalne forumske institucije nazvane Salon, tema kojoj se pristupilo pre svega na stručan i konstruktivan način. U širokom korpusu pitanja razmatrano je, između ostalog, šta je Vojvodina danas, šta čini njen identitet, šta određuje autonomiju pojedinca, šta daje sposobnost zajednici da ima svoju autonomiju

Vojvođansko pitanje je kompleksno i, čini se, uvek otvoreno. Iz Beograda na njega nema odgovora, kako je pre nekoliko godina govorio sociolog Mirko Đorđević, "a to pitanje je uistinu važno iz nekoliko razloga koji su svi ozbiljni, iako ga mnogi doživljavaju kao nepotrebno potpitanje". Vojvodina, kao izazov, bila je glavna tema ovogodišnjeg skupa intelektu-

alaca raznih profesionalnih usmerenja neformalne forumske institucije nazvane Salon, tema kojoj se pristupilo pre svega na stručan i konstruktivan način. U širokom korpusu pitanja razmatrano je, između ostalog, šta je Vojvodina danas, šta čini njen identitet, šta određuje autonomiju pojedinca, šta daje sposobnost zajednici da ima svoju autonomiju. U celini, tema je obuhvatala istorijski, privred-

ni, kulturni aspekt, kao i ustavni položaj Vojvodine, što je, sve zajedno, omogućilo široku osnovu za mapiranje današnjih problema i za raspravu o njima.

Vojvodina je od samog nastanka novosadskih okupljanja intelektualaca po principu "filozofskog kružoka", sredinom devedesetih bila jedna od stalnih tema. Razgovaralo se o njenoj izgubljenoj autonomiji i o položaju u kojem se našla

Dušan Mijić, jedan od osnivača Salona i organizator skupa

Pitanje Vojvodine se gura pod tepih

“Pomeranja su mala nakon dvadesetak i više godina, a razlog tome je naša društvena sposobnost, bolje rečeno nesposobnost da društvo pokrenemo, kao i nespremnost društva na promene i modernizaciju ka onim vrednostima koje jednim imenom nazivamo evropskim”

Već drugu godinu zaredom Salon, kao mesto okupljanja intelektualaca i razmene njihovih mišljenja, otvorio je vrata široj javnosti, pa je tako prošle godine prvi put bio predstavljen u medijima.

“VREME”: Kakvi su vaši utisci posle prošlogodišnjeg izlaska u javnost? I, kakve su bile reakcije?

DUŠAN MIJIĆ: Moj utisak je da su, pre svega, članovi Salona zadovoljni sopstvenom odlukom da posle 20 godina izađu u javnost. Ispostavilo se da i sam Salon ima veći značaj za članove posle izlaska u javnost. Drugo je pitanje kakva je reakcija javnosti nakon saznanja da postoji neka grupa ljudi koja se okuplja 20 godina, a nije imala potrebu da bude predstavljena u javnosti. Javnost još nedovoljno razume o čemu se tačno radi, jer se kod nas veruje da se stvari mogu i moraju rešavati na brzinu.

Da li se i koliko uloga intelektualca u našem društvu danas razlikuje od perioda kada je Salon počinjao s radom?

Zbog tog i sličnih pitanja i organizujemo ovaj skup – da bi se međusobno čuli, razmenili i ukrstili saznanja i mišljenja. Sa stanovišta preduzetnika, mene zanima kako doći do društvene sposobnosti, a nje nema bez individualnih znanja i iskustava u čemu je uloga i odgovornost intelektualaca bila velika i neizbežna i onda i sada. Pomeranja su mala nakon dvadesetak i više godina, a razlog tome je naša društvena sposobnost, bolje rečeno nesposobnost da društvo pokrenemo, kao i nespremnost društva na promene i modernizaciju ka onim vrednostima koje jednim imenom nazivamo evropskim.

Ove godine tema izazova bila je Vojvodina, razmatrana na temeljan i stručan način i to kroz razne aspekte. Koliko je vladajući društveni i politički kurs sam po sebi nametnuo vojvođansko pitanje baš u ovom trenutku ili je to pitanje postalo, praktično, tradicionalno problematsko, ali nerešavano?

Iz vašeg pitanja se nazire da mislite na političko pitanje Vojvodine. U sadašnjim okolnostima ono je nerešivo. Ali pitanje ostaje, i biće aktuelno onoliko koliko za rešavanjem pitanja Vojvodine bude potrebe. Ukoliko se to pitanje gura pod tepih i izbegava, vrtiće se na nepredvidiv način. Desničarske snage su činile sve u poslednjih dvadesetak i više godina da reše pitanje Vojvodine tako što će je poništiti.

Vojvođansko društvo nije uspeo da se u dovoljnoj meri homogenizuje i odupre tim snagama. Nije pokazalo sposobnost da se politički samoorganizuje oko pitanja “kako do autonomije”. Za to ima mnogo razloga, a najveći je pala-

nački egoizam zbog čega su prokockane političke šanse za ostvarenje autonomije. Međutim, Vojvodina jeste homogenizovana oko identiteta i redefinisanja i kreiranja identiteta u okolnostima u kojima se našla posle devedesetih. Jer, vojvođanski identitet nije etničko pitanje, o čemu je danas bilo govora, već kulturno i istorijsko, stečeno pravo na političku autonomiju. Što pre to razumemo, Srbija će lakše doći do rešenja problema koji gura pod tepih.

Na ovogodišnjem salonu najavljena je i tema za narednu godinu, a to su mladi. Zašto mladi i po kojim pitanjima su oni današnje žarište društva?

Naš nesporazum nije samo sa nacionalistima i unitaristima, već i sa generacijama koje su rođene posle devedesetih. Obrazovanje se veoma malo menjalo u poslednjih 100-150 godina. Svet se promenio u svim segmentima mnogo više nego u obrazovanju. Na primer, transport se sa konjskih kola prebacio na automobile, a obrazovanje je ostalo u istim učionicama u kojima je bilo pre 150 godina. Mladi imaju ne samo svoj generacijski jaz sa nama, već i tehnološki. Mi, a govorim o svojoj generaciji, ne razumemo i ne znamo kojim sve alatima IT sektora mladi danas raspolažu, a imamo pretenzije da ih nečemu učimo. Naša generacija je napravila užasne grehe prema mladima, jer smo izdali moralna načela, najčešće pravdajući to nacionalnim interesima. Naučeni su da je moguće lagati i očekivati da se to ne oceni kao neistina, da je moguće činiti zlodela a umesto kazne biti društveno verifikovan kao heroj, i niz drugih razarajućih tipova ponašanja po jedno društvo. Sve dok ne počnemo da poštujemo moralne vrednosti i pojedince koji su moralne gromađe, i na taj način uspostavljamo moralnu vertikalu u društvu, nema nam spasa.

Stoga, nije bitno šta mi mislimo o mladima, već da čujemo šta oni misle o nama.

UČESNICI PRVOG PANELA: Latinka Perović, Slobodan Beljanski...

posle "jogurt" revolucije. I danas, decenijama kasnije i posle donošenja dva Ustava Srbije, smatra se, izvesno je da centralna vlast u Beogradu još nema sluha za vojvođansku autonomiju, kao što nema sluha ni za decentralizaciju Srbije u celini. Jedan od osnivača Salona i organizator njegovih javnih skupova, preduzetnik Dušan Mijić, ove godine u svojoj uvodnoj reči sažeo je problem u nekoliko krucijalnih pitanja: "Šta je Vojvodina danas? Da li je Vojvodina zaista samo poražena administracija od strane nacionalističke i centralističke Srbije ili je to izgovor za našu nesposobnost da sami nešto stvorimo? Šta je nedostajalo i šta nedostaje Vojvodini da ima i svoju političku autonomiju? Koje su to individualne vrednosti koje čoveka čine autonomnim, koje su to društvene vrednosti koje određuju političku autonomiju i identitet jedne zajednice?"

Mijić je takođe podsetio i na sam nastanak ideje Salona, pa time i na smisao dugogodišnjih okupljanja intelektualaca: "Nekolicina nas, Aleksandar Tišma, Slobodan Beljanski, Stanko Pihler, Laslo Vogel i ja došli smo na ideju davne 1996. godine da se susrećemo jednom mesečno, po uzoru na salon koji je Tišma, prilikom svog samoizgnanstva, devedesetih u Parizu, posećivao sa Predragom Matvejevićem, gde su se okupljali umetnici, pisci, intelektualci u slobodnom druženju i razgovoru. Vodili smo razgovore o politici, umetnosti, filozofiji, o vremenu u kojem živimo, bez zarobljenosti nacionalistič-

kim snovima." Vremenom, krug učesnika Salona se postepeno širio i za 21 godinu, koliko se on održava svakog prvog četvrtka u mesecu, kroz njega je prošlo oko stotinjak ljudi, članova i gostiju. Tokom svih tih godina u radu Salona učestvovali su, između ostalih, i Vojin Dimitrijević, Mirko Đorđević, Latinka Perović, Predrag Korakšić, Sonja Biserko, Vladimir Goati, Srđa Popović, Stojan Cerović, Dragoljub Žarković, Dimitrije Boarov, Želimir Žilnik, Mijat Lakićević, Novak Pribićević i mnogi drugi. Na pitanje "zašto smo se okupili", članovi Salona se prvenstveno pozivaju na odgovor koji je formulisao advokat Slobodan Beljanski, a koji, kako kažu, ni danas ne bi korigovali:

"Da se uverimo da nismo sami, da čujemo tuđe mišljenje i stavimo na probu svoje, da se uverimo da li smo u središtu u kojoj je preovladala ludost još normalni, da se oslobodimo ozlojeđenosti, a u obilju prostaštva i agresivnosti sebi priuštimo makar privid drugačijeg sveta, ležernog, udobnog, uljudnog, gotovo 'salonskog'. Naposletku, da damo mali doprinos spasu dijaloga koji se u državi sistematski suzbijao propovedima, započetima ili prepirkama."

SALON 2017

Određujući Vojvodinu kao ovogodišnji izazov, na Salonu koji je tek drugu godinu zaredom otvoren za javnost, i koji je održan 10. juna na Mijićevom salašu u Bukovcu nadomak Sombora, zadati

široki tematski spektar bio je razvrstan u tri panela. Prvi, pod nazivom "Između lične slobode i političke autonomije", drugi nazvan "Vojvođansko pitanje" koji je obuhvatio ustavni, ekonomski i politički aspekt, i treći koji je objedinio "Kulturološko i medijsko pitanje u Vojvodini". U razgovorima su učestvovali ugledni pravnici, istoričari, sociolozi, politikolozi, novinari, a među njima Latinka Perović, Marijana Pajvančić, Slobodan Beljanski, Dimitrije Boarov, Julijan Tamaš, Dinko Gruhonjić, Milivoj Bešlin, Aleksej Kišjuhas i mnogi drugi. Hronološkim redom, u dva broja "Vremena", predstavimo najznačajnije delove referata, posebno akcentovane probleme, kao i pojedine momente debatnih rasprava. "Mislim da naslovi naših panela dosta obećavaju", rekla je u svom uvodnom izlaganju istoričarka Latinka Perović, "i što se tiče sadržaja izlaganja a naravno i što se tiče debate. Htela bih i da izrazim veliku zahvalnost našem cenjenom domaćinu, gospodinu Dušanu Mijiću, sa kojim veoma dugo sarađujem, prvo u 'Našoj Borbi', zatim u Salonu, a potom i u organizaciji ovog skupa, bez čijeg ogromnog napora – u kome nikad nisam osetila neki lični interes nego shvatanje pojma opšteg dobra, koje je meni veoma blisko, i dobru volju – ovakvog našeg okupljanja ne bi bilo."

U ovom broju "Vremena" biće predstavljen osvrt na prvi panel koji je razmatrao mogućnost i potrebu za političkom autonomijom Vojvodine kroz prizmu lične

(ne)slobode pojedinca, kroz prizmu lika i dela Aleksandra Tišme kao paradigme slobodomislećeg intelektualca, kao i kroz tumačenja nastojanja da se definiše vojvođanski identitet.

“Između lične slobode i političke autonomije” bio je naslov prvog panela, ujedno i rada advokata i pisca Slobodana Beljanskog. Autor je u njemu govorio o odnosu između današnjih oblika lične slobode i pokrajinske autonomije u Srbiji, i objasnio u kojoj meri su ovi fenomeni međusobno uslovljeni. Pritom je upoređio zapažanja Tokvila i autora koji su ga osporavali i opredelio se za Tokvilove stavove o tome da su demokratiji neophodne pokrajinske institucije, da su male zajednice kolevke političkih sloboda, da je jedna od prvih pretpostavki tih sloboda podela suvereniteta, da je federativni sistem jedna od najmoćnijih kombinacija u prilog prosperiteta i slobode i da je uslov opstanka federacije ili konfederacije homogenost u civilizaciji i u potrebama raznih naroda koji je sačinjavaju. Beljanski je potom ocenio da kod nas nisu izraženi ni nužna mera ličnih sloboda ni minimalan pravni okvir pokrajinske autonomije.

“Homogenost civilizacije duboko je narušena”, rekao je. “Umesto nje caruju desni ekstremizam i nacionalizam. Kada bismo danas kvalifikacije kojima je Danilo Kiš davno obeležio nacionalizam okrenuli prema svima koje nacionalisti smatraju unutrašnjim neprijateljem, dobili bismo sliku koja našem društvu daje

VANU i VANUK

O odluci Ustavnog suda koji je 2013. godine VANU (Vojvođansku akademiju nauka i umetnosti, reosnovanu 2003) proglasio neustavno osnovanom, akademik Julijan Tamaš na skupu je rekao: “To što je aktuelna vlast uradila sa VANU u potpunosti je suprotnosti sa evropskim tradicijama, jer u Evropi ima mnogo regionalnih akademija. Svođenje VANU na separatizam je potpuna zamena teza. Mi smo uvek insistirali na tome da je to pitanje kulturnog identiteta Vojvodine. Za devet godina izdali smo više od 100 knjiga, ali u Srbiji se to očito ne ceni, već je na snazi parola ‘jedna nacija, jedna država, jedna akademija’.”

Ustavni sud Srbije u maju ove godine odlučio je da ukine i potom nastali VANUK. U obrazloženju se kaže da Odluka o osnivanju Javne ustanove Vojvođanska akademija nauka, umetnosti i kulture (VANUK) nije u skladu sa Ustavom Srbije, a istoričar Milivoj Bešlin rekao je da je VANUK ugašen “skandaloznom odlukom”:

“VANUK je bio osnovan kao javna ustanova, po Zakonu o javnim ustanovama i Statutom Vojvodine, a pokrajina ima puno pravo da osniva javne ustanove. Međutim, onda je predsednik Privrednog suda pitao Vladu Srbije da li sme da registruje ustanovu i da li sme da radi svoj posao. I Vlada Srbije je uputila zahtev Ustavnom sudu, koji je VANUK ocenio kao akademiju nauka, a ne kao javnu ustanovu. Tu je toliko pravnih i proceduralnih stvari prekršeno da je to kriminal i još jedan argument za tezu da su i zakonodavna i sudska vlast sluškinje izvršne vlasti. I to je još jedan dokaz za autokratsku prirodu ove vlasti”.

Inače, da podsetimo, skupština Vojvodine je 1979. godine, uz podršku i pozitivno mišljenje tadašnje Srpske akademije nauka i umetnosti kojom je, u to vreme, predsedavao akademik Pavle Savić, donela Zakon o Vojvođanskoj akademiji nauka i umetnosti, kada je VANU prvi put i osnovan. Posle donošenja Ustava 1990, donesen je i zakon 1992. godine kojim je bio propisan prestanak rada i postojanja VANU-a. Istoričarka Latinka Perović na skupu je rekla da je VANU i 1979. godine, kada je prvi put osnovan, u srpskim nacionalističkim krugovima bio doživljen kao “atribut državnosti” Vojvodine i kao političko pitanje.

zabrinjavajuće obrise fašizma.” Razmatrajući, dalje, filozofski pojam slobode, Beljanski je posebno istakao problem slobode svesti o slobodi. U našoj zbilji, prema njegovim rečima, ogromnoj većini građana sloboda mišljenja, savesti, izražavanja, naučnog i umetničkog stvaralaštva ili medija nije uopšte potrebna. “Nisu naučeni ili im je tokom učenja ubijena svaka volja da ka takvim slobodama teže, ili su jednostavno ‘kupljeni’, ucenjeni, zastrašeni ili pacifikovani tolerisanjem kriminala od koga žive. Zbog toga su milioni ljudi kod nas svoju slobodu našli u gradnji kuća bez građevinske dozvole, u trgovini ‘na crno’, u kriminalu koji vlast toleriše i nečemu višem od toga ne teže. Onom manjem delu, koji ima svest o slobodi, ali i volju da slobodu koristi, na put su stavljene mnogobrojne prepreke.” Na kraju svog izlaganja, navodeći izjavu Ramba Amadeusa da treba sprečiti da se demokratija pretvori u diktaturu mediokriteta, Beljanski je primetio da je reč

o kasnom upozorenju – jer mi već imamo diktaturu mediokriteta koja se proteže dosta dugo, a koja je danas dostigla kulminaciju.

Nadovezujući se na temu lične slobode, Latinka Perović je kroz svojevrstan omaž Aleksandru Tišmi, piscu, misliocu, “tuđincu”, koji je u Novom Sadu proveo najveći deo života i napisao svoje celokupno delo, ukazala kako na snagu tako i na sudbinu slobodne misli u Srbiji. Pozivajući se, kako je rekla, na središnji masiv njegovog dela a to je njegov “Dnevnik”, objasnila je da je ovaj jedinstveni spis različito čitan, i kao dnevnik, i kao ključna građa za njegovu autobiografiju, čak i kao roman, ali ne i kao istorija pogotovo ne ona koja se uči u školama.

Ističući da je Tišma rođen u braku mađarske Jevrejke i Srbina, Latinka Perović je ukazala na preciznost kojom je opisivao svoje nacionalno opredeljenje. I to ne samo kroz svoju ličnu sudbinu u srpskoj vojvođanskoj većini, nego i kroz

...Aleksej Kišjuhas i Momir Samardžić

sudbinu Danila Kiša, a naročito pisca Ervina Šinka. "Ja sam Jevrej", govorio je Kišu, "čovjek bez zemlje, ali i čovjek bez jevrejske sposobnosti da se brzo prilagođava i identifikuje sa sredinom koja mu je do juče bila strana."

Tišma je vrlo rano znao da će biti pisac, kaže L. Perović, a u tom svom profesionalnom opredeljenju odabrao je srpski jezik. Međutim, podsetila je, kada je početkom devedesetih na jednom skupu u Novom Sadu izvesni književni kritičar rekao da je Tišma srpski pisac, on je reagovao: "Da je bar rekao da sam jugoslovenski, a kad već nije ni to, pomišljam da promenim državljanstvo i da uzmem izraelsko, ako je to način da se bude pisac."

Tišma je, po njenim rečima, bivao objavljivao, pa i nagrađivan, ali se osećao kao pisac na margini. I kada su njegove knjige "Kapo", "Knjiga o Blamu", a naročito "Upotreba čoveka" bile prevedene na sve evropske jezike, a o njima pisano sa

najvećim književnim priznanjima, on je ostajao na toj margini.

Dakle, kakva je bila rezonanca ovog pisca ovde u Vojvodini koja želi da sazna objektivno svoju istoriju i da na toj kritičkoj istoriji temelji svaku pa i kulturnu budućnost, zapitala je Latinka Perović. "Komunizam je odredio ne samo Tišmin život, nego i njegovo delo. Tišma je bio savremenik koji je znao za veliku zaslugu komunizma u pobedi nad nacizmom. U svemu ostalom bio je skeptičan. U jednom, Tišma je bio, po mom mišljenju dalekovidni prorok. Za period Informbiora rekao je: 'Da, taj sukob je politički sukob između Staljina i Tita oko Balkana, vlasti, sujete, ali taj sukob je istorijski jer označava početak krunjenja mita, a obnova mita je nemoguća.' Nije verovao u evoluciju komunizma kao nove vere, kao ideologije, kao Trećeg Rima, bio je skeptičan i pisao gotovo sa ironijom o intelektualcima koji su govorili da nakon svega što su doživeli i videli u XX veku veruju i dalje

u komunizam. On je verovao u princip slobode čoveka i smatrao da je život svakog pojedinca zapravo mogućnost izbora tj. slobode da napravi izbor, istakla je na kraju svog izlaganja Latinka Perović.

ŠTA ZNAČI BITI VOJVODANIN?

Između lične slobode, na jednom kraju, i političke autonomije, na drugom, smestio se masiv kolektiva, odnosno kolektivnog, nacionalnog identiteta. Govoreći u kontekstu savremenih socioloških teorija o identitetu, sociolog Aleksej Kišjuhas se zapitao šta je vojvođanski identitet, postoji li ili je u pitanju samo nostalgični ili romantični mit?

Šta znači biti Vojvođanin ili "dobar Vojvođanin", pitao je Kišjuhas. "Koji je sadržaj tog identiteta? Biti autonomaš? Koristiti germanizme? Slušati tamburaše, jesti rinflajš?" Sledeći sociološku teoriju kontrole identiteta, i njene elemente posvećenost i istaknutost, dakle, ukoliko upravljamo svojim identitetima, moramo se upitati, rekao je, koji su to standardi vojvođanskog identiteta, s jedne strane, i kakve su tuđe percepcije vojvođanskog identiteta, s druge strane. S ovim drugim u vezi, naveo je primere: navijačima FK Vojvodine se na tribinama skandira da su "Mađari", Vojvođani se percipiraju kao smotani, pitomi, usporeni i neka-ko homoseksualni, a u vicevima o Lali, on je obično dobroćudan, pomalo i naivan. S druge strane, Kišjuhas je ukazao i na pozitivne stereotipije o Vojvođanima a to su one koje se tiču građanskog društva, etničke i verske tolerancije, veće razvijenosti i vesternizacije, mahom zbog kulturne bliskosti i istorijskog iskustva sa Austrougarskom.

Smisao vojvođanskog identiteta Kišjuhas, na kraju, pronalazi u potencijalu za integraciju i kooperaciju. "Vojvođanski identitet", kaže on, "ima smisla jedino kao moderni identitet, a ne kao tradicionalni, i nipošto ne romantičarska retradicionizacija – iako su mesta poput ovog, salaši, jedna nesumnjivo fantastična stvar. Ali ne smemo zaboraviti na to da je deo vojvođanskog identiteta i činjenica da je Vojvodina u jednom trenutku bila najindustrijalizovaniji deo Jugoslavije. Dakle, i fabrika, a ne samo salaš deo je vojvođanskog identiteta. Umesto tradicije i tradicionalizma, deo vojvođanskog

identiteta je i kulturna i umetnička avangarda u domenu književnosti, slikarstva, pozorišta, ali i nauke. To su i Zvonko Bogdan, ali i Slobodan Tišma, da se simbolički izrazim.”

Najzad, primetio je Kišjuhas, u kontekstu razmahanog srpskog nacionalizma, vojvođanski identitet je i politički subverzivan zato što je antinacionalan i anacionalan, što se i videlo u kontroverzi oko ideje o izjašnjavanju kao “Vojvođanin” na popisu stanovništva.

“Posle Aleksejevog futurističkog izlaganja o stvaranju vojvođanskog identiteta”, rekao je istoričar Momir Samardžić na početku svog izlaganja, “ja bih se kao istoričar ipak vratio u prošlost i razmatrao procese koji se nalaze u začecima konstrukcije danas i dalje dominantnog oblika kolektivnog identiteta kakav je nacionalni.” Samardžić je u svom referatu ponudio podrobnju analizu procesa izgradnje kolektivnog nacionalnog identiteta krajem XVIII i početkom XIX veka, pogotovo u smislu uspostavljanja odnosa između stvaranja nacionalnog identiteta i načina na koji se u to vreme razmišljalo o reformi jezika, odnosno stvaranju onoga što danas nazivamo nacionalnim jezicima. Kao svojevrstan istorijski okvir u kom tadašnja kretanja treba posmatrati, Samardžić je naveo: “Suštinski segment

modernizacijskih procesa na prostoru Habsburške monarhije u poslednjim decenijama XVIII veka i početkom XIX, pa i na prostoru današnje Vojvodine, predstavljalo je formiranje novog političkog identiteta, ali izvan definicije utvrđene od strane onovremenih francuskih prosvetiteljskih filozofa. Naime, oni su definisali naciju kao zajednicu ljudi koji se pokoravaju istim zakonima i institucijama u granicama određene teritorije. Nasuprot takvom formiranju nacija na Zapadu, na srednjobalkanskom prostoru oblikuju se specifične forme nacionalnog identiteta koje počivaju na elementima identiteta predmodernih etničkih zajednica: kolektivnom zajedničkom imenu, mitu o zajedničkim precima, zajedničkim istorijskim sećanjima, povezanosti sa domovinom, osećajem solidarnosti kod velikog dela populacije.”

Imajući u vidu slabu socijalnu snagu razvijenog građanstva ugarskih Srba, tek dva odsto njih živelo je u gradovima i varošima, poseban značaj, u stvaranju njihovog nacionalnog identiteta, po Samardžiću, imala je religija odnosno Karlovačka mitropolija kao integrativni faktor verskog etniciteta Srba u Habsburškoj monarhiji. Ključno pitanje, međutim, po njemu, bilo je pitanje jezika, jer su se podsticaji u stvaranju naci-

onalnih identiteta preplitali sa primarnom standardizacijom nacionalnih jezika “malih naroda” u okviru Habsburške monarhije. Ekvivalent te standardizacije jezika na ovim prostorima bila je Dositejeva reforma jezika. U okviru socio-lingvističkih razmatranja, Samardžić je analizirao društvene aspekte tadašnjih jezičkih reformi, pre svega Dositejeve, ali i pobe slavenosrpskog jezika u Vojvodini u prvoj polovini XIX veka.

Referat književnika i esejiste Tomislava Ketiga, koji je na skupu pročitao usled opravdanog odsustva autora, i koji govori o pogubnom uticaju tranzicije na kulturu i obrazovanje, i daje svojevrstne preseke – istorijske, političke – utkane u višenacionalnu kulturnu topografiju Vojvodine, izazvao je u debatnom delu živ, polemičan ton učesnika. Budnost aktera prema svakoj izgovorenoj reči, njenoj dimenziji ili kontekstu, ukazao je, zapravo, možda i na najvrednije kvalitete ovih okupljanja, na oštricu kritičke misli, kao i na ideološki jasno utemeljenu potrebu svih učesnika za razvojem Vojvodine kao savremene, multinacionalne zajednice.

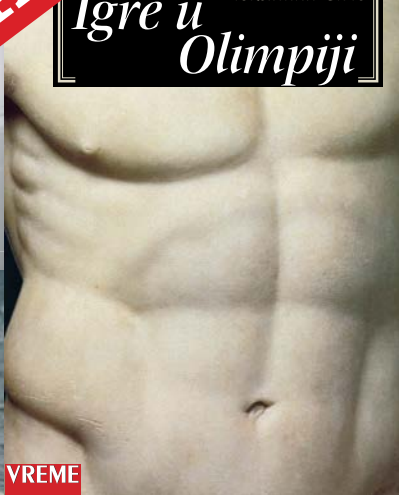
PRIREDILA: IVANA MILANOVIĆ HRAŠOVC

U narednom broju “Vremena”, drugi deo izveštaja sa skupa “Izazovi – Vojvodina”: govore M. Pajvančić, D. Boarov, M. Bešlin, D. Radosavljević, J. Tamaš, D. Gruhonjić, B. Varga i M. Keveždija

OBRATI PAŽNJU!

Igre u Olimpiji

Aleksandar Ćirić

TEOFIL PANČIĆ

PILULE
PROTIV
ZABORAVA

VREME

VREME

nedeljnik
VREME

MILAN MILOŠEVIĆ

Desna deca levih roditelja

O JOŠ JEDNOJ GENERACIJI X
IZMEĐU "VOĐE", "DANGE" I "STRADIJE"

Prilog kulturi sećanja, hronika u 250.000 reči
u tekstovima ispisanim tokom 2340 nedelja,
kao prolećne vode proteklih od 1970. do 2015.

Odabrani članci objavljivi tokom prethodnih 45 godina u listovima
Vreme, NIN, FAKK i Yu Novosti, o raspadu Jugoslavije, Kosovu,
uspajenosti s kataklizmičnim posledicama, o političkim borbama
90-ih, prekinutoj modernizaciji i urbanizaciji bez urbanosti, migracijama
u samoupravnom socijalizmu i pedrskom antikomunizmu, o tome
kako će, sudeći po socijalizmu, kapitalizam u Srbiji ispasti loš
i o tome kako je otpisana jedna generacija nade.

Beograd, 2015

još nije kasno da kupite
knjige u izdanju nedeljnika

VREME

informacije na 011/3234-774 ili www.vreme.com

Coca-Cola HBC Srbija: Izveštaj o održivom poslovanju za 2016. godinu

Ulaganje u razvoj zajednice

Predstavljeni rezultati kompanije u domenu zaštite životne sredine i ulaganje u zajednicu

“Na održivo poslovanje gledamo kao na investiranje u bolju i sigurniju budućnost, ne samo kada su u pitanju naši poslovni rezultati, već i budućnost naših zaposlenih, životna sredina i zajednica u celini. Protekla godina donela je nove ambiciozne ciljeve Coca-Cola HBC Grupe u ovoj oblasti, a naša operacija nastaviće da doprinosi njihovom ostvarenju u svim definisanim oblastima, ostajući dosledna svom strateškom opredeljenju da poslovanje širimo na odgovoran, profitabilan i održiv način. Ove godine želimo da motivišemo druge i dodatno podržimo socijalno preduzetništvo, jer samo kroz kontinuirani rast i razvoj lokalne zajednice može da se razvija i naše poslovanje. Upravo zbog toga želimo da ispišemo pojedince, ali i druge kompanije

PREDSTAVLJANJE IZVEŠTAJA: Jovana Tufegđić

da u što većoj meri pomažu razvoj socijalnog preduzetništva, jer je to budućnost održivog razvoja lokalne ekonomije i privrede”, izjavio je Aleksandar Ružević, generalni direktor Coca-Cola HBC Srbija. Kompanija je u prethodnoj godini ulo-

žila više od 38 miliona dinara i 500 volonterskih sati u razvoj zajednice. U periodu od 2007. do 2016. godine potrošnja vode po litru proizvedenog pića smanjena je za 52 odsto. Povećan je nivo upotrebe recikliranih materijala u proizvodnji za približno osam odsto, dok je reciklirano čak 9770 odsto otpada u proizvodnji. Posebna pažnja je poklonjena profesionalnoj podršci mladima, kroz Coke summership program letnje prakse, Carier from the bottle program zapošljavanja mladih, kao i više stotina sati predavanja studentima univerziteta u

Srbiji. Izveštaj o održivom poslovanju je pripremljen prema međunarodno priznatom GRI4 standardu i ispunjava visoke zahteve Globalnog dogovora Ujedinjenih nacija koji se odnose na Izveštaj o napretku.

Mali priv. landscape

Fontana je rođena i moramo je ljuljati: naslađivanje kičom zar ne spada u ono što zovem malim ljudskim pravima

Mogao bih da živim bez zavesa, samim tim i bez garnišni, a kad sam u visini lipine krošnje, mogao bih i bez roletni, ovako ih svakog jutra podižem, trokrilni prozor mi je kao bioskopsko platno na kojem gledam granje, lišće, ptice i nebo, što uopšte nije mali broj ni prizora ni promena: dani se dele na nepomične i vetrovite, imam svoj lični vetrokaz i vetromer; pokazivač god. doba nije više pouzdan kao kad sam bio dete, sad se desi da lipa ostane zelena do kraja novembra, i da zimi tek manji deo na jedvite jade požutelog lišća nevoljko opadne, a ta pojava, opisana u hiljadama pism. zadataka, pripadala je jeseni.

Pa opet, kad je vrućina, kao danas, ostavljam veliku roletnu spuštenom, kroz njene proreze vidim da je podne, nekoliko stotina displeja, je li to pravilna množina, tanjih i kraćih od cigarete, pokazuju, gle, svi isto vreme; druga roletna je podignuta i imam vidik kao na televizoru, onolikom koliki su bili dok nismo pokupovali ove ravne i prekomerne ekrane (kad ugasim novi televizor – kao da u stanu imam crnu nadgrobnu ploču, samo što je neuspravljena; nikad nisam u radnji, a ni u bilo čijoj kući, video ugašen televizor novije generacije, i nisam znao da je još veća grdobina kad ne radi: u prodavnicama su na screenu stalno papagaji, kuvari koji seckaju povrće u boji, ili čarobni svet morskih dubina, u stanu je to druga priča, pogotovu kažem kad je ugašen).

Lišće koje gledam dovoljno mi je, imam zelenu trobojku, osnovnu da kažemo boju, lišće do kojeg ne dopire neposredno sunčev zrak, imam listove izložene suncu koji su bezmalo beli, i imam dunkl listove na koje je pala senka sa listova iznad njih. Biće danas još toplije, ali neću da smanjujem svoj prozor u svet, teško je, barem meni, da iskazati koliko je ovaj vidik raznovrstan i možda dovoljan, a bilo bi još teže predložiti prenumerantima budućnost u kojoj se ne vidi ni jedan jedini list i nijedan sunčev zrak.

Ali, gle, ovo me vodi dvadesetak godina u prošlost, na železničku stanicu u Rimu, gde karte behu prodavane na petnaestak šaltera koji su svi imali roletne, mislim metalne.

Na nekoliko šaltera roletne su spuštene, nismo kući, Ferragosto, neke su roletne posve podignute, kao moje kad nije žega, na trećim šalterima roletne su napola spuštene, a na nekima ih od njihovog dna dele svega tri ili dva pedlja: potonji će u najskorije vreme biti zatvoreni, ali oni koji čekaju tu nadaju se da će ipak pre naglog i neopozivog zalupa uspeti da kupe kartu. Putnici koji su na repu takvih redova, kojima se, znači, crno piše, pogleduju unaokolo gde su im najbolje šanse da se domognu karte. I zaista, čim bi blagajnica, davši svom poslednjem klijentu kartu i kusur, spustila roletnu, na drugom kraju sale podigla bi se nova roletna, dok jednom ne smrkne,

drugom ne svane. Ka novom životu bi potrčali i ovi kojima je roletna zalupljena ispred nosa i nekolicina putnika sa šaltera koji će se neznano kad, ali uskoro zatvoriti.

Rado bih upoznao genija koji je organizovao šaltersku službu, ovo je metafora života, red pravde, red nepravde, kvantitić sreće, porcija baksuzluka. I potpuna ravnopravnost u neznanju šta kome sudbina priprema i kad će mu to uručiti.

Mogao bih i ja bacim kamen' v ogorod gradskih otaca, ali ako svak bude bacio kamen u fontanu na Slaviji, ovu raspevanu benetoniju pretvorićemo u krš, kraš ili karst. Fontana di Trevi zarađuje, mogla bi da se izdržava i samo od novčića koje turisti danonoćno bacaju u vodu, a kad bi u našu fontanu svak kome se ne sviđa bacio kamičak, parče polomljenog crepa, ili cigle, preobrazili bismo je u Đavolju varoš.

Pevajuća fontana! Rada je da nam nekoliko čula istovremeno preplavi različitim vrstama lepog, iako bismo kao vozači-amateri morali da se usredotočimo samo na vozila koja treba da propustimo i na vozila čiji vlasnici ne znaju da od nekog momenta mi imamo prednost. Ali našto grmeti protiv kiča? Naslađivanje kičom zar spada u ono što zovem malim ljudskim pravima?

Naši nas roditelji tj. grad. oci vide kao čeljad koju možeš šarenišom da usrećiš, dete nad čijom se kolevkom šareni zvečka zaboraviće da je gladno i nepresvučeno; nakon kolosalnog uspeha sa novogodišnjim ukrasima koji su blještali po prestonici od Dana artiljerije JNA (7. oktobar) do Dana pobeđe, gradska uprava opredelila se za još jednu šarenu lažu, i malo joj je što iz doskorašnjeg groba šiklja uvis i unaokolo ofarbana voda, nego Fontana ima i muzičkog urednika i moćne zvučnike. Šta ćemo sa mojim drugom A., koji ima zanat. radnju pod otvorenim slavijskim nebom?! Sluša vazda iste preglasne šlagere iz vremena Privr. reforme – ima li za njega predaha i utočišta?

Ali, ne bih da naškodim ugledu našeg turizma, kao što je g. Kusturica audio ugledu našeg saobraćaja, ili sektora saobraćaja kako se blagoizrazila ozlojeđ. ministarka: "Mi smo vredna i ozbiljna vlada, činimo sve da gradimo moderne puteve i borimo se svaki dan za bolji imidž Srbije".

Bitka za predstavu koju će drugi imati o nama rame je uz rame sa brigom da mi ne naletimo na kakvu slabo obeleženu deonicu, rupčagu ili strovaliju, zapravo je i važnije je kako nas drugi vide, nego kako je nama, others će odsad imati vođeni spektar ispreplitan sa muzikom, na grobu će iznići cvijeće/za daleko neko pokoljenje, kod nas je iznikao raspevani hidroka-leidoskop, strani turisti slikaće ga i razaslati slike svojti koja nema ludu sreću da letuje u Beogradu.

Kako živeti od

Organizacije koje nisu registrovane za delatnost iz oblasti kulture, udruženja koja su ugašena, i ostali detalji o projektima koje će ove godine sufinansirati Ministarstvo kulture i beogradski Sekretarijat za kulturu

Analiza rezultata godišnjih konkursa za sufinansiranje Ministarstva kulture i informisanja Srbije i Sekretarijata za kulturu grada Beograda koju je organizovala i objavila Asocijacija Nezavisne kulturne scene Srbije, otkrila je mnoge nepriemerene detalje. Autori analize su dr Predrag Cvetičanin rukovodilac nezavisnog istraživačkog instituta Centar za empirijske studije kulture jugoistočne Evrope, Jelena Dinić iz Centra za empirijske studije kulture, Vesna Milosavljević iz SEEcult i Iva Čukić iz Ministarstva prostora.

BEOGRAD

Evo nekih konkretnih rezultata ove analize, prvo o aktuelnom konkursu Sekretarijata za kulturu grada Beograda. Članovi komisija, čija imena nisu objavljena, odlučili su da skoro 90.000.000 dinara raspodele na 352 projekta. Među njima, 28 udruženja nije registrovano za delatnost iz oblasti kulture, a dobiće 8.260.000 dinara, a za 27 organizacija ne postoje podaci u Agenciji za privredne registre. Na primer: udruženje Centar "Novi svet" registrovano za usluge čišćenja dobilo je 350.000 dinara za projekat "Izgradimo temelje zdravog društva u Beogradu"; Aco Dev – Centar za istraživačke i razvojne projekte registrovano za inženjerske delatnosti i tehničko savetovanje dobilo je 400.000 dinara za projekat "Istorija i biodiverzitet Velikog ratnog ostrva"; Plesni klub "Natalija i Ivica", iako je prestao da obavlja svoju delatnost sredinom prošle godine, dobio je 260.000 dinara.

Dominiraju tri gradske opštine čiji su projekti (ili projekti koji direktno njima prave program) dobili milionske iznose – Čukarica 2.938.000, Rakovica – 1.950.000,

i Surčin – 1.425.000. Zatim, značajan broj udruženja osnovano je neposredno pred i u toku konkursa, i to na nekoj od pomenutih opština. Fondacija "Plavo", osnovana dan nakon raspisivanja konkursa, za dva projekta dobila je preko pola miliona dinara, kao i udruženje "Priroda i društvo", osnovano dvadesetak dana pre raspisivanja konkursa. Oba udruženja su registrovana na Čukarici. "Bijenale mladih umetnika Evrope i Mediterana" Centra za savremenu umetnost Startegie art Beograd, dobio je 900.000 dinara, iako Centar nije registrovan u APR-u. Zaključak Asocijacije Nezavisne kulturne scene Srbije (ANKSS) je da je ovaj konkurs bio politički, a ne umetnički orijentisan.

SRBIJA

Na aktuelnom konkursu Ministarstva kulture, navodi Predrag Cvetičanin, organizacije civilnog sektora koje se bave kulturom "dobile su približno 296.000 evra manje nego 2016. godine. Devedeset organizacija koje čine Asocijaciju Nezavisna kulturna scena Srbije dobilo je oko 145.000 evra za projekte, što je približno 80.000 evra manje nego prethodne godine. Međutim, najvažniji problem civilnog sektora u kulturi Srbije nisu značajna smanjenja, nego činjenica da ukupna suma 0,21 odsto budžeta Ministarstva kulture. Ono što ukazuje na sistemsku diskriminaciju, jeste podatak da najaktivniji deo civilnog sektora u kulturi dobija 21 promil budžeta Ministarstva kulture i informisanja, a taj budžet je 0,8 odsto ukupnog budžeta Republike Srbije. A konstantno smanjivanje tog udela, uz finansiranje sumnjivih projekata fantomskih organizacija, jeste ono što je skandal."

Kao i analizom Gradskog konkursa, i

analizom konkursa Ministarstva kulture i informisanja otkriveno je, kaže Predrag Cvetičanin, postojanje "jasne tendencije podržavanja projekata nevladinih organizacija koje se ne bave kulturom, nego zaštitom životne sredine, zaštitom potrošača, studentskim pitanjima i slično, a da nema novca za renomirane organizacije kojima je kultura osnovno polje delovanja. Ali to se, bez detaljnijih analiza kakve smo mi vršili ne vidi. Naravno, nemamo ništa protiv da i organizacije koje se ne bave kulturom, posebno u manjim sredinama, dobiju podršku za poneke projekte iz oblasti kulture, ali je u najmanju ruku neobično, da se u vremenu štednje i u kome je glavni izgovor za odsustvo podrške kulturi to što "nema para", njihov udeo konstantno povećava."

I ovim konkursom Ministarstva kulture nastavljen je trend da država ne obebeđuje ni minimum sredstava za delovanje Nezavisne kulturne scene. Predrag Cvetičanin kaže da "organizacije civilnog sektora u kulturi, a posebno one koje pripadaju nezavisnoj kulturnoj sceni,

mrvica

NEZAVISNI I UPORNI: Jedan od programa u "Magacinu"

Foto: Lidija Antonović

predstavljaju jedan od retkih segmenata koji nije potpuno uronjen u klijentelistički sistem političkih partija, pa zato i ne očekuju previše od onih koji raspolažu državnim fondovima. Ali ne očekuju ni krajnje neprijateljski odnos. Jedina sredstva na koja mogu računati jesu upravo konkursi Ministarstva kulture i informisanja i lokalnih samouprava. Za većinu organizacija koje pripadaju nezavisnoj kulturnoj sceni, naravno ukoliko njihovi projekti budu prihvaćeni, to znači između dve do tri hiljade evra godišnje. S druge strane, kada ove organizacije konkuriraju za međunarodne fondove, onda ih proglašavaju stranim plaćenicima. Najsmješnije je što se u "optužnicama" koje svakodnevno objavljuje npr. "Informer" stvara slika kao da ove organizacije ne dobijaju sredstva u konkurenciji sa najboljima iz Evrope, a nekad i sveta, nego kao da ima neki šalter gde se javite i oni vam daju pare. Pa, ako za rad civilnog sektora u kulturi ne obezbeđujete novac u Srbiji, a napadate ga kada fondove za svoje delovanje obezbedi u inostranstvu, onda je

očigledna vaša želja da bi najbolje bilo da tog sektora uopšte i nema."

Međutim, s obzirom na to da tako nešto ne bi bilo poželjno na evropskom putu Srbije, kaže Predrag Cvetičanin, u okviru budžetske Linije 481 koja se zove "dotacije nevladinim organizacijama", pomaže se "svima, osim pravim nevladinim organizacijama. Na primer, prema istraživanju Centra za razvoj neprofitnog sektora Linija 481, Srbija je od 2010. do 2013. godine iz budžeta izdvojila skoro 400 miliona evra za razvoj civilnog društva s tim što je najveći deo novca otišao na finansiranje sportskih udruženja, verskih zajednica i političkih stranaka, dok su za ostale NVO – kako ih budžet naziva – ostale tek mrvice". Istraživanje je takođe pokazalo da je daleko najveći korisnik budžetske Linije 481 Srpska pravoslavna crkva, koja je (kao "nevladina organizacija") u periodu od 2008. do 2011. godine samo od različitih ministarstava Vlade Republike Srbije dobila skoro 619 miliona dinara." Predrag Cvetičanin kaže da je ova praksa prisutna i u delovanju Ministarstva kulture

i informisanja. "Od 2015. do 2017. godine, Srpska pravoslavna crkva dobila je 190 miliona dinara za obnovu i zaštitu Manastira Hilandar, Dvorski kompleks na Dedinju je dobio 134 miliona dinara za održavanje, a Matica Srpska 115 miliona dinara. Ne osporavamo značaj Manastira Hilandara za srpsku kulturu, niti pak Matice Srpske, ali nam nije jasno zašto pomoć njima mora da se švercuje pod plaštom podrške nevladinim organizacijama."

NAMERE

Asocijacija NKSS već nekoliko godina pokušava da obezbedi sredstva za projekat monitoringa trošenja budžetskih sredstava za kulturu na nivou čitave Srbije i nekoliko velikih gradova. "Reč je o veoma obimnom poslu koji je nemoguće realizovati bez velikog broja ljudi", kaže Cvetičanin i najavljuje da će i "bez ikakve finansijske podrške raditi detaljnu analizu rezultata svih budućih konkursa Ministarstva kulture i informisanja i Sekretarijata za kulturu Grada Beograda. Jedan od najvećih problema kulturne politike u Srbiji jeste potpuno odsustvo evaluacije rada svih aktera u kulturi, a u okviru toga i realizovanih projekata na konkursima. Ja ne znam da je od 2000. godine ijednom urađena evaluacija rezultata projekata podržanih na konkursima Ministarstva kulture za savremeno stvaralaštvo. Tako da naše aktivnosti na monitoringu trošenja budžetskih sredstava, osim pokušaja da ukažemo na užasan vlastiti položaj, jeste doprinos razvoju kulture monitoringa i evaluacije u našoj zemlji."

Da li će njihova analiza uticati na postojeće rezultate konkursa Ministarstva kulture i Gradskog sekretarijata? "Ne verujemo, ali smo sigurni da će na duže staze, kad znaju da neko prati to što oni rade, gluposti biti sve manje. Do sada na rezultate naših analiza niko nije reagovao, osim što sam pročitao u 'Večernjim novostima' da su iz Sekretarijata za kulturu Grada Beograda naveli da prema uslovima konkursa nije ni bilo neophodno da nosioci projekata budu registrovani. Trebalo bi još samo da kažu da će novac iz budžeta uplaćivati na privatne žiro-račune, pa da cirkus bude kompletan. Utoliko mislim da je vreme da se revizori pozabave poslovanjem Gradskog sekretarijata za kulturu."

SONJA ČIRIĆ

Žiri i žbiri, sinovi i "hejt"

Nastavak priče o Žiriju i njegovoj odluci, te o međunarodnoj selekciji Krugovi

Oteglo se ovo 62. Sterijino pozorje, dugo je trajalo u Novom Sadu, još duže traje svugde dokle je dobacila već famozna odluka njegovog žirija, kao i bezbrojni odjeci i reagovanja na nju, pri čemu onih odobravajućih ima tako malo da bi svi stali u jednu prostoproširenu rečenicu, i još bi im bilo komotno. Mi smo ostali dužni osvrt na predstave iz selekcije Krugovi, ali pre toga, moramo se još malo zadržati na repovima koji se vuku iza odluke petočlanog žirija predvođenog Predragom Mikićem Manojlovićem da jedinu stvarnu nagradu trogatelno, u Vučićevskom samozadivljenom maniru ("koji sam ja meni kralj!"), dodeli samom sebi, svom ukusu i svojim kriterijumima.

Kada bi čovek priređivao antologiju pisanih i izgovorenih reakcija na taštinu praznine emitovanu iz pravca žirija bila bi to, bogme, lepa zbirka, a u njoj bi se među istim koranicama našli i oni koji inače paze da ni u isti tramvaj ne uđu. Sam žiri je, međutim, izbegao na neku drugu planetu: četvoro ih je u dubokoj ilegali, jedino predsednik Manojlović tu i tamo nešto kaže, i svaki put kad nešto kaže, u nameri da razjasni i odbrani The odluku, pomisliš: uh, bolje bi bilo da ništa nije ni govorio. Pošto se količina pompezne nesuvislosti i narcističkog mambo-džambo praznogovora samo širi, brzinom kosmosa neposredno nakon Velikog praska.

Ipak, najkonzistentniji autoportret primenjenog, što neko reče, *mikijavelizma*, dobili smo u emisiji Sedmica Radio Beograda 1, gde je Manojlović skoro ceo sat govorio šta god mu je na srcu, ponajviše o tom nesrećnom slučaju Pozorje. Između ostalog, P. Manojlović je osetio potrebu da demantuje neimenovanog govornika (slutim da znam o kome se radi) koji je rekao da se njega, Manojlovića, ionako baš i ne može videti u pozorištu već dugo. Nije tačno, kaže Predrag M., ja samo ne volim da idem na premijere; ali zato, veli, stalno pohodim probe, a gledam i predstave, kad malo, je li, sazru... Eto, tako to radi Manojlović, za razliku od nas prizemnih snobova koji prosto ne možemo da živimo bez premijerskog glamura i šušura. Pa dobro,

šta sad, važno je da čovek gleda predstave... Ni frtalj sata kasnije, megjutoa, pita njega novinarka da zašto se nije unapred zahvalio na članstvu u žiriju kad je već mislio da je (sterijanska bar) produkcija tako loša, pardon, "osrednja"? Pa zato što nisam znao, na to će P. M., jerbo nisam pre Pozorja gledao ni jednu od tih predstava! Eto ti sad. A probe, Miki? A reprize? Podsetiću vas: od devet predstava u takmičarskoj konkurenciji, čak pet ih je bilo iz beogradskih pozorišta; iz skoro svih vodećih beogradskih pozorišta. Budućem se predsedniku žirija, međutim, nekim neverovatnim spletom okolnosti nije zalomilo da svrati u daleko Narodno pozorište na *Elektru*, ni u egzotični Atelje 212 na *Decu radosti*, ni u distantni Bitef teatar na *Novo doba*, ni u zabačeni i zavejani, vukovima i međedima okruženi BDP na *Moje dete*, ni u drugogalaksijski Zvezdara teatar na *Hipnozu jedne ljubavi*... O rekreativno-radoznalom odlasku u nezamislivih 75 svetlosnih godina, pardon kilometara, udaljeni Novi Sad na *Na Drini ćupriju* (koju je, lično svedočim, još pre Pozorja odgledalo bar pola pozorišnog Beograda; mangupi i vagabundi, garant poseduju lične svemirske lađe) izlišno je i sanjati.

Ove *mikijeve detonacije* otvaraju, ipak, ozbiljniji problem: kako se uopšte bira žiri SP? Izvinjavam se, ali neko ko živi u Beogradu ili Novom Sadu, a nema ni najovlašniju predstavu o stvarnom pozorišnom životu Srbije, nema šta da traži u žiriju jednog ozbiljnog festivala, pa neka je sto puta slavno glumačko ime! Nisi gledao ništa do sada? E pa, nemoj ni od sada... Biće da je Pozorje kao institucija ovom Mikiblamažom pomalo i dobilo što je prizvalo, onog trenutka kad je, po svojoj prilici, pristalo da mu se sa strane oktroiše ako ne ceo žiri, onda barem njegov predsednik. Ima tu još jedna stvar, na koju je razložno upozorio Milan Vlačić: kakav je to žiri SP u kojem nema nijednog pozorišnog kritičara, ni jednog teatrologa? Svaka čast rediteljima, glumcima i kompozitorki, ali to ovako ne može, to je ispod standarda. Možete li, recimo, da zamislite NIN-ov žiri za roman bez književnih kritičara?!

Ako me pitate – pitajte, molim vas... – šta mislim otkud to, imam za to jedno pre svega sociokulturno, a tek sekundarno političko objašnjenje. Kao i kroz veći deo devedesetih, ovde institucionalnu glavnu reč u kulturi u poslednjih pet-šest godina opet vode najgori i najnekompetentniji delovi političkih i politkulturnih elita. To su ljudi koji o kulturi i o bilo kojoj umetnosti ne znaju ama baš ništa relevantno i suvislo, i čije su predstave o tome ubogo malograđanske. Zato njih, kada je pozorište i film u pitanju, toliko fasciniraju glumci: naprosto, oni su im jedino vidljivi i za njih, za glumce, jedino znaju. Za ove ostale baš i ne shvataju čime se zapravo bave (priznajem, sećam se kad ni ja to nisam znao, ali imao sam devet godina). Zato im ideja "našeg slaaaavnog glumca" na čelu žirija zvuči tako seksi (a to što taj još i milo gleda na Gospodara, dodatna je vajdica). I zato su upravnici skoro svih beogradskih pozorišta glumci. Ne, ne dezavuišem glumački esnaf, bilo je među glumcima sjaj-

nih upravnika, ali ova *glumoupravnička unisonost* je vrlo indikativna. Ne trebaju ljudima novi Ćirilovi i Mire Trailovići, belaj je to veliki.

Napokon, Krugovi... U Pozorju iznova, po uzoru na devedesete, stešnjenom na koncept "domaćeg" u granicama Srbije, selektor Miki Radonjić koncipirao je međunarodni, netakmičarski program Krugovi kao pre svega ex-YU reviju (publika, ne samo sterijanska, to uvek voli, i to je sasvim razumljivo jer publika nema ceremonijalnu i politikantsku obavezu da taj prostor tretira kao "inostranstvo"), a tako će to verovatno funkcionisati i ubuduće,

tovi"

ne samo zato što je to srazmerno najjeftinije. Ipak, ono što je trebalo da bude centralna atrakcija Krugova jedina je predstava koja iz tih okvira bitnije iskače, a to je radioničarski projekat *Exit* slavnog mađarskog reditelja Arpada Šilinga (njegova je predstava Fekete verovatno najimpresivniji momenat Pozorja u XXI veku),

Sinovi umiru prvi

ostvaren s glumcima i glumicama (i u koprodukciji) Mađarskog državnog pozorišta Čiki Gergely iz Temišvara, Rumunija, Pozorišta klasike Joan Slavici iz Arada, Rumunija, te NP Sombor. Grupa imigranata, Mađara, Rumuna i Srba, nalazi se "nasukana" u nekom međuprostoru nejasne namene, negde u Engleskoj; oni žele unutra, Englezi ne znaju bi li ih pustili (Šiling kaže da mu je brežzit bio povod za priču). Ljudi priklješteni u međuprostoru, pre svega egzistencijalnom, tek onda fizičkom, sa prtljagom nerešenih odnosa i frustracija iz bivših života, s nejasnim, krhkim nadama za budućnost, nesnađeni i vazda pomalo dronjavi i nekako second class Istočnoevropljani, u toj će se dušegupki malo združivati, a malo više boriti kao gušteri u tegli; jedan od njih – Srbin, naravno... – će se samopredložiti za vođu i pregovarača sa spoljnim svetom. Samo, ima li još ičega u spoljnom svetu zarad čega bi vredelo izlaziti? Ičega osim nasilja, nereda, epidemija? Ova je predstava bez scenografije, više oslonjena na glumačke improvizacije nego na osobito vidljiv Šilingov angažman (zove li se to: tezgaz?) na momente živa i iskričava, ali kao celina difuzna i konfuzna, nedomišljena i nedorađena, tek relativno intrigantan kroki nečega što je mogla da bude. Svakako je vredelo videti, ali od nečega što potpisuje Arpad Šiling očekujete više od manje ili

više umešnog variranja većitih žalopojki o Evropljanima prve i druge klase.

Predstava *Sinovi umiru prvi*, po tekstu vodećeg hrvatskog dramskog pisca Mate Matišića, u režiji Marka Misirače i produkciji Narodnog pozorišta Bosanske krajine iz Banjaluke, nekako je retrospektivno uskočila na mesto Šilingove i pokazala se, po većinskom mišljenju kritike i publike, centralnim događajem Krugova. Roditelji dobijaju dojavu o lokaciji masovne grobnice u kojoj je za rata sahranjen njihov sin, ali uz to ide i ucena: za tu se informaciju ima debelo platiti... Deo porodice, međutim, odlučuje da se na neočekivani način suprotstavi i osveti ratno-grobljanskoj mafiji, što će dovesti do crnohumornih, grotesknih, naposletku i tragičnih posledica... Komad je to o čestitosti, ali i povodljivosti i gluposti "malog čoveka" kojeg uvek uhvate na isto bučkalu, i kao da nema tog stradanja koje bi bilo dovoljno veliko da se iz tog začaranog kruga izađe. Izvorno se priča događa u Dalmatinskoj zagori i pisana je u tome primerenom jezičkom idiomu, koju je banjalučka produkcija "prevela" u srpsku porodicu iz Kočićevoг zavičaja; "prevod" funkcioniše bez problema, jer su fenomeni isti, a isti je i mentalitet, predrasude, zadrčnosti, zablude. Utisak je samo kvarila "prenagažena" igra većine glumaca, kao da se u silnoj želji za što boljim priključkom sa publikom nije mnogo strepelo od estradolike eksploatacije stereotipa – a trebalo je.

Tri zime Tene Štivičić, u režiji Ivice Buljana i u produkciji HNK Zagreb jedna je od onih velikih ansambl predstava bez kakvih "nacionalni" teatri" gube svrhu. Ljubljanski verziju inscenacije komada Tene Štivičić o trima generacijama žena u jednoj zagrebačkoj vili, to jest o prelomnim momentima novije istorije (1945, 1990, 2011 – godina ulaska Hrvatske u EU) nedavno smo gledali u Beogradu; zagrebačka je verzija nekako raspricanija, stilski manje čista, ne tako minuciozno promišljena i izvedena, ali i dalje teatarski moćna, dovoljno uzbudljiva da drži "celovečernju" pažnju, a komad Tene Štivičić zavređuje da bude viđen u različitim interpretacijama. Poseban adut predstave je igra Dragana Despota,

Ksenije Marinković, Jadranke Đokić, Alme Price, Luce Anić... A o Nini Viočić da se i ne govori!

Otkad pratim Pozorje ne pamtim ovoliki, gotovo unisoni "hejt" kojim je ispraćena jedna predstava među pozorišnim i medijskim svetom, a kojim je ispraćen *Teferić* Derviša Sušića u režiji Aleša Kurta, Kamerni teatar 55, Sarajevo. Razlozi su, rekao bih, pomalo snobovske naravi: kako da se nama, ovako urbanima, uopšte dopadne, kako da uopšte iskomunicira s nama, predstava bez distance smeštena u zabačeno i zaostalo bosansko selo za turskoga zemana, s ljudima tako glasnim i prostim i uopšte nekako tako nesofisticiranim... Kad se razgrne površinska buka, *Teferić* je zanimljiva, na momente ekstremna i šokantna (s ugrađenim rizikom mestimičnog otklizavanja u banalnost) priča o našim tiranima i našim oslobodiocima, neretko gorim od izvornih tirana, ali i o "nama" koji sve to dugo pokorno trpimo, gledajući samo kako da se u tu trulež nekako "ugradimo". Kamo sreće da je bar deo onog masovnog kolutanja očima nakon ove predstave sačuvan za, recimo, *Moje dete*, tu stvarnu reviju stereotipa i pozorišni skandal, ali jok, *Teferić* je naprosto laka meta, pa su se mnogi za nju i zakačili...

Naposletku, Haris je Pašović, uz radio-ničarski rad s nekoliko desetina mladih glumaca i glumica iz BiH i Srbije, i u složenoj regionalnoj koprodukciji, napravio dvočasovni pozorišni spektakl *Za šta biste dali svoj život*, svojevrsni teatarski esej o (samo)žrtvovanju, o vrednostima za koje bismo, ili ne bismo, žrtvovali sebe i ono što nam je drago. Dobar deo predstave sastoji se od nabiranja i razmatranja slučajeva ljudi koji su to ovako ili onako učinili, boreći se za uzvišene i plemenite, ali bogme i za zločinačke ciljeve. To je ujedno i ugrađena slabost predstave: toga u jednom trenutku naprosto bude previše, te repetitivnosti, tog nabiranja; projekat je ipak zanimljiv, uz srčani angažman niza mladih glumaca i glumica koji su zalegli za predstavu s osećanjem da korespondira s njihovim samopreispitivanjima – baš kao i dobar deo nas iz publike.

TEOFIL PANČIĆ

Osećaj prisustva u vremenu

Kako definišu svoju, a kako generaciju koje glume, i kako svoj posao opisuje pet mladih glumaca, kandidata za nagradu koju su mogli a nije im dato da je dobiju

Na Sterijinom pozorju, iz Fonda "Dara Čalenić", dodeljuju se nagrade najboljem mladom glumcu i glumici. Ovogodišnji žiri Pozorja je odlučio da treba nagraditi sve učesnike a nikog posebno, pa zato nije nagrađen niko od pet mladih glumaca u glavnim ulogama predstave *Deca radosti* (tekst Milena Marković, režija Snežana Trišić, "Atelje 212"). To su Filip Hajduković, Jovana Gavrilović, Marko Grabež, Milica Trifunović i Miodrag Dragičević. Jovana Gavrilović je pre dve godine već osvojila ovu nagradu. Sad je, osim ulogom u *Deci radosti*, bila u konkurenciji i ulogom u predstavi *Moje dete*, ali nije želela da komentariše odluku žirija i činjenicu da joj je oduzeta mogućnost da opet dobije nagradu za mladu glumicu.

U *Deci radosti* oni igraju rokenrol generaciju. Ovaj razgovor je pokušaj da na osnovu njihovih stavova, predstavimo generaciju mladih glumaca.

Marko Grabež je diplomirao na Fa-

kultetu dramskih umetnosti u Beogradu. Igrao je u seriji i filmu *Branio sam Mladu Bosnu*, i filmu *Otađzbina*; neke od predstava u kojima glumi

su *Grobnica za Borisa Davidovića* (srpsko-hrvatsko-slovenačka koprodukcija), *Dnevnik o Čarnojeviću* (JDP), *Kafa i cigarete* (Atelje 212), *Ukalupljivanje* (Kult).

Milica Trifunović je završila master studije glu-

me na Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Glumi u predstavama *Narodna drama* (Narodno pozorište), *Galeb*, *Smrt Ivana Iljića*

(obe SNP), *Heimatbuch*, *Gospođa Olga* (obe Narodno pozorište Sombor).

Jovana Gavrilović je član ansambla "Ateljea 212". Igra u predstavama *Dok nas smrt ne razdvoji* (Radio-nica integracije) *Aveti* (Bitef teatar), *Razbijeni krčag*, *Zmajebice*, *Unosno mesto*, *Don Žuan* (sve u

JDP), *Moje dete* (Beogradsko dramsko pozorište). Glumila je u filmu *Rekvijem za gospođu J.*

Miodrag Dragičević je apsolvent glume na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu. Igrao je glavnu ulogu u seriji *Čizmaši*. Glumi u predstavama *Pod žrvnjem*, *Hotel "Slobodan pro-*

met" (obe u JDP), *Ričard Treći* (Narodno pozorište).

Filip Hajduković je student treće godine glume Fakulteta dramskih umetnosti u Beogradu. Osim u predstavi *Deca radosti*, glumi i u *Ljubav, ljubav, ljubav* (Atelje 212). U seriji *Princ*

Rastko srpski, koju upravo snima, igra glavnu ulogu.

GENERACIJA KOJU GLUMIM

Marko Grabež: "Milena Marković nam je pomogla da shvatimo generaciju 'dece cveća' jer ih u predstavi nije mistifikovala, udarila ih je u najslabije tačke. Nas kao generaciju bombarduju pričama o rokenrolu, novom talasu, njihovom načinu života. I danas postoje slični muzički sadržaji, samo su marginalizovani i neka

druga muzika i način života su prodrli u prvi plan."

Miodrag Dragičević: "Majka i baba su mi uvek govorile kako iza svih nas ostaju samo priča i sećanja. Danas mi igramo predstavu o generaciji koja je neka da žive. To je dokaz koliko je ta generacija bila jaka, moćna, smela i nadahnuta. Uvek imam neku tugu u stomaku kada razmišljam o njima, kao da su bili 'zamorčići' na kojima se isprobavalo fatalno dejstvo heroina. Jednom kad to uradiš nije nikad treći put. Mislim da im je to bio beg, ali i skretanje pažnje sa bitnih tema koje su oni prepoznali i o kojima su razmišljali."

Milica Trifunović: "Sve mi je uzbudljivo u vezi sa tom generacijom, naročito njen slobodni duh. Ima i danas slobode i buntovništva, ali je stavljeno u neke društveno prihvatljive okvire. Današnji mladi čovek koji ima stav ispada bezobrazan. Niko se ne pita da li on zaista ima potrebu da se njegov glas čuje."

Jovana Gavrilović: "Svako vreme ima svoj manir i svoj stil. Likovi u ovoj predstavi nisu bili nikakvi ugnjetani slojevi radničke klase koji se bore za slobodu, već deca bogataša koja su sebi mogla da priušte rokenrol. To ne znači da je njihov doživljaj patnje i života bio lažan. I mi danas upadamo u iste zamke, samo u nekim estradnim okvirima. Uvek se pronalaze neka viša sila, kao u ovoj priči heroin, koji su institucionalne strukture ponudile mladima da bi ih smirile. To se dešava i danas. Ljudi izađu na proteste, a onda neko izađe na ulicu i kaže – samo vi protestujte, to je vaše demokratsko pravo. Kada taj 'neko' podrži proteste on manipuliše mladima na način na koji se nekad koristio heroin."

Filip Hajduković: "Nekad su se ljudi pucali u venu, a danas mladi na splavu vade pištolje i pucaju drugima u nogu. Prethodna generacija imala je kolektivnu ideju za koju su se borili, a danas je svako okrenut samo sebi, izgubljen u malodušnosti. Niko nema osećaj za druge."

NJIH PETORO: Scena iz predstave *Deca radosti*

O MOJOJ GENERACIJI

Filip Hajduković: "Ne znam šta će se za pedeset godina govoriti o generaciji kojoj pripadam. Među mladima vlada malodušnost, ništa im nije dovoljno bitno. Biraju da ostanu u sigurnoj zoni – ja se, lično, borim protiv osećaja da će se sve rešiti samo od sebe. Ali koliko god ta zona bila sigurna, ona nije prijatna, jer život se dešava van nje, a mi ne učestvujemo u njemu."

Marko Grabež: "Zavisimo od trenutnog društvenog uređenja. Jesmo ponekad inertni, ali mi smo samo posledica toga kako je postavljen društveni sistem. Preveliki značaj pridajemo međusobnom optuživanju, a samim tim i sami sebi. Krivi jesmo, ali ne toliko."

Miodrag Dragičević: "Moja generacija i ne razmišlja o svetu koji je nasledila jer je ritam života takav da niko nema vremena za to. Sve se nekako dešava mimo nas. A mi nemamo vremena da se odaljimo i sagledamo širu sliku. Ne gajimo ni ono dobro što smo nasledili i treba da prenesemo u budućnost."

Milica Trifunović: "Nikako se ne bih odrekla sveta u kome živim. Trudim se da živim za trenutak, uzimam u životu sve stvari koje su mi dostupne, i kakve god bile, one me izgrađuju. Ne znam da li pripadam ili ne pripadam ovom vremenu. Ali tu sam. I ja ne bežim od njega i hoću da ga živim."

Jovana Gavrilović: "Ne mogu da se osećam da pripadam ijednoj generaciji jer ne osećam da delim ista htenja sa ljudima sa kojima delim godine. Patim za kolektivnim činom koji bi nas objedinio.

Ja nisam ljubitelj ni pristalica individualizma, dominantne logike 'use i u svoje kljuse'. To ne znači da nema na ovom svetu nikog ko misli isto što i ja. Ali zbog šarenolikosti i difuzije svega i svačega ne može da se ostvari kolektivni čin bilo koje vrste."

O GLUMI

Jovana Gavrilović: "Ne treba mistifikovati glumački zadatak. Glumac pokušava da se kroz uloge locira kao osoba tumačeći neke druge mogućnosti. Traga za odgovorima, istinom ili neistinom. Ali na kraju krajeva, bavim se ovim poslom jer volim da izađem na scenu. Ne može se baviti ovim poslom ako ne možeš da podneseš taj osećaj prisustva na sceni. Ali to ne razlikuje ovaj posao od bilo kog drugog. Na početku studija, antički monolozi u stihu za mene oni nisu imali nikakve veze sa životom. Kada smo radili *Antigonu*, profesor Vladimir Jevtović me je pitao – šta biste uradili za svog brata? Rekla sam, naravno, da bih dala život za njega. Međutim, onda me je on upitao – a šta to znači? Ućutala sam shvativši da fraza 'dala bih život za njega' ne znači ništa. Morala sam da zamislim sve okolnosti koje bi dovele do toga da na kraju neko umre za nekog. Kada sam posle pola sata krenula da izgovaram sve te okolnosti, on mi je rekao – hajde sad to odigraj. Prvi put sam shvatila kako treba da odigram monolog u antičkoj drami u kojoj su svi u užagrenim odnosima života i smrti. Tek kad sam frazu rastavila na sastavne delove mogla sam da shvatim kako se tako nešto desi i mogla sam da igram scenu

kad dajem život za nekog ili ga nekom oduzimam."

Marko Grabež: "I glumci i reditelji i svi se trude da prošla vremena prikažu kroz današnje. I pored istraživačkog rada i truda da se što verodostojnije prikaže taj trenutak, nekada materijal ne pruža vezu sa današnjicom. Kada je obeležavana stogodišnjica Prvog svetskog rata, presela su mi takva pitanja – šta su mladi radili tada a šta rade danas, da li je ubistvo Gavri-la Principa bio terorizam ili herojski čin. Nije to za poređenje. Svako vreme nosi sa sobom određena pravila i norme. I danas je vrlo moguće baciti bombu. Samo je pitanje da li imamo ideal zbog kojeg bismo to učinili."

Filip Hajduković: "Retki su momenti opuštenosti, teško je razmišljati o velikim pitanjima kad ti usred predstave, na primer, pukne žica na gitari. Mistifikovano je da glumci penetriraju svoje likove i proživljavaju neko drugo vreme. Jako retko se desi da te gluma toliko obuzme i da uživaš. To su najlepši, ali i najređi trenuci."

Milica Trifunović: "Predstava se ne završava premijerom. Svako tačno zna gde je mogao bolje. Ali, ako ne uspeš na jednom izvođenju, ideš dalje. Gluma je večan rad na sebi."

Miodrag Dragičević: "Dok gledaš predstavu ili čitaš knjigu, umetnost te vraća na nešto ljudsko u tebi. Rađa ga ili budi ponovo. Bitno je ljude danas podsetiti šta je to nešto ljudsko u nama. Svi su danas impulsivni, na ivici živaca, i ne razmišljaju o široj slici. U ovom poslu izazivamo ljudsko u sebi."

NEVENA MILOJEVIĆ

Senka zaborava

Nedavni međunarodni naučni skup i izložba podsetili su na pisca Sibe Miličića, rođenog na Hvaru, autora 13 knjiga na ekavici, jedne od najvažnijih figura avangardnog pokreta u Beogradu, koga nema u istorijama ni srpske ni hrvatske književnosti

*ESPANJA i naš Hvar,
Dobrović mrtvi, šejk što se u Sahari beli,
priviđaju mi se još, kao utvare, vatre, var.
Moj Sibe poludeli, zinuo kao peš.*

MILOŠ CRNJANSKI,
Lament nad Beogradom

Sibe Miličić, jedan od kontroverznih umetnika, pesnik, pripovedač, romanopisac, slikar, diplomata Kraljevine Jugoslavije, nosilac brojnih ordena (ruskih, srpskih, francuske legije časti, italijanskih i drugih) posle još nerasvetljene smrti 1944. godine u Bariju u partizanskoj bolnici ostao je bez pravog mesta u istorijama srpske i hrvatske književnosti. Miličić je bio jedna od najvažnijih figura avangardnog pokreta u Beogradu, harizmatična ličnost koja je posle Prvog svetskog rata plenila i oduševljavala pisce savremenike u Beogradu i širom tadašnje Kraljevine Jugoslavije. U njega su sa divljenjem gledali mladi pesnici novog doba u beogradskoj kafani "Moskva" 1919. godine, gde su i počela druženja sa Milošem Crnjanskim, Ivom Andrićem, Stanislavom Vinaverom, Todorom Manojlovićem, Gustavom Krklecom, Tinom Ujevićem i Petrom Dobrovićem. Ko je bio taj visoki otmeni hvarski plemić?

HVAR-BEOGRAD-BARI

Sibe (Josip) Miličić (Brusje na Hvaru, 1886 – Bari, 1944) od rođenja na Hvaru, osnovnog i gimnazijskog obrazovanja u Dalmaciji i Boki Kotorskoj do studija romanistike i slavistike u Rimu, Firenci i doktorata u Beču, integrisao je mediteransku i srednjoevropsku kulturološku baštinu. Stipendista srpskog ministarstva prosvete, usavršava francuski jezik na katedri Bečkog univerziteta i od 1913. godine živi u Beogradu. U Prvom svetskom ratu priključuje se Dunavskoj diviziji i učestvuje u borbama na Mačkovom

kamenu kao dobrovoljac. Na predlog Jugoslovenskog odbora i srpske Vlade Sibe Miličić u jeku Prvog svetskog rata piše knjigu *Dalmatinska ostrva* koju objavljuje Državna štamparija u Nišu 1915. godine afirmišući ideju oslobođenja i opasnost od italijanizacije slovenskog stanovništva. Odlukom srpske vlade iste godine odlazi u Rusiju s ciljem da okupi zarobljenike koji žele da se pridruže kao dobrovoljci srpskoj vojsci u povlačenju i potom na Krfu. Iz Rusije dolazi na Krf s dobrovoljcima i sa sto srpskih oficira dobrovoljaca formira Jugoslovensku diviziju s kojom učestvuje u borbama u Dobrudži. U vreme revolucije 1917. napušta Rusiju i s prvom brigadom Dobrovoljačke divizije preko dalekoistočnih zemalja stiže na Solunski front posle pređenih 26.000 kilometara. Između dva rata živi u Beogradu, a zbog diplomatske službe boravi u Rimu, Londonu i Roterdamu, gde je bio konzul do kapitulacije Jugoslavije 1941. godine. Posle kapitulacije kao diplomata se povlači u Švajcarsku, potom se vraća u Beograd i posle nekoliko meseci odlazi na Hvar u rodno mesto Brusje koje je pod italijanskom okupacijom. Tokom 1942. godine sarađuje sa partizanskim pokretom i učestvuje na Kongresu kulturnih radnika 1943. i zatim odlazi kao prevodilac za srpskohrvatski u partizansku bazu u Bari. Prema zvaničnim dokumentima Sibe Miličić je nestao 1944. u Bariju. Međutim, najnovija arhivska istraživanja koja su izložena u Univerzitetskoj biblioteci na osnovu Arhiva Jova Vujoševića koji se nalazi u Arhivu Crne Gore otkriven je podatak Jugoslovenske popisne komisije da je pesnik preminuo 20. 8. 1944. u Bariju.

CRNJANSKI I MARINETI

Posle Drugog svetskog rata Siba Miličića nema ni u jednoj istoriji jugoslovenske

SIBE MILIČIĆ: Između dva rata

književnosti, već se njegovo ime pominje kao deo avangardne grupe umetnika. Kritičke sudove o Miličićevom književnom delu dali su Pero Slijepević, Tin Ujević, Milan Bogdanović, Aleksandar Ilić, Ljubomir Micić, Risto Ratković, Branimir Donat, Radovan Vučković. Pre Prvog svetskog rata uživa poverenje Jovana Skerlića i Pavla Popovića. U trotomnom zborniku posvećenom piscima Jugoslavije poginulim u Drugom svetskom ratu na strani partizana *Reči na delu* (Beograd, 1961) nalazi se i Sibe Miličić s tri pesme iz poslednje rukopisne zbirke *Deset pjesama o partizanima* (Bari, 1944) i sa *Sjećanjem na Miličića* Svetozara Brkića. U novijim tumačenjima o Miličićevom delu objavljena je knjiga *U traganju za nestalim pjesnikom* Josipa Lešića 1991. godine. Zanimljivo je da ni Jovan Derečić u prvom izdanju *Istorije srpske književnosti* 1983. godine neće navesti Miličića kao pisca koji pripada kanonu srpske književnosti. S druge strane, nema ga ni u istorijama hrvatske književnosti.

Sećanje

U Beogradu su nedavno održani Međunarodni naučni skup i izložba *Sibe Miličić: vreme, prostor, sudbine*. Organizatori su Univerzitetska biblioteka "Svetozar Marković" i Institutu za književnost i umetnost iz Beograda, i Centar za kulturnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Skup i izložbu su uredile prof. dr Sanja Roić sa Filozofskog fakulteta u Zagrebu i dr Svetlana Šeatović, viši naučni saradnik Instituta za književnost i umetnost. Likovni urednik je ma Nataša Matović iz Univerzitetske biblioteke. Učestvovalo je više od 20 renomiranih proučavalaca književnosti, likovne umetnosti i istorije iz Torina, Peskare, Parme, Zagreba, Nikšića i Beograda. Očekuje se da će biti objavljen zbornik radova. Gotovo ceo opus Sibe Miličića dostupan je u digitalizovanom obliku na sajtu Univerzitetske biblioteke. Izložba koja je otvorena u galeriji Univerzitetske biblioteke do 20. juna nudi brojne dokumente iz Arhiva Srbije, Crne Gore i Beča, i nudi brojne odgovore na delikatna pitanja o Sibi Miličiću.

OMILJEN U DRUŠTVU: U Dubrovniku

Radovan Vučković je jedini tumač avangarde u književnosti koji je posvetio poglavlja Miličićevom kosmizmu i poeziji u knjigama *Poetika hrvatskog i srpskog ekspresionizma* (1978) i *Avangardna poezija* (1984). Miličićevo odsustvo iz književnih kanona ublaženo je bar delimično kroz prisustvo u *Lamentu nad Beogradom* i *Lirici Itake* i komentarima Miloša Crnjanskog predstavljajući tako književnoistorijski i kulturološki fenomen 20. veka sa svim društvenim menama. Prve dve zbirke *Pjesme* (1907) i *Deset pjesama o Don Huanu* (1911) objavljuje na latini i ijekavicom, a 1914. prelazi na ekavicu i ćirilicu kada objavljuje u Dubrovniku zbirku 3. Do 1941. godine objavio je 13 pesničkih, proznih dela i prevode Leopardija na ekavici u Beogradu. Poslednju zbirku *Apokalipsa* objavljuje 1941. na latinici ijekavicom u Zagrebu. Najznačajnija dela su zbirke *Knjiga radosti* i *Knjiga večnosti*, koje su sinteza nemačkog ekspresionizma i futurizma.

Tok životne sudbine, obrazovanja

vodio je Miličića u epicentar evropskih umetničkih pokreta. Miličić je imao sreću da upozna lično Marinetija u Rimu 1911. i tako na samom izvoru vidi stvaranje novog pravca avangarde. Uloga u formiranju avangardnog pokreta kod nas posle 1918. godine je izuzetna jer je bio jedan od retkih pisaca koji je još pre Velikog rata upoznao i nemački ekspresionizam i italijanski futurizam. Aktivno sarađuje i pre Prvog svetskog rata u *Srpskom književnom glasniku*, *Bosanskoj vili*, *Brankovom kolu*, *Delu*, a potom u *Krfskom Zabavniku*, *Danu*, *Misli*, *Jadranskoj straži*, *Zenitu*, *Reči i slici*. Nije slučajno da je izlagao prva likovna dela u Beču još 1911. godine da bi 1921. nastupio u Beogradu sa Petrom Dobrovićem, Savom Šumanovićem i Živorodom Nastasijevićem. Jedan je od osnivača srpskog PEN kluba.

Miličićevo delo prožeto je simbolima borova, maslina, mora, rodnog prostora Hvara, ali i kosmičkih tela; Sunca, zvezda i Meseca kao osnovnih pojmova njegovog programa kosmizma koji se oslanja na

solarni mit ugrađen u osnove nemačkih pesnika prve decenije 20. veka. Čovek izuzetne lepote, darovit, omiljen u ženskom društvu, kako svedoče Miloš Crnjanski i Branimir Ćosić, bio je kosmopolitska ličnost koja je najveći deo svog opusa stvorila u Beogradu.

Razapet između strogog jezuitskog vaspitanja, izuzetne kulture i poverenja u nauku, strastvenog temperamenta Sibe Miličić je čovek tragičke krivice. Sudbina životnih tokova, spoj mediteranskog i srednjoevropskog, sudbina jednog prostora i vremena ostali su u njegovim stihovima: "Živim kao što živi drvo, tica, ne za sebe već za život, za večnost života: eto, to je Radost." U književnoj javnosti gotovo da je ovaj avangardni pesnik avanturističkog života bio poznatiji po Crnjanskovom stihu iz *Lamenta nad Beogradom*, navedenom ispred ovog teksta nego po sopstvenom delu. Možda je ovaj novi vek trenutak kada treba da skinemo patinu sa zaboravljenog pesnika. ¶

SVETLANA ŠEATOVIĆ

...drugo pakovanje

Foto: A. Andić

Pitanje koje se nameće nama, koji smo kolateralne žrtve ove svađe dvorskih dama i gospode oko i zbog Vučića, jest da li treba da se opredeljujemo ili ne daj bože navijamo?

Kada se u Srbiji posvađaju dva tabloida, danima sledi mazanje kakicom po novinama. Ova saopštenja braon-žute boje pojavljuju se svakodnevno i poprimaju različite književne forme. Ovih dana rat je počeo između "Kurira", čiji je vlasnik Aleksandar Rodić odlučio da uđe u politiku, i "Informer" čiji je vlasnik poznat po tome da pre Aleksandra Vučića zna šta misli Aleksandar Vučić.

Međutim, kada proradi to čupanje za kosu, pre ili kasnije novine nisu dovoljne, pa se u rat uključuje televizija. Tako nastaju prave male bravure u vidu televizijskih saopštenja i komentara, jedna zaboravljena forma nastala u Slobino doba i neizostavni deo Dnevnika i Dnevnikovog dodatka.

No, ovaj drugi svetski rat "Informer" i "Kurira" nastao je nakon Prvog, logično, a Prvi svetski rat "Informer" i "Kurira" završen je mirovnim tekstom Aleksandra Rodića simboličnog naslova "Srbijo izvini!" Ovaj vapaj i lelek je pao na plodno tle, pa je pred izbore Aleksandar Vučić simbolično došao u posetu "Kuriru" i nežno se grlio sa imenjakom – nižim jedno pola metra.

Drugi rat tabloida počeo je na Kopernikusu. Novinar Dejan Anđus je u svojoj emisiji – a pre toga in a TV Naša (čiji je vlasnik "Kurir"), opisao malverzacije sa javnim nabavkama putem kojih su se milionske cifre na tenderima dodeljivale fantomskoj firmi Ultra Kop sa Marakane. Posle je gospodina Anđusa pozvala BIA da im uradi emisiju uživo, samo u njihovim prostorijama. Ja stvarno verujem da je on tamo za stolom, u scenografiji sličnoj onoj u emisiji, držao banku nekoliko sati.

Anđus je, dakle, preko Kopernikusa, TV Naše i "Kurira" implicitno opleo po Vučiću kao razočarani saradnik i obožavalac.

Tada se rat razbuktao i u jutarnjem programu Pinka ponovo je redovni gost postao vlasnik "Informer". Zavera je odmah raskrinkana – a uvezali su se Rodić, Amerikanci i Zaev, (šiptarski plaćenik Zaev, kako ga zovu), koji će uvesti Makedoniju u NATO. Od tada se ekran zaista više ne vidi od količine međusobno ispaljene kakice.

Ipak, posebnu draž u svakom izdanju Vesti imaju pisana saopštenja koja razmenjuju Pink, odnosno Željko Mitrović (potpisan kao Zabrinuti) i TV Naša, gde je glas Rodićevim pismima dao kolega Vlada Đorđević, popularni VĐ.

U proglasu Aleksandra Rodića, ustanički se pozivaju građani u borbu protiv diktature. Posebno je zanimljivo što se obraća "belim listićima" i salonskim demokratama koji žele promenu, a ne mrdaju iz fotelje. Za to vreme pravi buntovnici, takoreći demokratska gerila, krvvari gaće u naše ime.

Kap koja je prelila čašu je prekid saradnje "Kurira" i Antena grupe, pa se u prelistavanju novina u Vestima B92 više ne

mogu čuti one novinarske bravure, izvorne srpske psovke i vulgarnosti svake vrste. Cenzura udarila, a "Kurir" već najavljuje kontramere – imaju nekakve slike direktorke i Vučića, pa će to da obelodane.

Nije ni "Informer" bez džebane, on je već otkrio kako je Rodić u Grčkoj, pa će da traži azil. Nije mi jasno što bre u Grčku ode, kad ga Antena grupa, grčka firma, cenzuriše. U ovom ratu je sve dozvoljeno, "Informer" to dobro zna i nema tih niskih udaraca koje neće upotrebiti.

A onda – pismo Željka Mitrovića. Zlobnici kažu kako su Rodić i on braća po neplaćenom porezu, samo se kod Pinka primenjuje drugačija matematika. Željko pisma čita ženski glas, sa razumevanjem, poštujući dinamiku i semantiku. Baš merace. Mitrović se bivšem prijatelju obraća sa "Dobri moj, Aco" i spočitava mu što ne plaća porez, jer je opšte poznato da ga onda neće voleti ni Amerikanci. Oni su poznati po tome što od svih medija na Balkanu prvo traže poresku prijavu. Ne bi Mitrović baš ni da se zameri Amerikancima jer je amerikanofil, za razliku od "Informer". Eto stigismo i do one istorijske dileme da li Srbi više vole rusko, da izvinete, ili američku tortu! Podela je neverovatna, jer je, recimo, u tabloidima naša vojna neutralnost slikovito prikazana naslovom – "Sa Rusima u vazduhu, sa Amerikancima na zemlji". Nije u pitanju pravoslavno nebesko bratstvo, već vojne vežbe koje simultano imamo sa obe strane. Padobranci sa Rusima, a pešadija sa NATO-om.

Pitanje koje se nameće nama, koji smo kolateralne žrtve ove svađe dvorskih dama i gospode oko i zbog Vučića, jest da li treba da se opredeljujemo ili ne daj bože navijamo? "Kurir"/TV Naša ili "Informer"/Pink?

Nikada i nipošto, jer ono što spaja sve aktere ove papazjanije jeste isto poreklo – iz tabloida i bliskost sa Vučićem, koga su pratili na putu do vlasti i kome su služili. Izuzetak je samo kolega VĐ koji se možda inficirao radeći u Bulevaru, a sve se nadam pustiće ga. Ne brinite mnogo, jer će se i ovaj rat tabloida završiti kao i svi prethodni – ljubljem ruke gospodara.

U međuvremenu, desila se još jedna godišnjica smrti novinara Milana Pantića i najavljeni su ozbiljni pomaci u otkrivanju naručilaca i počinitelja. Nagradu za novinarsku hrabrost koja nosi njegovo ime dobila je dopisnica RTS-a iz Niša Dragana Sotirovski. Čestitamo koleginici, zaista je zaslužila priznanje, hrabrošću i kvalitetom svog rada u sredini gde je mnogo teže odupreti se pritiscima lokalnih moćnika. Prava borba se ipak vodi za profesionalno novinarstvo – a ne za naslovnu stranu tabloida.

Lagunine knjige

Rokenrol i povodom njega

Više od muzike

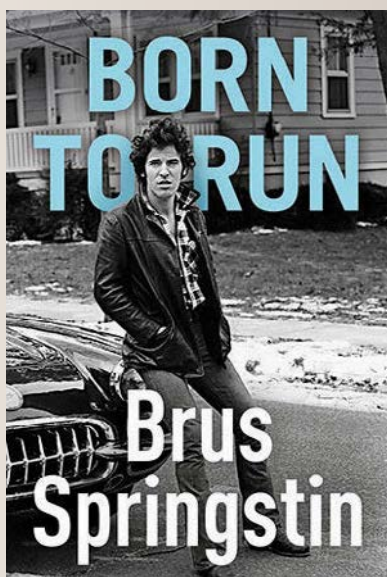
Najnovije (auto)biografske, esejističke i druge knjige o rokenrolu i njegovim herojima

VREME
i Laguna
preporučuju

Rokenrol je jedan od najvažnijih globalnih kulturnih fenomena druge polovine XX veka. Njegovo nasleđe s vremenom postaje sve intrigantnije, o čemu svedoče ne samo Nobelova nagrada za književnost dodeljena Bobu Dilanu, već i sve brojnije knjige koje na različite načine rekapituliraju njegove domete i značaj. Evo nekih od najaktuelnijih naslova.

Dugo iščekivana autobiografija Bruce Springstina, jednog od poslednjih velikih heroja rokenrola, uskoro stiže i pred naše čitaoc. Knjiga je već pobrala silne hvalospeve, a u prikazima je isticano da ona na najzujbudljiviji način donosi sve ono što je esencijalno za rokenrol kao životni stav i pogled na svet. Zoran Panović je o njoj napisao: „Šta je 'Springstinov paradoks' koji se nameće iz autobiografije? Pa to da je dezertar od mobilizacije za Vijetnam postao s godinama i glas ratnih veterana koji su deo američke margine. Iako milioner, Springstin ostavlja utisak čoveka koji razume kasirku iz supermarketa. Njemu veruju obespravljani, slušaju ga bogati. Iako liči na proroka, on je samo tribun.... U autobiografiji Springstin je priznao da boluje od depresije. Iako se njegove pesme preporučuju za vraćanje samopouzdanja. Opisao je odrastranje u Friholdu (Nju Džersi), svoj odnos s katoličanstvom, oca Irca kao iz romana Čarlsa Bukovskog, majku i baku Italijanke, uspon u rok hijerarhiji, žene... *Born to Run* autobiografija nosi ime po trećem studijskom albumu, objavljenom 1975. godine. Knjiga ostavlja utisak iskrenosti pesama. Retka, gotovo unikatna konzistentnost na globalnoj umetničkoj sceni. Uvek je tu ta tama na ivici grada, od klupskih svirki u Friholdu do stadiona. Nemilosrdna saga. Puna introspekcije. Požrtvovana. Presvučena lirskim pasażima. Springstin pravi sintezu porodičnih neuralgičnosti sa socijalnim i političkim kontroverzama američkog društva... To je knjiga za radnike i sanjare, roditelje i decu, ljubavnike i samce, umetnike i čudake...”

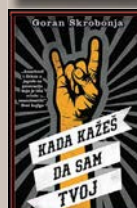
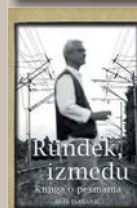
Poslednja u nizu biografskih knjiga u izdanju Lagune koje govore o karijerama velikih bendova i autora jeste knjiga *Kad svinje polete*, prva kompletna biografija grupe Pink Floyd. Njen autor Mark Blejk, urednik i novinar magazina „Q” i „Mojo”, na

temelju razgovora s Gilmorom, Votersom, Baretom i drugim članovima grupe, njihovim saradnicima, poznanicima, prijateljima i oponentima, opisao je životni i kreativni put jednog od najvećih svetskih rok bendova, od njegovih početaka u Kembridžu, preko trijumfa s albumom *The Dark Side of the Moon*, zatim raspada grupe osamdesetih i njenog ponovnog okupljanja, sve do smrti jednog od osnivača Sida Bareta 2006. godine.

Knjiga rano preminulog hrvatskog publiciste Anta Perkovića *Rundek, između – knjiga o pesmama* donosi priču o karijeri i opusu Darka Rundeka, nekadašnjeg frontmena Haustora i jedne od najsnažnijih ličnosti popularne muzike ovih prostora. U knjizi se nalaze svedočenja savremenika, delovi prepiske sa samim Rundekom kao i eseji o njegovim najvažnijim pesmama i njihovom kulturnom begraundu. Naime, Rundekove pesme su za Perkovića predstavljale tek „haustor kojim se ulazi u mnogo veću priču o ljudima i vremenima, u širokom potezu od ruske avangarde preko revolucionarne '68, do virtualne stvarnosti XXI stoleća s milionima terabajta dostupnih slika, zvukova i informacija.”

Marko Šelić Marčelo jedan je od najvažnijih autora ovdašnje rep scene, a iskorak u književnost učinio ga je i jednim od naših najzanimljivijih savremenih prozaista. Njegov roman *Malterego* David Albahari je opisao rečima: „Roman pun nasilja koji iskazuje prezir prema nasilju i nostalgичnu želju za rok kulturom koja se, poput nekadašnjeg novog talasa, zasnivala na ljubavi i razumevanju.” Marčelov novi roman nosi naziv *Kultura nesećanja*, i u njemu on nastavlja tamo gde je stao s *Malteregom*. Petoro mladih, ogorčenih ljudi suočeni su s mefistovskom ponudom zagonetnog čoveka koji nudi izlaz iz beznađa, ali po cenu odustajanja od svega u šta veruju: „*Higijena nesećanja* je knjiga koja, kroz vremenske skokove, pripoveda o očevima, o ličnom i kolektivnom (ne)sećanju, o pokušaju da se u nasilnim traumama nađe smisao. Iznad svega: o izgubljenom prijateljstvu koje iznova niče iz krhotina”, rečeno je o ovoj knjizi. „Slagalice satkana od košmara i stvarnosti u koju ne želimo da poverujemo.”

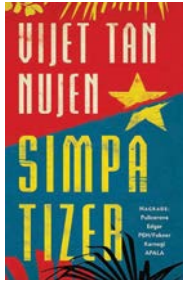

Edicija Amerikana

VIJET TAN NUJEN:

Simpatizer

Prevod: DIJANA RADINOVIĆ

Nakon Kafkine *Amerike* i Malaparteove *Kože*, treća knjiga u Laguninoj ediciji „Amerikana“ jeste roman vijetnamsko-američkog pisca Vijeta Tan Nujena *Simpatizer*, koji će se uskoro naći u našim knjižarama. Roman je po objavljivanju u SAD 2015. godine bio nagrađen nizom prestižnih priznanja, među kojima su Karengijeva medalja, Pulicerova i Foknerova nagrada, a njen autor je nazivan modernim naslednikom Kafke, Ženea, Konrada, Grina i Le Karea. Knjiga donosi priču o Vijetnamskom ratu, ali iz jedne sasvim originalne, dosad neviđene vizure. Junak romana je Vijetnamac, rođen iz veze siromašne Vijetnamke i francuskog katoličkog sveštenika, koji se posle studija u Americi vraća u zemlju i počinje da radi kao špijun za Vijetkongovce, da

bi se potom ponovo uputio u Ameriku, gde postaje konsultant za jedan holivudski film o Vijetnamskom ratu. „U ovom izvanrednom, potresno i predivno napisanom romanu o izdaji, špijunaži i nasleđu Vijetnamskog rata, Vjet Tan Nujen istražuje život između dva sveta dok prepliće priče o ekstremnoj politici i dirljivoj ljubavi i prijateljstvu“, napisao je jedan od kritičara. „Sasvim različit od svih romana i filmova o Vijetnamskom ratu koji mu prethode, s literarnom elegancijom i mračnom pronicljivošću, *Simpatizer* nam prikazuje perspektivu rastrzanog subverzivca i idealiste i razotkriva onu stranu rata i njegovih posledica koje Amerika nikad nije videla.“ Roman počinje rečima: „Ja sam špijun, spavač, žbir, čovek sa dva lica. Uz to sam, što i nije iznenađujuće, čovek sa dva uma. Nisam ja neki neshvaćeni mutant iz stripa ili horor filma, mada me neki tako tretiraju. Prosto umem da sve sagledam sa obe strane“.

Edicija Meridijan

GORAN MILAŠINOVIĆ:

Slučaj Vinča

Roman Gorana Milašinovića bavi se intrigantnom temom – tzv. Slučajem Vinča. Naime, nakon raskida sa Staljinom 1948. godine, komunističke vlasti u Jugoslaviji pokrenule su nuklearni program, i u Vinči pokraj Beograda osnovali Institut za istraživanje strukture materije, kasnije preimenovan u Institut nuklearnih nauka „Boris Kidrič“. Motiv za osnivanje Instituta bio je civilni razvoj nuklearne energije, ali i vojni. Po svedočenju Stevana Dedijera, nekadašnjeg direktora Instituta, Edvard Kardelj je rekao: „Moramo imati atomsku bombu, makar nas to koštalo polovine našeg godišnjeg nacionalnog dohotka“. Pod vođstvom Pavla Savića prvih deset godina Institut je radio bez većih problema, a onda se desio incident koji je potresao zemlju. Dana

15. oktobra 1958. godine, jedan eksperiment u Vinči krenuo je po zlu i došlo je do curenja radijacije iz nedavno instaliranog nuklearnog reaktora. Šestoro prisutnih saradnika Instituta, tehničara i studenata završne godine katedre za fiziku Prirodno-matematičkog fakulteta u Beogradu bilo je ozračeno i obolelo od radijacione bolesti, za koju tada nije postojao lek. Jedinu nadu pružao je pariski Institut „Kiri“, čiji su lekari na ozračenim vinčanskim naučnicima izvršili prvu humanu transplantaciju koštane srži u svetu. Dobrovoljni davaoci koštane srži bili su građani Pariza koji su rizikovali živote zarad nepoznatih stranaca. Petoro je operaciju preživelo, jedan nije. Čitav incident, kao i sudbine obolelih dugo su bili skrivani od očiju javnosti. Goran Milašinović je godinama istraživao ovaj slučaj i napisao roman o „srpskom Černobilju“, knjigu utemeljenu na činjenicama koja se čita u jednom dahu.

Edicija Netopija

GABRIJELA KOLMAN:

Haker, trol, uzbunjivač, špijun: mnoga lica Anonimusa

Prevod: NEVENA ANDRIĆ

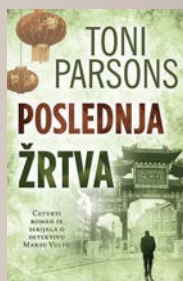
Iako postoji od 2003. godine, grupa hakera, trolova i političkih haktivista koja deluje pod imenom Anonimusi široj javnosti je postala poznata od 2007, kada njihove akcije postaju sve drskije i sve efikasnije. Takvi su bili njihovi DDoS napadi na finansijske institucije poput Pejpala i Masterkarda, koje su odbijale da obrađuju donacije Vikiliks, akcije protiv Sajentološke crkve, hakovanje veb-sajtova tuniske vlade u znak podrške demonstrantima u Arapskom proleću, zatim učešće u pokretu „Okupirajmo Volstrit“ i brojne antisistemske i antikorporativne akcije koje su ih učinile slavnim. Anonimusi nastupaju kao anarhisti, antiglobalisti, borci protiv nepravde i diktature. Za svoj simbol uzeli su masku

Gaja Foksa, zaverenika koji je 1605. pokušao da digne u vazduh britanski Parlament, a koju su u popularnu kulturu osamdesetih godina uveli Alan Mur i Dejvid Lojd u distopijskom stripu *V kao vendeta*, po kojem je 2005. snimljen i istoimeni film. Zbog Anonimusa masku Gaja Foksa možemo danas videti na svim demonstracijama koje se organizuju po svetu, ali sami Anonimusi su ostali u senci, skriveni iza fame koju su o sebi stvorili. Najbolju knjigu o njima, naslovljenu *Haker, trol, uzbunjivač, špijun: mnoga lica Anonimusa*, napisala je posle više godina istraživanja antropološkinja Gabrijele Kolman. Ona je uspeła da se približi tajnom svetu dobro čuvanih haktivista, da opiše njihove tehnike i ciljeve i po prvi put verno predstavi ovu anonimnu družinu od koje strahuju sve vlade sveta. Preporuku za ovu knjigu potpisuje i Džulijan Asanž, čovek najbolje upućen u tajne globalnog elektronskog podzemlja: „Najbolja knjiga o Anonimusima.“

Triler

TONI PARSONS: **Poslednja žrtva**

Prevod: NENAD DROPULIĆ

Nakon romana *Jedan po jedan*, *Stari grobovi* i *Klub za vešanje*, iz književne radionice Tonija Parsonsa stiže i četvrti triler iz serijala o londonskom detektivu Maksu Vulfu. Zaplet počinje kad jednog hladnog februarskog dana policija u Kineskoj četvrti u Londonu pronade hladnjaču s telima dvanaest smrznutih devojaka, ilegalnih imigrantkinja. Pokraj tela nesrećnih devojaka nađeno je i trinaest pasoša, među kojima su tri sirijska, dva turska, zatim avganistanski, irački, iranski, somalijski, kineski, pakistanski, nigerijski i jedan – srpski. Uz to, jedini pasoš koji nije falsifikovan jeste upravo srpski pasoš na ime Hane Novak. Tim tragom Maks Vulf kreće u potragu za trinaestom devojkom, koja ga vodi u svet migranata, krijumčara ljudi i savremene trgovine robljem, ali ga i suočava s mučnim odgovorima na pitanje koje opsega naše doba: šta biste sve učinili da steknete dom? „Pripovedanje koje udara kao pendrek, dijalozi jaki poput Vulfovog omiljenog trostrukog espresa“, napisao je jedan od kritičara. „I ljubav prema Londonu zbog koje je ovaj roman neodoljiv.“

Ljubavni

LUSI HOLIDEJ: **Tiho veče s Odri Hepbern**

Prevod: TATJANA BIŽIĆ

Ljubitelji čiklit žanra dobili su u Lusi Holidej i junakinji njenih romana Libi Lomaks svoje nove heroine: „Fanovi Sofi Kinsele mogu dodati novu autorku ženske proze svojoj listi omiljenih i nezaobilaznih.“ Libi Lomaks, junakinja romana *Tiho veče s Odri Hepbern*, u svakodnevnom privatnom i profesionalnom životu prilično je neuspješna. Ona je devojka bez samopouzdanja, glumica bez uloge, nespretna s ljudima, nesrećna u ljubavi. Jedino mesto u kome se Libi oseća sigurnom i zaštićenom jeste svet klasičnih holivudskih romantičnih komedija koje gleda danima i u koje se lako uživa. Nakon serije pehova tokom prvog dana snimanja niskobudžetne naučno-fantastične televizijske serije, za koju je prvi put dobila epizodnu ulogu s nekom replikom, Libi dobija otkaz. Svoj očaj pokušava da ublaži tako što se sprema da po ko zna koji put odgleda svoj omiljeni film *Doručak kod Tifanije*. Taman što se namestila na kauč s daljinskim upravljačem u ruci, u sobu, na njeno zaprepašćenje, ulazi lično Odri Hepbern, i to u svojoj nezaboravnoj crnoj haljini, s nezaboravnim naočarima za sunce i muštiklom, i seda kraj nje – kao da je pravo sa ekrana zakoračila u njen život. Libi isprva pomišlja da je sišla s uma, ali Odri izgleda savršeno „realno“. Saveti koje joj nudi zvuče logično i poučno i njih dve postaju prijateljice. *Tiho veče s Odri Hepbern* prvi je u trilogiji romana koji prate život i ljubavne dogodovštine Libi Lomaks. U drugom i trećem delu trilogije Libi će se družiti s Marilyn Monro i Grejs Keli.

Ljubavni

LUSINDA RAJLI: **Olujna sestra**

Prevod:

BRANISLAVA RADEVIĆ-STOJILJKOVIĆ

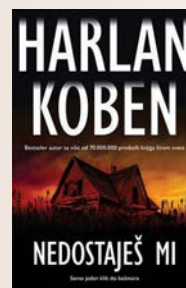

Zvezdano jato u sazvežđu Bika, na mapama noćnog neba označeno kao Plejade, u našem narodu naziva se Vlašići, a u engleskoj tradiciji Sedam sestara, po sedam najsjajnijih zvezda koje ga čine i koje nose ime na Plejadi iz grčke mitologije, mitskih kćeri titana Atlanta. Inspirisana mitologijom, Lusinda Rajli, autorka bestseler *Kuća orhideja*, po ovom zvezdanom jatu nazvala je svoj serijal romana i njegovim junakinjama dala imena Plejada. U prvoj, eponimnoj knjizi serijala upoznajemo se s misterioznim milijarderom Soltom D'Aplijezom, koji je usvojio šest devojčica s različitih krajeva sveta dok su još bile bebe. Sestre odrastaju u njegovom bajkovitom zamku na obali Ženevskog jezera, a zatim odlaze svaka na svoju stranu. Kada Solt umre, sestre otkrivaju da im je voljeni poočim u nasleđstvo ostavio i trag koji vodi do njihovog pravog porekla. Junakinja prve knjige serijala *Sedam sestara* je Maja, koju istraživanje porekla vodi najpre u Brazil, a zatim u pariski atelje vajara Pola Landovskog gde nastaje čuvena skulptura Hrista Iskupitelja koja će postati simbol Rio de Žaneira. Junakinja romana *Olujna sestra*, drugog u serijalu, jeste sestra Ali, koju vest o poočimovoj smrti zatiče na pripremama za čuvenu jedriličarsku regatu. Prateći trag koji joj je Solt ostavio, ona odlazi u Norvešku i saznaje da je njena životna priča povezana s malo poznatom mladom pevačicom Anom Landvik, koja je pre više od sto godina pevala na premijeri Grigovog *Per Ginta*. Lusinda Rajli vešto prepliće ljubavnu priču, istoriju i povest kulture, gradeći svoj neobično sugestivan literarni svet.

Triler

HARLAN KOBEN: **Nedostaješ mi**

Prevod: MILICA CVETKOVIĆ

Harlan Koben je jedan od najčitanijih žanrovskih pisaca današnjice, čiji se trileri prodaju u milionskim tiražima širom sveta. Njegov književni postupak veštog preplitanja duhovitih replika i mračnih zapleta jedan kritičar je opisao frazom: „Rejmond Čendler sreće Bridžet Džons“. Radnja novog Kobenovog romana počinje kada Ket Donovan, inspektorka njujorške policije, na sajtu za upoznavanje pod nazivom „Baš ti si moj tip“ na jednom od profila ugleda sliku svog bivšeg verenika Džefa, koji ju je pre osamnaest godina ostavio i koga nikada nije prebolela. Ona muškarca s Džefovom profilnom slikom šalje poruku, ali njegova reakcija je neočekivana. Ket ubrzo shvata da ulazi u mračno klupko zaverе čije su žrtve emotivno ranjivi, nesrećni i usamljeni ljudi. „Koben majstorski ističe cenu naše opsednutosti tehnikom“, rečeno je o ovoj knjizi, „pokazujući da emocionalna Tviter veza može biti razorna, a u ovom slučaju i opasna po život.“

Cena izborne kocke

Da li je Džeremi Korbin okončao dominaciju formule Tonija Blera o "tačerezovanju" laburista, ili je novi favorit finansijskih krugova Emanuel Makron tu formulu u Francuskoj obnovio

Britanija, koju potresa već treći uzastopni politički zemljotres ("bregzit", posledice izbora Trampa za predsednika SAD i loš izborni rezultat torijevaca), treba da izađe iz izborne groznice i političke konfuzije, da formira manjinsku ili koalicionu vladu i da 19. juna započne proces pregovaranja sa EU.

Britanska premijerka Tereza Mej je u želji da dobije čvršći pregovarački mandat raspisala izbore tri godine pre isteka mandata, u trenutku kada je imala rejting za 20 procenata jači od laburista, a iz izbora je izašla toliko oslabljena, da su mediji masovno citirali britanskog konzervativca Džordža Osborna, koji ju je nazvao "mrtvom ženom koja hoda". Konzervativci su pre toga imali 331 od ukupno 650 poslanika u Donjem domu britanskog parlamenta.

Sada su osvojili 318 mandata, pa pokušavaju da brod od potonuća spasavaju koalicionim pregovorima sa Demokratskom unionističkom partijom Severne Irske sa kojom su inače imali dobre odnose.

S torijevskih 318 i deset unionističkih poslanika vlada bi imala dovoljnu većinu od 328 poslanika, mada u praksi britanskog Donjeg doma za funkcionisanje vlade i nije potrebna većina od 326 mandata, zato što predsedavajući britanskog parlamenta ne glasa, kao što ne glasaju ni tri njegova pomoćnika, a uz to sedam poslanika severnoirskog Šin Feina odbija da uzme mandate, što znači da je ukupan broj poslanika koji glasaju u Donjem domu za 11 manji od 650 i da 320 poslanika predstavlja većinu dovoljnu za funkcionisanje vlade.

Za razliku od prethodnog britanskog

GUBITNICA I POBEDNIK: Tereza Mej i Emanuel Makron

premijera Dejvida Kameronu, koji je podneo ostavku odmah posle saopštavanja rezultata referenduma koji je raspisao ničim izazvan, Tereza Mej je na sastanku torijevskog Komiteta 1922 posle neuspelih izbora pokazivala znake žaljenja, ali izveštaji prisutnih kažu da "nije klečala". Izvinila se zbog lošeg rezultata i rekla: "Ja sam nas dovela u ovaj kaos, ja ću naći izlaz iz njega." Rekla je i da će služiti toliko dugo koliko oni budu hteli, kao što je bila "sluga partije" od svoje dvanaeste godine, kada je lepila koverta.

Među torijevcima nije bilo apetita da se sada iniciraju izbori za novog lidera stranke, navodno zbog procene da je Britaniji to sada najmanje potrebno. Pre toga čule su se prognoze da bi Tereza Mej mogla plesati samo jedno leto i da bi

joj partijska svilena marama mogla stići već u oktobru. Berza je pokazala nervozu, kurs funte sterlinga je pao.

Glasači su nakon ovih vanrednih parlamentarnih izbora ponovo koncentrisani u dve tradicionalne partije, što donekle oživljava dvopartijski britanski politički sistem. Međutim, izborni rezultat je doveo do fenomena koji Britanci još od 19. veka zovu *hung parliament*, koristeći izraz koji verovatno potiče iz Amerike gde se porota koja nije u mogućnosti da donese presudu naziva *hung jury*.

Za razliku od proporcionalnog izbornog sistema u kojem je to gotovo uobičajeno, u britanskom većinskom sistemu, na osnovu koga prvi nosi sve, ipak je retkost da nastane "koalicioni kaos" u kome jedna partija nema dominantnu većinu,

Tereze Mej

Fotografije: AP

pa da bi izabrala vladu, mora da pravi koalicije, ili da formira manjinsku vladu uz podršku neke manje partije (što ima svoju cenu), ili da se raspišu novi izbori. "Njujork tajms" podseća na to da je prva koalicija u Britaniji posle Drugog svetskog rata napravljena tek 2010. između konzervativaca i liberalnih demokrata.

U nastaloj situaciji problem se komplikuje i činjenicom da na osnovu jedne odluke Ustavnog suda britanski parlament, a ne vlada, mora da ima odlučujuću reč o ishodu pregovora o izlasku Britanije iz EU. Načelnu odluku prethodnog sastava parlamenta Tereza Mej je dobila, pre nego što je odlučila da se kocka na vanrednim izborima na kojima je dobila blokirani parlament s kojim će se teže nositi. Njen pregovarački mandat je slabiji.

TEREZA I BRISEL

Nemački magazin "Špigel" piše da su u Briselu svi raspoloženi zbog štete koju je nanio izborni neuspeh Tereze Mej za koju se kaže da u Briselu nema prijatelja, da je doživljavaju kao isuviše arogantnu.

Evropska unija pokušava da umanjiti uticaj britanskih izbora na pregovore o "bregzitu", pa stavlja do znanja da je počela da radi grupa od oko 40 službenika u Komisiji zaduženoj za pregovore čiji sat otkucava od marta, kada je formalno aktiviran član 50, a koji treba da počnu 19. juna i da se završe u martu 2019. izlaskom Britanije iz EU.

Za razliku od Britanije, Brisel je formirao pregovarački tim na čelu sa bivšim evropskim komesarom Mišelom Barnijeom i objavio detaljna pregovaračka

uputstva koja su navodno već usaglašena među 27 članica EU. Postoje i posebne radne grupe u Evropskom savetu i Parlamentu.

Nemačka kancelarka Angela Merkel, koju takođe na jesen očekuje izborni ispit, rekla je u Bundestagu kako ima osećaj da se neki Britanci samozavaravaju i da je to gubljenje vremena. Izgleda da ni Angela Merkel, ni novi francuski predsednik Emanuel Makron, čije evropske ambicije rastu, nisu spremni na kompromise.

Tomas Klajne-Brokhof, nekadašnji savetnik nemačkog predsednika, a sada direktor Nemačkog Maršalovog fonda, izjavljuje da ne postoji želja da se kazni Britanija, ali da napuštanje održivog i atraktivnog kluba kakav je EU mora da ima cenu, i da ima razlike u tome da li je neko unutar tog kluba, ili van njega.

Pregovori će biti veoma komplikovani i po svojoj prilici će se sastojati iz mnogo razgovora s malo rezultata. Oni mogu biti i prekinuti, ali sada raste pritisak na Britaniju da se njen izlazak iz EU bez dogovora spreči. "Špigel" citira jednog briselskog diplomatu da to ne bi bilo dobro za Evropu, ali da bi bilo katastrofa za Britaniju. Predsednik Evropske komisije Žan-Klod Junker izjavljuje da "bregzit" ne donosi priyatnu budućnost, da okončava jedan veliki san i da on lično doživljava "bregzit" kao tragediju.

"Njujork tajms" zaključuje da je EU postigla neuobičajeno jedinstvo, dok je Britanija izgleda podeljena – ranije između onih koji su bili za ostanak u EU i onih koji su bili za odlazak, a sada po regionima, klasama i generacijama. Izborni saldo donosi torijevcima samo jednu prednost: većina glasova u Škotskoj je otišla torijevcima i laburistima, oslabljeni su škotski nacionalisti i liberali, pa izgleda da je bar izbegnuta, ili odložena, opasnost da "bregzit" neposredno dovode do novog referenduma o nezavisnosti Škotske.

Od kada je u julu 2016. postala premijerka, Tereza Mej je stalno govorila o pregovorima sa Evropljanima, ali u njenim izjavama je bilo malo supstance – samo

je ponavljala *Brexit means Brexit*, tražila čvrst mandat da bi se "obezbedio uspeh bregzita", u potrazi za tim čvrstim mandatom čak se i neuspešno kockala na izborima, ali nije precizirala kakav ugovor sa EU zapravo želi.

U proteklih godinu dana zapravo je izbegavana konkretna debata o sadržaju pregovora kakvima su Britanci skloni. Evropska tema je svedena na licitiranja o "tvrdom bregzitu" (raskid sa EU), i "mekom bregzitu", koji podrazumeva više kompromisa. Ponekad je pominjano to da se Britanija nikako neće odreći kontrole nad Gibraltalom. Posle jedne večere Terenze Mej s Žanom Klodom Junkerom, britanski mediji su se raspisali da nema šanse da Britanija Evropljanima da 60 milijardi funti na osnovu "računa za razvod". Magazin *Obzerver* je, na primer, citirao vladine pravnike koji su rekli da o tome nema ništa u evropskim ugovorima.

Potencijalni koalicioni partner torijevaca, severnoirska protestantska Demokratska unionistička partija, koja je u načelu protiv liberalne države, sekularizma i internacionalizma, bila je čvrsto za "brezgit". To bi značilo da će možda ojačati blok opredeljenih za raskid sa EU ako torijevci "isplate" unioniste, koji će verovatno tražiti pre svega da Severna Irska dobija nešto više od deset milijardi funti, koliko sada dobija iz Ministarstva finansija u Londonu.

"Gardijan" 13. juna piše da će unionisti verovatno tražiti garancije da neće biti referenduma o irskom jedinstvu, da neće biti uspostavljena čvrsta granica prema irskom ostrvu, a na socijalnoj ravni razvodnjavanje prava LGBT populacije, onemogućavanje istopolnih brakova i ograničavanje abortusa, na šta će London teško pristati. "Njujork tajms" piše da unionisti iz Alstera ipak više nisu to što su nekad bili (netrpeljivi, ksenofobični, homofobični) – uostalom, oni se već trideset godina sporazumevaju i sa irsko-katoličkim Šin Fejnom.

KORBIN I POVRATAK LABURISTE

Bila koaliciona ili manjinska, nova britanska vlada će pre svega morati da vodi računa o uspehu laburiste Džeremije Korbina, koji se zalaže za "meki brezgit", za fleksibilnost kada su u pitanju kretanja ljudi i prava evropskih radnika

u Britaniji i britanskih radnika u EU.

Sudeći po nekim statističkim izbornim analizama za laburiste su sada glasali mnogi mlađi glasači, koji su masovnije nego ranije izašli na izbore, uznemireni zbog toga što su Britanci u martu izglasali raskid sa Evropom, mada su laburisti tokom referendumske kampanje govorili i u korist opcije "izaći" i u korist opcije "ostati" u EU.

Sa 40 odsto osvojenih glasova i sa 262 poslanika (30 više nego što su laburisti imali u prethodnom sazivu) Džeremi Korbini nije pobedio, ali je svojim uspehom redefinisao pravila igre i učinio izvesnim mogućnost da laburisti možda i dobiju naredne izbore.

Teorijski, on bi mogao čak i da formira vladu, ako bi se udružio sa Škotskom narodnom partijom i sa Liberalnim demokratama i sa Zelenima, ali bi morao da paktira i s nacionalističkim partijama iz Severne Irske, no, takav scenario nije verovatan.

Korbina, kome je čestitao neuspešni levi pretendent na demokratsku predsedničku nominaciju u SAD Berni Sanders, mnogi protivnici iz vladajućeg miljea desnih neoliberala označavali su kao opasnog pobunjenika. Neki politikolozi sada zaključuju da se on pokazao kao idealna nova adresa preko koje su glasači saopštavali svoje nezadovoljstvo establišmentom. Po njima, glasanje za indpendistički nacionalizam na referendumu nije se toliko ticalo Evrope, koliko sistema za koji mnogi Britanci smatraju da ih je lično unazadio, nezadovoljstva zbog stagnirajućih plata, javnih fondova koji nisu dovoljno finansirani i neodrživih troškova stanovanja.

Jedan autor u "Gardijanu" zaključuje da je Korbiniov uspeh osporio i staro pravilo da podeljene partije ne dobijaju izbore. Laburisti su dobili i glasove onih koji su glasali za tu partiju zbog Korbina i onih koji su glasali za laburiste uprkos Korbiniu. Dobivši unutarpartijsku bitku, a potom na izborima vrativši laburiste u život, Korbini je, prema nekim viđenjima, zapravo okončao dominaciju formule Tonija Blera o "tačerezovanju" laburista.

MAKRONOV MARŠ

U Francuskoj je bilo obrnuto: Partija *La République en Marche!* (LRM) no-voizabranog francuskog predsednika,

DVOJAC EVROPSKE UNIJE: Makron i Angela Merkel

tridesetdevetogodišnjeg Emanuela Makrona, ta mešavina, zapravo amalgam, Olandovih socijalista i Sarkozijevih degolista, u prvom krugu parlamentarnih izbora oživela je tu, u Britaniji napuštenu, formulu Tonija Blera.

Fransoa Makron je 11. juna oštro poveo sa 32 odsto osvojenih glasova u prvom krugu parlamentarnih izbora. Na osnovu tog početnog vođstva, istraživači Ipsosa predviđaju da bi Makronova "Republika u maršu" mogla da osvoji čak 390 do 430 mandata. Izbori u Francuskoj se, naime, održavaju po dvokružnom većinskom sistemu, prema kome u drugi krug izlaze kandidati koji su u svojim izbornim jedinicama (ima ih 577, koliko se poslanika bira u francusku skupštinu) osvojili više od 12 odsto glasova.

Formirana samo 14 meseci pre izbora, Makronova partija profitira na račun potpunog kraha Olandovih socijalista iz čijih redova je potekla. Socijalisti sa deset odsto osvojenih glasova na putu su da izgube čak 90 odsto mandata koje su imali u prošlom sazivu i da svoju poslaničku grupu svedu na 20 do 35 poslanika.

Makron se uspešno stavio na čelo pobune protiv sebe, odnosno establišmenta u kome igra važnu ulogu, pa profitira i zbog delimičnog kraha Sarkozijevih republikanaca, koji su u prvom krugu osvojili 22 odsto glasova, a po prognozama mogu osvojiti 85 do 125 mandata, otprilike polovinu plena koji su imali na prošlim izborima.

Partije establišmenta su u ranijim izbornim finišima obično mobilisale birače i solidarno koncentrisale svoje glasove protiv "nesistemskih izazova". U više posleratnih ciklusa to su bili francuski

komunisti. U protekla dva ciklusa to je bio desni Nacionalni front, koji je posle pobeđe Trampa u Americi bio viđen kao opasnost po Evropu. U prvom krugu parlamentarnih izbora se pokazalo da je opasnost od Nacionalnog fronta bila preuveličana.

Marin le Pen je u svojoj izbornoj jedinici Enen Bomon osvojila 45-47 odsto glasova i verovatno obezbedila mandat za sebe u drugom krugu, ali njen Nacionalni front je u prvom krugu osvojio samo 14 odsto glasova i može da se nada da će osvojiti tri do deset mandata.

Na drugom polu političkog spektra trockističko levičarska Nepokorna Francuska Žan-Luka Melenšona sa 11 odsto glasova može da osvoji 11 do 21 mandat.

Takav sistem verovatno stimuliše ukupnjavanje partija. Koliko na konačni rezultat može uticati izborni sistem pokazuju simulacije na osnovu rezultata prvog kruga parlamentarnih izbora prema kojima bi, da je u Francuskoj primenjen proporcionalni sistem, rezultat bio bitno drugačiji. Partija predsednika Republike Makrona osvojila bi 162 mandata (s koalicionim partnerom – 162), degolisti – 90, Nacionalni front – 76, Nepokorna Francuska trockiste Melanšona – 63, socijalisti – 43.

Teorijski (da li i praktično?) u tradicionalno politizovanoj Francuskoj mnogo toga je još u igri.

Od pomenutih 577 poslanika u prvom krugu mandate su obezbedila samo četiri poslanika, a 573 poslanika (99,3 odsto) će biti izabrano 18. juna u drugom krugu.

Čuju se najave da će partije koje su torpedovane u prvom krugu možda pozvati glasače da izađu na birališta i da taktički

koncentrišu glasove, ne protiv nepoželjnih marginalaca, već protiv favorita Makrona, kako bi sprečili politički cunami i dominaciju jednog centra.

Uspeh Makronove partije u prvom krugu je ostvaren na niskoj izlaznosti od 48,7 odsto, što je za nekih osam odsto manje nego što je na izbore izašlo u prvom krugu parlamentarnih izbora 2012.

Neki govore da je ta niska izlaznost znak da su Francuzi zamoreni borbom za vlast elita koja se u 2017. godini odvija u četiri talasa (dva predsednička i dva parlamentarna ciklusa). Taj zamor je postojao i 2007. kada je pobedio Sarkozy i 2012. kada je za predsednika izabran Oland, ali ipak u prvom krugu parlamentarnih izbora 2007. na birališta je izašlo 60,5 odsto, a 2012. godine 57,2 odsto birača. Sada je na birališta izašlo deset odsto manje birača, što znači da je zamor veći, ili da je veća ljutnja na dosadašnji politički establišment.

POLITIČKA REVOLUCIJA

Uspeh partije *République en Marche!* neoliberalno usmereni londonski "Economist" naziva političkom revolucijom. Piše da je Makron ove godine prkosio svim pravilima koja se odnose na francusku politiku na čijim razvalinama je ostvario uspeh. Kada je osvojio predsednički položaj u svom prvom pokušaju, skeptici su govorili da on nikada neće biti u stanju da upravlja zemljom. Sada

izgleda da će obezbediti ugodnu većinu i na taj način će promeniti kako lice francuske narodne skupštine tako i oblik francuske stranačke politike, konstatuje "Economist".

Da li je taj sud preteran? Sudeći na osnovu prethodnih izbora (2007, 2012) izgleda da rezultati predsedničkih izbora u Francuskoj ipak odlučujuće utiču na ponašanje birača na parlamentarnim izborima. Na izborima 2007. degolisti predsednika Sarkozija sakupili su u prvom krugu 39,54 odsto glasova, a 2012. socijalisti predsednika Olanda 29,35 odsto.

Rezultat od 32 odsto Makronove "Republike u maršu" je u tim okvirima, ali sada izgleda da je gotovo stvoren mit o novom junaku neoliberalnog doba od koga se očekuje da obnavljanjem neoliberalnog "ni levog ni desnog" tehnokratizma izleći od reume dugu ruku Adama Smita i da Francusku, koja je doskora bila viđena kao potencijalni evropski bolesnik, pretvori u noseći stub EU. On je očito favorit finansijske internacionale, ali je pitanje da li ta podrška ima novčani ekvivalent. Prema Blumbergu, Makrona čeka teško stanje javnih finansija, koje, dok je bio socijalistički ministar, nije popravio, francuski spoljni dug koji dostiže oko 100 odsto BDP-a, spor francuski privredni oporavak, te sporadične socijalne erupcije u zemlji u kojoj je 25 odsto mladih ljudi nezaposleno.

MILAN MILOŠEVIĆ

KRENITE NA KURS ENGLESKOG!

20%
popusta za
sve kurseve
tokom leta

- Priprema za intervju za posao na engleskom jeziku (Job Interview)
- Engleski jezik i ljudski resursi (HR)
- Poslovni engleski jezik (Business English)
- Engleski za pravnike (Legal English)
- Engleski za ekonomiste (Economy)
- Engleski za lekare, farmaceute i medicinske sestre (Medicine and Nursing)
- Engleski jezik u marketingu (Marketing)
- Engleski za nastavnike (Teaching)

- Predavači čiji je maternji jezik engleski (native speakers)
- Individualan pristup polaznicima
- Divan, miran prostor u centru grada

MALE GRUPE DO
6
POLAZNIKA

**A-Z CENTAR ZA
STRANE JEZIKE**

Palottićeva 16 a, Beograd
www.a-z.rs
fb A-Z centar za strane jezike

011 3224 716
060 378 0020
063 378 002

Svi protiv Katara

Kao da nisu bili dovoljni ratovi koji bukne u Siriji, Jemenu, Iraku, Islamska država i desetine sličnih ekstremističkih organizacija koje vršljaju po regionu, te večni sukob između Izraela i Palestinaca, rastuća sektaška napetost između šiita i sunita, unutrašnja trvenja koja plamte ispod površine u Egiptu, milioni izbeglica rasejani po Libanu, Jordanu, Turskoj, strane sile koje intervenišu gde god pomisle da su im interesi ugroženi, u poslednjih nekoliko dana nove krize potresle su Bliski istok, preteći da i onako tragičnu situaciju učine još gorom

Saudijska Arabija, Egipt, Ujedinjeni Arapski Emirati (UAE) i Bahrein prekinuli su 5. juna diplomatske odnose s Katarom, najavile prekid svih kopnenih, vazdušnih i pomorskih veza sa ovom državom, a državljani Kataru dato je dve nedelje da napuste njihove zemlje. Kaznenim merama pridružili su se kasnije i Maldivi, jedna od dve libijske vlade (ona sa sedištem na istoku zemlje), Jemen, delimično i Jordan.

Objašnjenje za ovako drastičan potez bile su optužbe da Katar prihvata i podržava "pregršt terorističkih i sektaških grupa, koje za cilj imaju destabilizaciju regiona, uključujući Muslimansko bratstvo, Islamsku državu i Al Kaidu i konstantno promoviše poruke i planove ovih grupa kroz medije". Pominjala se i podrška palestinskom Hamasu, ekstremistima koje podržava Iran.

Katarska berza i valuta ove zemlje rial su pali, vesti su govorile da stanovništvo gomila zalihe hrane. Uznemirenost

se munjevito proširila regionom i svetom. Nije to prvi put da izbiju varnice između zemalja u Persijskom zalivu. Saudijska Arabija je 2002. godine povukla svog ambasadora is Dohe kao znak protesta zbog negativnog izveštavanja o saudijskom planu za mir između Izraela i Palestine; tokom 2014. Rijad, UAE i Bahrein su povukli svoje ambasadore iz Katara zbog "mešanja u unutrašnju politiku i ozbiljno ugrožavanje regionalne bezbednosti", kao i zbog podrške Muslimanskom bratstvu u Egiptu.

Ovog puta, međutim, svi su svesni da je u pitanju najveća kriza koja je potresla zemlje Saveta za saradnju zalivskih arapskih država od trenutka kada su se u taj savez ujedinile pre 36 godina. To što se čitav svet zabrinuo nije samo zato što bi Svetsko prvenstvo u fudbalu 2022. godine trebalo da se održi u Kataru, već zato što je previše interesa isprepletano na Bliskom i Srednjem istoku da bi bilo kome bilo svedjedno šta se tamo dešava.

DONALD TRAMP I DEČJE BAJKE

Ulje je na vatru dolio američki predsednik Donald Tramp koji je napisao na Tviteru da se njegov nedavni put u Saudijsku Arabiju "već isplatio" i naveo da je govor koji je održao u Saudijskoj Arabiji doveo do toga da arapske sile izoluju Katar. "Tokom moje nedavne posete Bliskom istoku rekao sam da više ne sme biti finansiranja radikalne ideologije. Lideri su pokazali na Katar – vidi!", naveo je Donald Tramp na Tviteru i ocenio da bi, ni manje ni više, sankcije koje su bliskoistočne zemlje uvele Kataru mogle da predstavljaju "početak kraja strahota terorizma".

Izgleda da niko od saradnika nije pokušao pre puta da Trampu objasni makar elementarne činjenice o situaciji u regionu, a on sam očigledno ne zna, na primer, da se u El Udeidu u Kataru nalazi najveća vazduhoplovna baza SAD na Bliskom istoku u kojoj je stacionirano više od 11.000 vojnika američkih i koalicionih snaga i više od 100 aviona. Zato

JEDINI ARAPSKI PRIJATELJ KATARU U PERSIJSKOM ZALIVU: Emir Kuvajta šejk Sabah al Ahmad al Sabah i emir Katara šejk Tamim bin Hamad al Tani (slika levo); **ZAJEDNO PROTIV KATARU:** Predsednik Egipta Abdel Fatah al Sisi i saudijski kralj Salman sa američkim predsednikom Donaldom Trampom (slika gore)

Fotografije: AP

je Pentagon morao da vadi fleke hvaleći Katar i zahvaljujući mu se "na njegovoj dugotrajnoj podršci našem prisustvu i trajnoj posvećenosti regionalnoj bezbednosti".

I pojedini svetski mediji su se poduhvatili pokušaja da dokažu kako su komšijske sankcije Kataru zaista rezultat njihovog gneva što Doha podržava ekstremiste, uz argumentaciju koja podseća na dečje bajke sa crno-belim karakteristikama. Tako je, na primer, "Fajnenšel tajms" objavio da je Katar Iranu i džihadističkim grupama platio otkup u iznosu od oko milijardu dolara za članove svoje kraljevske porodice, koje su otele šiitske paramilitarne grupe dok su bili u lovu u Iraku 2015. godine, ističući da je to navelo arapske susede na dramatičan korak. Tekst vrvi tvrdnjama redom neimenovanih komandanata lokalnih oružanih grupacija, "predstavnik sirijske opozicije" i zvaničnika vlada u regionu, koji ogorčeni pričaju da je to način na koji Katar finansira ekstremiste i, što je još gore – Iran. Još se

kaže i da Doha ima istoriju kontakata sa svim vrstama kontroverznih grupacija, od pobunjenika u Darfuru, do talibana u Avganistanu i Hamasa u Gazi, što posebno kritikuju Saudijska Arabija i UAE. Ne pominje se, na primer, da su Saudijska Arabija i UAE bile jedine zemlje na svetu koje su priznale talibanski režim.

Da teatar apsurdna bude potpun pobrili su se oni poput CNN-a, koji su objavili da je kriza rezultat delovanja i ruskih hakera koji su upali u kompjutere državne novinske agencije Katara i podmetnuli lažne izjave vladara te zemlje koje su delovale kao prijateljski nastrojene ka Iranu i Izraelu i postavljale pitanje oko toga koliko bi predsednik SAD Donald Tramp mogao da ostane na vlasti. Po ovoj urnebesnoj verziji, vladari Saudijske Arabije i Emirata pročitale su hakovanu vest, pa su se iznervirali i preko kolena rešili da izazovu nezapamćenu krizu u Zalivu.

IRAN NA UDARU

Još se nije stižalo ni prvo uzbuđenje zbog burnih dešavanja oko Katara, kada je iz regiona stigla još jedna šokantna vest. U terorističkim napadima na parlament u Teheranu i mauzolej imama Homeinija ubijeno je 17 ljudi, a više od 40 je ranjeno. Svih pet napadača je ubijeno, a odgovornost za terorističke udare

preuzela je Islamska država. Iranske službe bezbednosti su saopštile da su napadači bili Iranci koji su se pridružili Islamskoj državi u Iraku i Siriji pre nego što su se vratili u Iran.

Teroristički napadi se dešavaju u građničkim područjima u Iranu, na primer u pokrajini Sistan-Balučistan, koju ova zemlja deli sa Pakistanom. Tu deluje sunitaska ekstremistička organizacija Džundulah (Božija vojska), za koju iranske vlasti tvrde da je finansirana i podržavana iz Pakistana, koja je krajem 2010. izvela napad u kome su poginule desetine ljudi.

Teroristički udar u Teheranu bio je, međutim, prvi napad koji je u Iranu izvela Islamska država, ujedno i prvi veliki teroristički udar u većim iranskim gradovima posle nekoliko decenija, još od vremena kada je u Iranu delovala teroristička grupa Mudžahedin-e Halk, koja je razbijena i čiji su se članovi rasuli po inostranstvu, često u zapadnim zemljama dobijajući politički azil. Ta grupa se u iračko-iračkom ratu borila na strani Iraka, a prema ruskoj televiziji RT imala je sedište u vojnoj bazi u Iraku pod nadzorom američkih okupacionih snaga.

Napad u Teheranu usledio je odmah posle posete Donalda Trampa Saudijskoj Arabiji, tokom koje su i Tramp i domaćini označili Iran kao izvor regionalne

TRN U OKU ARAPSKIH SUSEDA: Katarska televizija Al Džazira i njen generalni direktor Mustafa Suag

nestabilnosti i optužili Teheran da pomaže terorističke organizacije. U prethodnim mesecima je Tramp ponavljao tu tezu, uz stalno najavljivanje da će poništiti sporazum o korišćenju nuklearne energije koji je sa Iranom sklopio njegov prethodnik Barak Obama, sporazum koji je relaksirao decenijama do pucanja zategnutu situaciju između Vašingtona i Teherana. Dan pre napada u Teheranu ministar spoljnih poslova Saudijske Arabije Adel al Džubeir rekao je da treba "kazniti Iran", Katar je, između ostalog, optužen zbog bliskih odnosa sa Teheranom, pa nije nikakvo čudo da su prve reakcije Irana bile da se u terorističkim napadima vidi "saudijski otisak".

Iranska Revolucionarna garda objavila je da Saudijska Arabija stoji iza napada u Teheranu i najavila odmazdu prema Islamskoj državi i njenim saveznicima, a vrhovni lider Irana ajatolah Ali Hamnei optužio je Sjedinjene Američke Države da su svojim delovanjem stvorile Islamsku državu.

Odiyum u iranskoj javnosti izazvalo je i reagovanje Donalda Trampa na terorističke napade u Teheranu, koje je Mohamad Đavad Zarif, iranski ministar spoljnih poslova, s pravom nazvao "odvratnim". Tramp je izrazio saučešće za žrtve, ali i ocenio da ta zemlja "sada žanje ono što je posejala" i da "države koje sponzoriraju terorizam rizikuju da postanu žrtve zla koje promovišu". Iranci su na društvenim mrežama sa gnevom podsećali kako je iranska vlada pružila Vašingtonu podršku i organizovala bdenje uz sveće u Iranu posle napada na SAD 11. septembra 2001, a Zarif je dodao da terorizam podržavaju i promovišu štićenici Vašingtona, aludirajući prvenstveno na Saudijsku

Arabiju, ali i druge arapske zemlje iz Perzijskog zaliva.

RUGALA SE ŠERPA LONCU

I pored svega što se u regionu dešava, u zamišljenoj sudnici u kojoj na klupi sede optuženi za pomaganje teroristima, prst tužioca, uz Iran, sada stoji i na Kataru kao glavnom zlu. Činjenice, međutim, govore da pored Katara ima puno istih, ako ne i mnogo gorih u tom poslu. Optužbe da se plaćanjem otkupa finansiraju teroristi su besmislene – ako je tako, onda su krive i bezbrojne svetske vlade i kompanije koje su za svoje otete građane/zaposlene do sada platile silne milijarde dolara po Siriji, Iraku, Libiji...

Što se tiče podrške ekstremističkim grupama, daleko od toga da je Katar tu nevin. Aktivno je učestvovao u prljavim poslovima poput razaranja Libije, pomagao je i pomaže kojekakve u sirijskom ratu, učestvuje u intervenciji u Jemenu koja, pod ravnodušnim pogledom sveta, ovu ionako bednu zemlju pretvara u razrušeno groblje, uz strahovito stradanje civila. Samo, Katar je to radio i radi zajedno sa onima koji ga sada optužuju za pomaganje teroristima, poput Saudijske Arabije i Emirata, da ne govorimo o njihovim zapadnim saveznicima koji drže pridike o "terorističkim državama". Ukratko, nije pitanje ko podržava ekstremiste, nego ko podržava koje ekstremiste, i otkud iz te družine baš Katar na stubu srama?

Odgovor nije jednoznačan i tiče se kako regionalne tako i svetske

borbe za moć. Saudijska Arabija svoj uticaj širi naftnim dolarima i verom. Saudi su zaštitnici svetih mesta, Meke i Medine, u koje na hodočašće dolaze svi muslimani, agresivno promovišu vehabizam, rigidnu verziju islama koja je kod njih državna religija, i po regionu i po svetu. Katar je daleko manja zemlja, ali su milijarde dolara koje prihoduje od gasa učinile da ambicije u širenju uticaja nadrastu veličinu države, u čemu se interesi Dohe ponekad poklapaju sa komšijskim, a nekada potpuno razilaze. Na primer, sve zalivske zemlje su učestvovala u rušenju Gadafiga, ali su im interesi postali različiti posle toga. Avioni UAE i Egipta su 2014. godine bombardovali po Libiji položaje grupe koja je bliska Kataru i Muslimanskom bratstvu.

MUSLIMANSKO BRATSTVO, HAMAS, IRAN

Bratstvo je jedan od većih kamenova razдора među zalivskim zemljama. Dok su Saudijska Arabija i Emirati parama i rečima podržali generala Abdela Fataha al Sisi-ja koji je 2013. godine u Egiptu vojnim pučem srušio legalno izabranog predsednika Mohamada Morsija, bivšeg lidera Muslimanskog bratstva, dotle je Katar bezrezervno bio i ostao na strani Bratstva i Morsija. Sisi je pokrenuo brutalan obračun sa članovima i pristalicama Bratstva koji

su masovno protestovali nakon puča, uz stotine ubijenih i hiljade zatvorenih, što su Saudijski i Emiraćani podržali, dok je Katar postao sklonište mnogim pripadnicima Bratstva.

Trn u oku protivnika Dohe je i uticaj katarske Al Džazire, najpoznatije arapske televizije ne samo u regionu, već i u svetu. Ta televizija je ugled stekla objektivnim izveštavanjem iz Iraka i Avganistana, zbog čega su njeni novinari bili i pod vatrom koalicionih zapadnih snaga, izgubila ga prljavom ratnom propagandom tokom rata u Libiji, ali još je moćno oružje i glas koji se sluša širom sveta, daleko više nego saudijska Al Arabija.

Tu je i Hamas, palestinska organizacija nastala kao ogranak Muslimanskog bratstva, na vlasti u pojasu Gaze. Izrael, SAD i evropske zemlje smatraju ga terorističkom organizacijom, Saudijska Arabija traži od Katara da prekine sve veze s njim, a zvaničnici Katara povodom najnovijeg pritiska kažu da je za arapski svet Hamas "legitiman pokret otpora" i da ne podržavaju Hamas, već palestinski narod, ponavljajući da taj emirat sarađuje s Palestinskom upravom da bi podstakao pomirenje dve glavne palestinske rivalске frakcije – Fataha i Hamasa.

Šta god o njima tvrdile Zapadne i

pojedine arapske zemlje, i koliko god imale islamistički predznak, Muslimansko bratstvo i Hamas su legitimne političke organizacije i nisu ni Islamska država ni Al Kaida; nisu ni bilo koja od ekstremističkih organizacija po Siriji i Libiji koje su imale i imaju obilatu pomoć i razumevanje što Saudijska i njihovih istomišljenika, što zapadnih država, pa se u isti koš mogu trpati samo veštački. Ovoliki pritisak na Katar samo zbog saradnje sa njima zato teško može da bude jedino objašnjenje. Kao glavni dodatak priče onda ostaje Iran, sa kojim jedino Katar od zemalja iz Zaliva ima korektne odnose.

Zvaničnici Katara kažu da je to prvenstveno zbog velikog podvodnog nalazišta gasa u Persijskom zalivu koji ove dve zemlje dele i da o Iranu načelno misle isto što i njihove arapske komšije. No, izgleda da to više nije dovoljno i da se od Dohe traži da se pridruži jastrebovima, koji se ponovo okreću ka Iranu, svako iz svojih razloga – Saudijski zbog para, moći i borbe za predvodnika islamskog sveta, Izrael zbog opsesivnog straha od iranskog nuklearnog programa, Amerika zato što je nova administracija vratila stare prioritete u kojima je Iran glavni neprijatelj u regionu, a iranska nafta željeni cilj, pa kud puklo da puklo.

Da posreduju su se ponudili i Kuvajt, koji nije uveo sankcije Kataru, kao i Turska, koja podržava politiku Katara prema Muslimanskom bratstvu. Parlament Turske usvojio je Nacrt zakona koji dozvoljava raspoređivanje trupa te zemlje u turskoj vojnoj bazi u Kataru, u okviru podrške u trenutnoj krizi.

Pomirljivi tonovi čuju se i sa katarske strane. Uz tvrdnje da je Katar nezavisna i suverena zemlja i da niko nema pravo da interveniše u njegovoj spoljnoj politici, da neće ugasiti svoju televiziju Al Džaziru, rečeno je i da "Katar ne planira osvetničke mere" i da prihvata pokušaje kuvajtskog šejka da "komunicira sa stranama u krizi i pokuša da spreči njeno širenje".

Smirivanje bi bio logičan korak i zbog toga što su razlike između Katara i njegovih arapskih suseda u Zalivu mnogo manje nego sličnosti. Ista su im autokratska uređenja u kojima o demokratiji nema ni govora, ekstremizam kao izgovor za gušenje bilo kakve opozicije; blagostanje im se bazira na prirodnim bogatstvima, a uživa ga samo malobrojno domaće stanovništvo, koje i ne mora mnogo da radi; većinu stanovnika im čine stranci, mahom iz najsiromašnijih država sveta, koje domaćini tretiraju kao moderno roblje; ratuju po drugim zemljama namirujući svoje i tuđe račune, pokušavajući da šire uticaj zasnovan isključivo na bogatstvu od nafte i gasa (Gadafi je, na početku rata u Libiji za Katar cinično rekao da je to naftna kompanija, a ne država).

Pitanje je, međutim, šta su pravi planovi inostranog patrona, koji im je svima isti. Katar je za sada osetio kako je to kada se svi okrenu protiv jednog, ali daleko je to od, na primer, iskustva Libije, na koju su odjednom kidisali svi, uključujući i sam Katar. Ako su u pitanju samo lokalne razmirice, svađa u porodici će leći, bar do sledeće prilike. Ako je, međutim, u pitanju veća igra, u kojoj se preko Sirije, Jemena, Dohe ponovo cilja Iran, onda je reč o disciplinovanju Katara da u toj igri potpuno zauzme samo jednu stranu, i kriza će biti sve dublja.

Inače, američki Senat radi na zakonu kojim će nametnuti nove sankcije Iranu, delimično zbog onog što je u Predlogu zakona opisano kao "podrška iranske vlade delima međunarodnog terorizma".

MOMIR TURUDIĆ

RAZARANJE BEZ KRAJA:
Jemen pod udarom koalicije iz Zaliva

ZATIŠJE PRED BURU

Na prvi pogled deluje da je mala verovatnoća da će kriza među arapskim zemljama u Zalivu dalje eskalirati. Pre svega, u pitanju su američki interesi, a najmoćnijoj zemlji sveta ne odgovara da stvari odu pre daleko među njenim saveznicima. Posle početnih Trampovih verbalnih izjavanja, američki državni sekretar Reks Tillerson pozvao je zemlje Zaliva da hitno ublaže blokadu Katara i da "smanje tenzije i rade ka pronalaženju zajedničkog rešenja". I Tramp je reterirao i rekao da je jedinstvo u Persijskom zalivu "kritično za uspešnu borbu protiv terorizma i za promovisanje regionalne stabilnosti", nudeći da organizuje pregovore zakravljenih strana u Beloj kući.

Investitor iz budućnosti

Zaradio je milijarde i gotovo preko noći ostao bez celokupne imovine. Pa je onda sve povratio. Mediji ga zovu "japanski Bil Gejts". Vlasnik kompanije SoftBank Masajoši Son, Korejac poreklom i Japanac u srcu, investitorski je genije koji je nedavno sa Saudijcima oformio najveći *private equity* fond na svetu vredan skoro 100 milijardi dolara. Donaldu Trampu obećava poslove, a javnosti najavljuje novi "veliki prasak" informatičke revolucije

"Kako biste želeli da ostanete upamćeni", pitali su jednom prilikom milijardera Masajoši Sona novinari. A on im je, bez mnogo razmišljanja, odgovorio: "Kao ludaka koji se kladio na budućnost."

Kaže se da je tanka linija koja razdvaja genijalnost od ludila. Masajoši Son, milijarder i globalni investitor, školski je primer takvog "ludog genija". Sa jedne strane goni ga neutažena želje da se kocka u biznisu i bude prvi u neistraženim oblastima koje se tek naziru na horizontu poslovanja. Sa druge strane, racionalno i disciplinovano sprovodi svoju poslovnu agendu, šireći imperiju gotovo na svim meridijanima.

Masajoši Son svakako ne spada u one "estradizovane" milijardere koji se slikaju po novinama, a šira javnost gotovo da nije ni čula za njega, baš kao ni za basnoslovne ugovore koje potpisuje sa partnerima. Na Guglu, na primer, gotovo da na srpskom jeziku i nema vesti o ovom milijarderu i najbogatijem Japancu.

STO MILIJARDI

Nedavno je globalni poslovni svet naglavačke okrenula vest da je Masajo-

ši Son oformio najveći privatni investicioni fond, namenjen ulaganju u savremene i tehnologije budućnosti, vredan skoro 100 milijardi dolara. Masajošijeva kompanija SoftBank, zajedno sa partnerima iz Saudijske Arabije i Ujedinjenih Arapskih Emirata, formirala je *SoftBank Vision Fund* koji će se baviti razvojem "transformativnih tehnologija". Najveći investitor ovog investicionog fonda, sa najavljenim učešćem od nekih 45 milijardi dolara, jeste saudijski Pablik investment fond (PIF), dok se partner iz UAE – ovdašnjoj javnosti poznata Mubadala – obavezao da će u fond uložiti 15 milijardi dolara.

Podršku ovom projektu pružili su i osnivač Orakla Lari Elison i tehnološki džinovci kao što su Epl, Kvalkom i najveći tajvanski proizvođač elektronskih komponenti, Fokskon. Kako je navedeno u saopštenju Masajošijeve kompanije, koja će uložiti 25 milijardi dolara u ovaj posao, novi investicioni fond ima za cilj da "pomogne izgradnju i rast preduzeća koja stvaraju osnovne platforme za narednu fazu informatičke revolucije".

Koliki je to iznos najbolje je objasnio VB-portal *CB Insights*, koji se bavi analizom investicija u oblasti tehnologija, navodeći da je od 2012. godine u više od 5000 tehnoloških startup projekata u Aziji uloženo ukupno 106 milijardi dolara. A sada je tu jedan fond sa sličnim iznosom predviđenim za investicije. Kritičari, međutim, navode da *private equity* fondovi širom sveta već sada na raspolaganju imaju rekordne iznose sredstava koja se samo gomilaju, jer ne postoji dovoljan broj projekata u koje bi tako ogroman novac mogao da bude uloženi. Istraživačka kuća *Preqin* navodi podatak da

je količina "nepotrošenog novca dostigla 820 milijardi dolara krajem 2016, u odnosu na 755 milijardi godinu dana ranije".

Projekat sa Saudijcima, mada svakaako najveći, nije prvi hazarderski posao "japanskog Bil Gejtsa", kako Masajoši Sona nazivaju pojedini mediji. Svih ovih godina kao izvršni direktor svog preduzeća SoftBank (koje je osnovao 1981. godine) bavio se rizičnim poslovnim operacijama koje su ga uzdizale na tron globalnog biznisa, a jednom ga i srušile na dno. Početkom dve hiljadite Son je izgubio 99 odsto svog kapitala, baš kao i imetka kompanije koju je vodio. Kao u filmskoj priči s kraja 20. i početka 21. veka, Masajoši Son vinuo se na talasu ogromnog razvoja informatičkih i internet kompanija ("Bio sam tri dana bogatiji od Bil Gejtsa"), ali je pucanjem tog "dot kom balona" na Vol Stritu ostao gotovo bez ičega. Preko noći je izgubio 70 milijardi dolara sopstvenog kapitala – što se i danas smatra najvećim gubitkom lične imovine ikada – a tržišna vrednost njegovog SoftBanka spala je sa dvesta, na tek dve milijarde dolara. Ipak, taj kolsalni finansijski krah pomogao mu je da, kako kaže, "ponovo postane srećan". "Sada osećam radost zbog posla, a znam i šta je vrednost novca", rekao je Masajoši Son, dodavši da je naučio da "ponovo vrednuje stvari". "A ja ću se i dalje kladiti na budućnost", zaključio je ekscentrični investitor.

PROŠLOST

Sudeći prema poslednjoj "Forbsovoj" listi najbogatijih, Masajoši Son ne mora da brine o budućnosti. Danas je ovaj najbogatiji Japanac 34. na listi svetskih milijardera sa ličnom imovinom od 22,5 mili-

Foto: Masaru Kamikura / wikipedia.org

SoftBank – carstvo tehnologija

Magazin "Forbs" nabrojao je aktuelne poslovne operacije koje se vežu za izvršnog direktora i vlasnika kompanije SoftBank, navodeći da je Masajoši Son "povezan sa učešćem u 92 borda u deset različitih organizacija i 17 različitih industrijskih grana". Indijski portal "Ekonomik tajm" u analizi poslovanja SoftBanka naveo je da ova firma ima planove da u doglednoj budućnosti investira u različite informaciono-tehnološke oblasti, kao što su "veštačka inteligencija (AI), robotska, mobilne aplikacije i kompjuteri, komunikaciona infrastruktura i telekomunikacije, bioinformatika, ali i u mnoge druge biznis modele (...), cloud tehnologije i softvere, potrošačke internet poslove i finansijske tehnologije".

Od mnogobrojnih poduhvata u prethodnih nekoliko decenija koje je Masajoši Son realizovao, izdvajaju se saradnja sa Eplom (SoftBank je bio prvi distributer ajfon telefona u Japanu) i Majkrosoftom, tu je i vlasnički udeo u kineskom internet gigantu Alibaba Grupi. SoftBank je, takođe, vlasnik Yahoo-Japan, jednog od najvećih provajdera i internet portala u Japanu. U svet mobilnih komunikacija Son je ušao kupivši japansku filijalu britanskog operatora Vodafon, koju je uspešno revitalizovao i načinio je jednim od vodećih provajdera u Japanu. U SAD SoftBank je većinski vlasnik američkog telekom operatora Sprint, a u Velikoj Britaniji, gde će biti sedište novog SoftBank Vision fonda, Masajoši Son poseduje kontrolni paket kompanije ARM Holdings, na čijoj se arhitekturi zasniva najveći broj mobilnih procesora u svetu.

jardi dolara, dok je njegova kompanija, koja zapošljava 63.500 ljudi, 38. na listi sa tržišnom vrednošću od 78,6 milijardi dolara. Son tvrdi da ima strategiju i "tristagodišnji plan za SoftBank". Imajući u vidu brojne poslove koje vodi od Azije, Indije, Evrope, do Amerike, Kanade i Bli-

skog istoka (vidi okvir), nije ni čudo da je Masajoši Son čovek za koga kažu da je "stigao iz budućnosti".

Njegova prošlost, međutim, podseća na priču o "američkom snu". Son je rođen 1957. godine u Japanu kao dete korejskih imigranata (njegovo pravo ime je Son

Jeong-ui), koji su se "privremeno" nastanili u Zemlji izlazećeg sunca. Odmalena je pokazivao sklonosti ka preduzetništvu i navodno je još kao tinejdžer imao svešku u kojoj je zapisivao ideje i pronalaskes koje će stvoriti jednog dana. Kako tvrdi finansijski portal *Biznis insajder*, Son je na nagovor osnivača japanske Mekdonalds franšize otputovao u Ameriku na studije. U Kaliforniji je diplomirao ekonomiju na Berkli univerzitetu, a tokom studija stekao je priličan imetak, jer je za tamošnje lokale i barove iz Japana uvezio popularne arkadne igrice, poput Spejs invejdersa i Pekmena. Nedugo zatim vratio se u Japan i osnovao SoftBank, firmu na čijem se čelu nalazi do danas.

U decembru prošle godine Masajoši Son sastao se sa tek izabranim predsednikom Amerike Donaldom Trampom u njegovoj Tramp kuli u Njujorku. On se tada pred novinarima, uz vidno raspoloženog američkog šefa države, "obavezao" da će investirati 50 milijardi dolara u SAD, koje će stvoriti "50.000 novih poslova" u toj zemlji. "Sjedinjene Američke Države će opet biti velika zemlja", rekao je tom prilikom Masajoši Son, aludirajući na već čuveni predizborni slogan Trampove kampanje. Predsednik SAD je na svom omiljenom glasilu, Tviteru, hitro preuzeo zasluge za nove investicije: "Masa je rekao da ovo nikada ne bi uradio da mi (Tramp) nismo pobedili na izborima", napisao je Tramp.

Kao neko ko voli da se bavi vizijama budućnosti, Masajoši Son je izjavio da će u naredne tri decenije veštačka inteligencija koja će upravljati kompjuterima uveliko nadmašiti ljudski IQ. On je naveo da će jedan "inteligentni" kompjuterski čip imati količnik (koeficijent) inteligencije od čak 10.000. "To će biti rađanje superinteligencije, ali zaista će se dogoditi. Ako ih ne budemo pravilno koristili i kontrolisali, to će biti rizično za nas", rekao je on, dodajući da će "pravilnom upotrebom i kontrolom roboti biti naši saveznici koji će nam olakšavati svakodnevne aktivnosti".

UROŠ MITROVIĆ

Disko non-stop

Pre nekoliko godina Iggyja Popa su pitali za neki berlinski list kako je moguće da njega i Davida Bowiea niko nije prepoznavao na ulici kad su onomad snimali svoje čuvene albume u tom gradu. Iggy je odgovorio sa blagonaklonošću nekog ko ne pretenduje na mesto u svemiru koje mu ne pripada: "Ništa čudno – te godine, u Nemačkoj su svi slušali samo Boney M."

Zapadna Nemačka se već tokom šezdesetih godina XX veka ustoličila kao značajno muzičko tržište, koje je naveliko konzumiralo praktično sve što se spremalo i serviralo pre svega u Velikoj Britaniji i Americi – taj kulturni model bio je poželjan, jer je na neki način uvodio Nemce u jedno novo doba u kojem su i oni mogli da se predstave napokon kao moderni... pa čak i dostojanstveni. Prisustvo savezničkih vojnih baza i naročito brojnih engleskih i američkih vojnika – jer nemačkih po slovu posleratnih zakona skoro da nije bilo – doprinelo je živahnoj pop kulturnoj komunikaciji koja do tad nije bila moguća. U gradovima pokraj vojnih postrojenja, nikli su klubovi u kojima su se ne samo puštali najnoviji hitovi već su dolazile grupe da sviraju, poznate i nepoznate. Tako se desilo da je jedna mnogobrojna malograđanska sredina, odgajana u uverenju da je samo ono što je nemačko – dobro, odjednom postala otvorena za najbolju muziku iz celog sveta, upravo u trenutku kad su rokenrol, soul & fank ulazili u svoje zlatno doba.

Već krajem te decenije, a posebno tokom sedamdesetih, počeli su da se pojavljuju originalni nemački doprinosi rok muzici – grupe kao što su Tangerine Dream, Can i Kraftwerk proslavile su tamošnju školu, koja je na velika vrata uvodila elektronske instrumente. U isto vreme, sastavi Faust, Neu, Cluster, Amon Duul, Popol Vuh i mnogi drugi, postavljali su nove umetničke standarde stvarajući čitave do tad nepostojeće muzičke oblasti: tzv. kraut rock sa svojim motoričnim ritmovima, ambijentalnu muziku, te sopstvenu podvrstu psihodeličnog

rocka, koji je u njihovom tumačenju dobijao nove kvalitete transa i često tražio uporište u indijanskom ili afričkom paganskom zaleđu.

No, sve su to bili uticajni glasovi iz snažne društvene alternative u kojoj su u to vreme delovali i autori novog nemačkog filma (Fasbinder, Wenders, Herzog, i mnogi drugi) i angažovanog pozorišta, kao i radikalni vizuelni umetnici, počevši sa Josephom Beysom. Međutim, u svojoj gladi za međunarodnim priznanjem,

mainstream publika je tražila sopstveni svetski priznat, a opet nemački proizvod – ne samo titulu svetskog fudbalskog prvaka, osvojenu na domaćem terenu 1974. Tamošnji doprinos globalnoj pop muzici tako je bio očekivan već neko vreme, kad je ambiciozni producent Frank Farrina koncipirao grupu u kojoj je on sam bio sve iza scene, a par modela se pojavljivalo na bini, u njegovoj verziji disko muzike. Prvoodabrana Maize Williams preporučila je i jednog plesača (nezaboravni

Ko bi ikad rekao da će jedna velika svetska plesna pomama koja će oduševiti planetu krenuti iz Nemačke. Ipak, baš to se pre 40 godina desilo sa Boney M

Bobby Farrell), te još dve prijateljice kao vokale (Marcia Barrett i Liz Mitchell), da gužva bude veća, pa je ovaj – za tadašnju pop muziku inovativan koncept ojačanog ženskog trija – postao moćni projekat sa tri pevačice, te jednim muškim telom i dubokim muževnim studijskim glasom kao protivtežom: Boney M.

DISKO REVOLUCIJA

Frank Farrina nije došao niotkud. U Minhenu se tokom sedamdesetih već

ustoličila cela scena producenata i muzičkih impresarija, kao i talenata koji su tražili uspeh – jedan ga je i dosegao krajem 1975. i to na planetarnom nivou. Naš čovek na radu u tamošnjim studijima, Silverster Levay, dobio je sledeće godine Gremi nagradu za inovativni hit singl postave Silver Convention "Fly Robin Fly", kog je sledio jednako mega popularni "Get Up and Boogie" – kombinacija jednostavne pop melodije, repetitivnog ritma i gudača preko svega toga, uz tekst od tačno šest reči, bila je naprosto zaražna i zacrtala je konture novog žanra. Vođeni ovim ranim uspesima "euro disca", sa iste scene došli su Boney M, kao u tom trenutku najbolja definicija pop muzike zasnovane na disko zvuku, sa one strane ABBA.

Blještave seksualnosti, Boney M su bili idealno otelotvorenje slobodnih sedamdesetih, kad AIDS niko još nije mogao da zamisli. Odeveni izazovno, pomalo lascivno, sa energijom koja je vrcala između muškog člana i devojaka – i onda ka nama – predstavljali su dozvoljeni vrhunac *sex appeala* u živoj akciji, u do tad striktno ograđenom evropskom građanskom svetu, gde je uvek sve bilo samo u naznakama. Za one koji se nisu kleli u rokenrol, Boney M su donosili u svaki dom dašak seksualnih sloboda, učinivši ih prihvatljivom temom širom katoličke, protestantske i komunističke Evrope.

Njihova muzika od početka je odgovarala stereotipima i na taj način je bila i predstavljena – kao zabava za produženi vikend, dovoljno raspojasana da je prihvati najveća malograđanština u trenutcima davanja oduška sebi, ali i dovoljno primerena njihovom shvatanju zabave za odrasle, da ne remeti duhove previše. Što se tiče te publike, svega je bilo tačno koliko treba: ritma koji je mogao da se podvede i pod uobičajeno srednjoevropsko hoda-cupa (za one koji ne razumeju šta je to *groove*), melodije nošene razigranom violinom (kako *classy*!), tri devojke koje nisu belkinje, pa im seksualne aluzije je nekako pripadaju, otkačeni egzotični

plesač kao stalni izvor iznenađenja, i *call and response* struktura kompozicija koja stalno poziva publiku da se uključi.

Takvu vrstu prihvatljive, *below the line* revolucije, mogli su u tom trenutku da iznesu samo crni ljudi, ponavljajući na evropskom tlu nešto što su američki crnci godinama ranije učinili, naučivši svoje belce da bez sramote budu spontani – ovakva vrsta ponašanja na sceni do tad jednostavno nije bila prihvaćena u svetu kontinentalnog popa, a i u Engleskoj se nije mogao naći sličan pandan. Ma kako to sad zvučalo, kao prva velika crnačka evropska pop grupa, Boney M su ljude tamne boje kože učinili delom domaće *mainstream* kulture, te su na prostranstvu od alpskih skijališta do grčkih turističkih naseobina, od skandinavskih hipi skvotova do portugalskih ribarskih sela – crnci postali nekako naši. Ono što je na početku bio samo marketinški potez Franka Farrina, nesigurnog u svoju pojavu, tokom tih nekoliko godina postao je ingeniozan potez od šireg kulturnog značaja.

Konačno, malo je primećeno, ali gotovo je sigurno jedan od razloga njihove trajnosti to što su Boney M u svojim najpoznatijim pesama uvek imali tajni ključ prema rokenrol nasleđu. U glavnim hitovima birali su najčešće da opevaju jake karaktere sa one strane društvenih normi: svi njihovi heroji, naime, bili su neka vrsta izazovnih otpadnika – Daddy Cool, Ma Baker, Raspućin. Ova indirektna apoteoza svega drugačijeg, na mnogo suštinski način menjala je pogled na svet svoje publike, nego što je samo dodir čulnosti to mogao.

DISKO HITOVI

Mada se debi album pod imenom "Take The Heat Off Me" (Hansa Records), sa sve nedvosmislenim muško-dominirajućim omotom, pojavio sredinom 1976, njegov probaj na englesko tržište i potom u svet odigrao se tek početkom 1977. Ključni singl koji ih je probio, neodoljivi "Daddy Cool", popeo se visoko na listu posle Nove godine, pošto je prethodno zavladao

Evropom, a potom je i "Sunny" (originalna pesma Bobbyja Hebba iz 1966), postala čežnjiva himna godine. Osim hitova, album je postavio formulu oslanjanja na odabrane soul, reggae i rock standarde, tako da ga velikim čine i odlične verzije "No Woman No Cry" i "Fever". U tom trenutku svi su pričali o Boney M, ali disko je bio tek na početku, a njegove brojne atrakcije sa samo jednim hitom, ostavljale su mnogo mesta za sumnju da će i nemačka grupa ponoviti ovakve uspehe. Bilo je suviše dobro da bi potrajalo, činilo se.

Zato je 1977. bila ključna: Frank Farina je, u međuvremenu, već upakovao sledeći proizvod pod odgovarajućim imenom – "Love For Sale" – sa još izazovnijim omotom bliskim S&M esteticima, uspešno uznemirivši duhove i potvrdivši značaj grupe kao pop zvezdane postave koja nadilazi trenutak. "Ma Baker" je postala sa lakoćom poznata kao kakva dečja pesmica, dok se "Belfast", nošen moćnim refrenom, nametnuo kao nesvakidašnji disko hit sa socijalnom tematikom – ove pesme su ponele ploču do svetske prepoznatljivosti, sa još par originala koji nisu bili na prvu loptu ("Motherless Child") i pažljivo odbranih obrada od kojih je naslovna "Love For Sale" Cole Portera držala visok nivo, a "Still I Am Sad" Yardbridsa zatvorila ploču u maniru najvećih balada. Karijera Boney M bila je postavljena na germanski čelične temelje i posle ovog kontinuiranog niza uspeha, nije bilo više nikog ko je imao televizor, radio ili bar tranzistor, a da nije čuo za njih.

DISKO FUTUR

Kao odgovor na sve to, u dalekom Njujorku upravo je 1977. izašao album

koji će pretvoriti disko u vrhunsku umetničku pop formu: istoimeni album grupe Chic. Paralelno sa tim stvari su se neumitno ubrzavale širom Starog sveta – na jasne stope Boney M, nadovezala se Baccara, španski seksi talenat/nemački proizvod ("Yes Sir, I Can Boogie"), te odmah za njima brojni francuski producenti koji su odgovorili sa multikulturnim disko atrakcijama Ottawan ("D.I.S.C.O.") i Gibson Brothers ("Cuba"), ali i vizionarski superiornim stilom jednog Cerronea ("Supernatural"), dok su se iz Italije priključile nesvakidašnje estradne ličnosti kao što su Amanda Lear i Rafaela Cara, te mlađi autori koji će za nekoliko godina stvoriti autohtoni Italo Disco.

Radeći u Minhen, italijanski producent Giorgio Moroder, tokom te iste 1977. sarađivao je sa malo poznatom američkom pevačicom Donnom Summer, definišući futuristički disko zvuk hitom "I Feel Love", koji je otvorio vrata svim budućim elektro produkcijama tom ingeniozno intenzivnom temom za sva vremena. David Bowie je kasnije ispričao kako su snimali jednu od njegovih berlinskih ploča, kad je producent Brian Eno utrčao sa "I Feel Love" u ruci, i tražio da sve stane: "Ne tražite dalje, našao sam zvuk budućnosti... ova pesma će promeniti klupsku muziku!" Bio je potpuno u pravu – fantastična kompozicija u sebi je krila istovremeno najavu tehna i hausa, predstavljala je vrata za budućnost, ali je, sa druge strane, bila previše *underground* za *mainstream* uspeh, kog su u tom trenutku svuda oko njih beležili Boney M, za sva vremena ostajući zvezde pop diska, i više od toga. U stvari, moderna evropska klupska

elektronska muzika svoju estetiku duuguje podjednako opojnoj repetitivnosti Morodera koliko i izazovnoj razigranosti Boney M.

DISKO NOT DEAD

Zašto su Boney M bez problema preživeli generacije i ostali uvek popularni?

Na neki način, Boney M predstavljaju izgubljeni raj pop muzike. Oni su u svom vremenu učinili stvarnim sve ono što bi ova muzika trebala da podrazumeva – stvorili su predstavu u kojoj *nada* postaje dostupna svima. Zavodljivost, lepota, dobro raspoloženje, hedonistički ritmovi, pozitivan stav uprkos svemu – sve upakovano u stil koji se lako mogao prekopirati – bili su topli jezik kojim je do miliona dolazilo naslućivanje da se ipak može bolje živeti. Ko želi da odustane od te divlje nade?

Potrošni *glamour* grupe Boney M preteča je današnjeg potrošnog *glamoura* digitalne plesne muzike i zato je njihov doživljaj razumljiv svakom i danas. Kao što je razumljivo da obećanja nečeg boljeg od ovog što imamo, ima sve manje... pa nam time njihovi sočni hitovi deluju još važniji, kao poslednja šansa.

Konačno, Boney M predstavljaju pobeđu ženskog principa u pop muzici. Sve o čemu je reč u njihovim pesmama navodi na susret među ljudima, na dodir, na poljubac. Čulna mešavina vedrine i melanholije, najsazetiji je opis ženskog iskustva sa svetom i onoga kako bi one htele da on bude opisan – posle dugih godina rokerskog gitarističkog centralizma, disko je sa sobom doneo ultimativni devojački doživljaj sveta. Sa ovom muzikom i posebno sa Boney M, postalo je i za običnu devojkicu moguće da bude pop zvezda kad negde izađe, ili se bar tako činilo. Danas svaka žena može biti zvezda, baš takva kakva je, ili se bar tako čini.

Neobuzdano obećanje nade i nagoveštaji ljubavi bez ustezanja u pesmama Boney M, ostaju kao vrhunske vrednosti dok god bude pop muzike. Dotad, svet će u odsudnim trenucima uvek postavljati ono presudno pitanje za dalji opstanak čovečanstva kao takvog, a koje se samo od sebe nameće, kad neko upozna nekog:

"She's crazy like a fool. What about it, Daddy Cool?"

DRAGAN AMBROZIĆ

Usta puna baruta

Okrutni diktatori imaju okrutan smisao za humor. Recimo, Idi Amin. Svojevremeno je na pitanje o slobodi govora u njegovoj Ugandi odgovorio kako je kod njih svakome garantovana sloboda govora. Onda je malo zastao i uz osmeh dodao da slobodu posle govora, već, niko ne može da garantuje.

Na ovo me je podsetio događaj od subote, kada je avion Izidžeta na letu od Ljubljane do Londona sleteo u Keln jer su putnici upozorili letačku posadu da trojica saputnika u razgovoru spominju bombe i eksplozive, čime stvaraju nelagodu kod ostalih. Pričljivci su privedeni, jednom je čak i detoniran ranac, škrti su izveštaji, ali izgleda da sumnjivci nisu razumeli za šta ih terete. Jedan od njih je, doduše, imao knjigu koja je na naslovnoj strani imala snajper, a u uništenom rancu bilo je žica. Mada, treba da vidite moj ranac za avion, pun kabljića i punjača za mobilne telefone. Inače, trojica privedenih su Britanci, a još nekih sedam letova je skrenuto sa putanje tog popodneva. Sve zbog tog jednog razgovora u kome su se spominjale neke zabrinjavajuće reči. Ili su se gospoda malo zafrkavala na temu terorizma, a okolina nije razumela šalu.

Osetljivost na terorizam pala je na najniži prag ikada. A internet je viđen kao najvažniji medij za komunikaciju terorista. Otvoren je za sve, a može se šifrovati i još se pojačavaju zakoni koji garantuju privatnost svima, pa i teroristima. Dok ih ne otkrijemo.

Sada se krenulo u drugom pravcu. Evropska

unija pokrenula je inicijativu da članicama međusobno omogućiti da mnogo brže dolaze do podataka sa nečijeg naloga na društvenim medijima, ukoliko situacija to naloži. Do sada je policija u jednoj od članica morala da se obrati odgovarajućoj instituciji druge države ukoliko se tamo nalazi server sa podacima koji su im interesantni. Onda bi tekao uobičajeni postupak, obično predug čak i kada se radi po ubrzanom i hitnoj proceduri.

Novi predlog, ako ga usvoje, omogućiće da policija iz jedne zemlje direktno komunicira sa provajderom iz druge države. Tri nivoa komunikacije se predlažu. Prvi da se policija (tužilaštvo, bezbednosne službe) obrate s obrazloženom molbom da im provajder dostavi tražene podatke. Drugi nivo je da se provajderu u drugoj državi izda obavezujući nalog da podatke preda. A treći je da policija ima mogućnost da direktno uđe na "klaud" provajdera i pregleđa šta ih zanima, bez ikakvog posebnog odobrenja. To se smatra neophodnim u situacijama kada reakcija mora da bude veoma brza. S druge strane, to znači i delimično odricanje suvereniteta, makar u kibernetičkom prostoru. Ko zna da li bi to moglo da se proširi onda i na fizički prostor, ako već i ovo nije dovoljno.

Strah od terorističkog napada, naročito u avionu, doveo je do toga da putnici čutke i s razumevanjem prihvataju svaku kontrolu. Sada se to širi i na internet, ali nam ipak ne traže da se izujemo pre nego što se logujemo na Fejsbuk ili Twitter. Za sada.

PRODAJA I PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	kurirom [Beograd]	poštom [Srbija]	običnom poštom [Evropa]	avionom [ceo svet]
6 meseci / 26 brojeva	4650 RSD	4400 RSD	90 EUR	135 EUR
12 meseci / 52 broja	9300 RSD	8800 RSD	170 EUR	260 EUR

INTERNET IZDANJE

	iz Srbije uplatnicom	iz sveta karticom
1 broj sa PDF-om	—	1,49 EUR
1 mesec / 4 broja sa PDF-om	—	5,49 EUR
6 meseci / 26 brojeva bez PDF-a	2600 RSD	1500 RSD
6 meseci / 26 brojeva sa PDF-om	3600 RSD	2000 RSD
12 meseci / 52 broja bez PDF-a	4300 RSD	2900 RSD
12 meseci / 52 broja sa PDF-om	5800 RSD	3800 RSD
		50,00 EUR

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnog štampanom izdanju. **ZABRANJENO JE DA VIŠE LICA UPOTREBLJAVA ISTI NALOG.** PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i **ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA** bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Uplatu možete izvršiti lično u prostorijama redakcije, radnim danima od 9.30 do 14.30h. Tokom promotivnog perioda za ovu vrstu uplate važi poseban popust (vidi tabelu levo). Ako ne možete doći u redakciju, potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite e-mailom na adresu prodaja@vreme.com, faksom na broj 011/3238-662 ili poštom na Vreme, Trg Republike 5, Beograd, sa naznakom za šta je uplata izvršena. Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Dinarske uplate izvršite u korist NP VREME na račun broj 160-302538-91.

Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se vrši uplatom odgovarajućeg iznosa na naš dinarski račun, u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS na dan uplate. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja pomoću kreditne kartice na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> ili direktno na naš devizni račun (za detalje obratiti se službi prodaje). Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumi do isteka poslednjeg dana pred izlazak broja za koji pretplata više ne važi.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarica.net

Usluge internet pretplate na Vreme vrši i
www.novinarica.net prema svom cenovniku.

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

Greška

“Nisu strašne greške, strašne su stranputice”, izjavio jednom, onako usput, jedan moj iskusni kolega. Tešim se time svaki put kad zabrljam. U jednoj britanskoj seriji, koja baš i nije nešto, jedna od junakinja kaže da olovka ima gumicu na vrhu kako bi ljudi bili svesni dve stvari: da greše i da je greške moguće ispraviti. U sledećoj sceni, ista ta junakinja pokušava da se ubije, ali s namerom da preživi i malo nasekira dečka. Međutim, pregazi je auto.

Kad guglate citate o greškama, ne izlazi ništa spektakularno duboko. Eventualno bi mogao da prođe Oskar Vajld: “Iskustvo je samo reč kojom nazivamo svoje greške.” Internet, s druge strane, obiluje mudroserenjem poznatih i uspešnih o tome kako su učili na greškama.

Stvar uopšte nije jednostavna ovoj dvadesetprvovekovnoj kulturi opsednutoj uspehom. Postoje greške, omaške, ali postoje i neuspesi, grehovi i stranputice. Vrlo rano naučiš da “ljudi greše”, a naročito “ko radi, taj greši”, ali ubrzo shvatiš da niko to ne misli ozbiljno i da će se za svaku grešku, tvoju ili tuđu, naći neko ko će je zapamtiti, natrljavati ti je na nos i podsećati na to i mnogo godina kasnije kad se više niko živ ne bude sećao ni šta si ti ono beše tačno radio, pa si pogrešio. Al’ sećaće se da si pogrešio. Jun je, sezona godišnjica mature. Po čemu pamтите nekadašnje drugove iz razreda ako ne po nečemu što su lupili dok su odgovarali pred tablom? Još nisam čula da je neko nekom rekao: “Jao, Poleksija, nikad neću zaboraviti onu tvoju maestralnu peticu iz književnosti kad smo radili Disa.” Ali, to da je Poleksija kad je profesorka pitala između koja dva rata je stvarana književnost između dva rata, nesrećnica odgovorila “balkanska”, e, to znaju i pamte njena i još pet narednih generacija.

Za omaške ljudi imaju više razumevanja, iako su im posledice ponekad katastrofalnije. Ko ne veruje, nek proba kolač u koji je domaćica omaškom, umesto vanilin-šećera stavila – limun-tus. Žuta ambalaža i za jedno i za drugo, kesice iste veličine, u glavu udarila vrućina iz rerne i omaši žena. Ko god je bar jednom u životu omašio stepenik i iščao ili polomio nogu, zna kakve mogu da budu posledice omaški. Neki od najjezivijih horor filmova počinju tako što glavni junaci omaše skretanje, završe u nedodiji i tamo ih skoro sve potamane neka sandama. Horror nam valjda poručuje da se svaka greška plaća, pa makar bila i omaška.

To nas vodi ka pitanju gde je granica između omaške i greške i kad prestaje greška, a počinje stranputica. Kad kažu da je neko krenuo stranputicom, ljudi obično misle da se taj propio, prokockao ili se učlanio u sektu. U praksi je, međutim, drugačije. Gde god pogledaš, vidiš čoveka na stranputici: nije se odao piću, ali se odao politici, na primer. Ne gura iglu u venu, ali piše poeziju. Doduše, i stranputica je individualna kategorija – znam čoveka koji samo što se ne ubije jer mu je sin advokat. Kaže: “Mi smo dosad u porodici svi bili poštenu ljudi, inženjeri.” Znam i jednog oko kog postoji opšta saglasnost da živi na stranputici. Dok je bio Jehovin svedok, kažu prijatelji, još su ga i viđali. Otkako je prešao u neku anarhističku organizaciju, niko ga više ne viđa.

Lako ćemo za pogrešan broj ili pogrešnu ulicu. Šta sa pogrešnim ljudima? Postoji li to uopšte? Mnoga je žena zakukala tvrdeći da se udala za pogrešnog čoveka, kao da se podrazumeva da postoji ispravan. To jest, u ovakvim slučajevima – pravi. Mnogi žive u iluziji da postoji pravi čovek/žena, pravo vreme ili pravo mesto za nešto. Šta ćemo ako je ceo taj koncept nekakve zamišljene ispravnosti, zapravo – pogrešan? U principu, tu se ništa ne može, mada je verovatno pogrešno verovati i da je sve unapred određeno. Kad smo kod predodređenosti, jednom sam čula ženu kako kaže: “Vračara je pogrešila.” Prorekla joj je da će imati jedno dete, a ona ima dvoje. Pogrešila. Ej, vračara.

Ima ona olinjala fraza da se na greškama uči, a neko se dosetio vremenom i kako je bolje učiti na tuđim, nego na svojim greškama. Učenje na tuđim greškama podrazumeva da zevaš šta i kako drugi rade. Jasno mi je, ako je reč o konkretnim veštinama, na primer, kako raditi na strugu i ne odseći sebi ruku. S druge strane, u domenu privatnog, ne znam kako bi se moglo učiti na tuđim greškama, a da se ne zabada nos u tuđa posla.

Možda stvar ide po etapama. Omaška pređe u grešku, pa se ide iz greške u grešku (još jedna ofucana fraza) i pre nego što se opasuljiš, eto te na stranputici. Sa stranputice na stranputicu ne ide niko, to ne postoji. Stranputica je jedna. Dalje može da bude samo neki od smrtnih grehova. Ali, na tu stranu bolje da ne idemo.

EMA
LABUDOVIĆ

AKCIJA

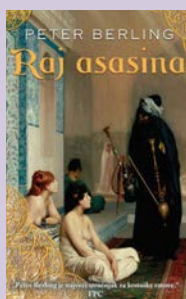
NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE **Laguna**

**Knjige za
299 dinara!**

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI“ U SRBIJI

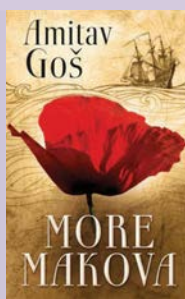
Ponesite ovaj primerak „Vremena“ u neku od knjižara „Delfi“ i kupite jedan od deset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.

Akcija traje od 17. juna do 21. jula 2017.

Peter Berling:
RAJ ASASINA

Priča o bratstvu Asasina, nemilosrdnih ubica iz vremena krstaških ratova, čiji je vođa bio misteriozni Starac s planine, gospodar „asasinskog raja“. „Ono što je Džordž Lukas među filmskim rediteljima, to je Peter Berling među piscima istorijskih romana.“

Amitav Goš:
MORE MAKOVA

Izvrstan roman o kolonijalnoj prošlosti Istoka, koji čitaoca vodi na čudnu plovdbu od Indije do Kine u vreme Opijumskih ratova. Knjiga koju su kritičari proglasili remek-delom književnosti XXI veka, a njenog autora stavili uz bok Melvilu i Konradu.

Pola Meklejn:
KRUŽENJE OKO SUNCA

Istorijsko-ljubavni roman o Beril Markam, slavnoj britanskoj avijatičarki i avanturistkinji, koja je u Keniji između dva svetska rata bila deo dekadentnog evropskog društva iz Srećne doline, gde se uplela u tragični ljubavni trougao s lovcem Denisom Finčom Hatonom i Karen Bliksken, autorkom romana Moja Afrika.

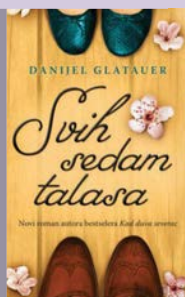
Metju Gudman:
OSAMDESET DANA

Godine 1899. dve njujorške novinarkе upuštaju se u trku koja od njih će brže obići planetu i oboriti rekord Fileasa Foga iz čuvenog Vernovog romana. Roman nastao po istinitom događaju.

Danijel Glatauer:
SVIH SEDAM TALASA

Nastavak bestslera Kad duva severac, o dvoje ljudi koji se nikad nisu videli, ali su se tokom internet prepiske smrtno zaljubili. „Najčarobniji i najpametniji ljubavni dijalog savremene književnosti se nastavlja.“

Tes Geritsen:
KLUB MEFIŠTO

„Medicinski triler“ iz serijala čije su junakinje detektivka Džejn Ricoli i doktorka sudske medicine Mora Aijls. One kreću u istragu ubistava povezanih sa okultnim udruženjem koje naučno hoće da dokaže postojanje Satane.

Toni Parsons:
ODLASCI

Zbirka priča o sudbinama koje se ukrštaju na londonskom aerodromu. Knjiga nastala tokom sedmodnevnog boravka Tonija Parsonsa na aerodromu Hitrou u svojstvu zvaničnog aerodromskog pisca.

Lisa Marklund:
CRVENA VUČICA

Triler najbolje skandinavske žanrovske spisateljice iz serijala o novinarki Aniki Bengston. Istražujući zločin, Anika će otkriti klupko korupcije i terorizma i sukobiti se s moćnicima iz političkog i medijskog establišmenta, ali i sa ljudima iz svoje redakcije.

Mirijam Štajn, Grit Šuster:
OBJASNI MI LJUBAV

Zabavna knjiga koja pokušava da pruži matematičko objašnjenje odnosa između polova i odgovori na pitanja kao što su: šta nam Pitagorina teorema govori o ljubavi, postoji li neka formula koja predviđa preljubu i mogu li se pomoću logaritama objasniti problemi u vezi?

Agata Kristi:
SMRT U OBLACIMA

Herkul Poaro tokom avionskog leta spava, a kada se probudi, na sedištu iza sebe otkriva beživotno telo jedne saputnice. Svi prisutni u avionu, uključujući dva stjuarda, osumnjičeni su za ubistvo. „Samo bi se najgora cepidlaka mogla praviti da nije u potpunosti iznenađena završetkom romana.“

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižara „Momo Kapor“, Stanoja Glavaša br. 1, Beograd
Delfi knjižara, Immo Outlet centar, Gandijeva br. 21, Beograd
Delfi knjižara „SKC“, Kralja Milana br. 48 (ulaz iz Resavske), Beograd
Delfi knjižara „Borislav Pekić“, Knez Mihailova br. 40, Beograd
Delfi knjižara, Makedonska br. 12, Beograd
Delfi knjižara „Dobrica Ćosić“, Bulevar kralja Aleksandra br. 146, Beograd
Delfi knjižara „Vuk Karadžić“, Bulevar kralja Aleksandra br. 92, Beograd
Delfi knjižara, Vareška br. 4, Beograd
Delfi knjižara, Požeška br. 118a, Beograd
Delfi knjižara, TC Zira, Ruzveltova br. 33, Beograd
Delfi knjižara, Terazije br. 38, Beograd
Delfi knjižara, Glavna br. 20, Beograd
Delfi knjižara, Bulevar Mihajla Pupina br. 181, Beograd
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Živka Davidovića br. 86, Beograd
Delfi knjižara „Miloš Crnjanski“, Vase Čarapića br. 2-4, Beograd
Delfi knjižara, TC Zemun park, autoput za Novi Sad br. 124-126, Beograd
Delfi knjižara „Borča“, Zrenjaninski put bb, Beograd
Laguna Klub čitalaca, Resavska br. 33, Beograd
Delfi knjižara, TC Big Shopping Center, Sentandrejski trg br.11, Novi Sad

Delfi knjižara „Jovan Jovanović Zmaj“, Zmaj Jovina br. 12, Novi Sad
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Miloša Obrenovića br. 12, Pančevo
Delfi knjižara, TC Rodić, Sremska Mitrovica
Delfi knjižara, TC Aviv park Zrenjanin Ul. Bagljaš Zapad br. 5, Zrenjanin
Delfi knjižara „Vasko Popa“, Trg Sv. Teodora Vršackog br. 5, Vršac
Delfi knjižara, Korzo br. 8, Subotica
Delfi knjižara, TC Shoppi, Segedinski put br. 88, Subotica
Delfi knjižara, Voždova br. 4, Niš
Delfi knjižara, TC Kalča, lam. E, lok. 11, Niš
Delfi knjižara Stop Shop, Bulevar Medijana 21g, Niš
Delfi knjižara, Kralja Petra I br. 12, Kragujevac
Delfi knjižara, Kneza Miloša br. 33, Valjevo
Delfi knjižara „Branko Ćopić“, Omladinska br. 37, Kraljevo
Delfi knjižara, Gradsko šetalište bb, Čačak
Delfi knjižara, Stari korzo br. 2, Požarevac
Delfi knjižara, Mirka Tomića br. 88, Kruševac
Delfi knjižara, Trg Svetog Save br. 46, Užice
Delfi knjižara, TC VIVO shopping PARK, lokal A10, Stevana Ivanovića bb, Jagodina
Delfi knjižara, Vojvode Milana br. 4, Gornji Milanovac

20 ГОДИНА СТРАСТИ ЗА КОМУНИКАЦИЈАМА

Већ две деценије, води нас страст за новим начинима повезивања коју делимо с вама. Заједно увек имамо шта да кажемо, јер то је наш избор и наша игра. Искрено и од срца.

Телеком Србија

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec